

รายงานการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคม
เพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบล
ในจังหวัดร้อยเอ็ด

นารีรัตน์ จันทฤทธิ์

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยญาณสังวร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รายงานการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคม
เพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบล
ในจังหวัดร้อยเอ็ด

DEVELOPMENTS OF A FORM OF HOLDING ART ACTIVITIES AND SOCIAL
REINFORCEMENTS TO ALLIVEATE PRESCHOOLERS' AGGRESSIVE BEHAVIORS AT CHILD
DEVELOPMENT CENTERS UNDER TAMBON MUNICIPALITIES IN ROI ET PROVINCE'S
MUANG DISTRICT

นาริรัตน์ จันทวฤทธิ

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยญาณสังวร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ซ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
สมมติฐานของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ของการวิจัย.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะ.....	7
ความหมายของกิจกรรมศิลปะ.....	7
ความสำคัญของกิจกรรมศิลปะ.....	8
ประเภทของการจัดกิจกรรมศิลปะ.....	10
หลักในการจัดกิจกรรมศิลปะ.....	12
บทบาทและหน้าที่ครูในการจัดกิจกรรมศิลปะ.....	13
ทฤษฎีของการจัดกิจกรรมศิลปะ.....	14
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงทางสังคม.....	
ความหมายของการเสริมแรงทางสังคม.....	17
แนวคิด ทฤษฎีของการเสริมแรงทางสังคม.....	21
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย.....	22
ความหมายของพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย.....	22

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
สาเหตุของพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย.....	22
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย.....	23
สภาพพื้นที่และบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ใช้ในการวิจัย.....	23
สถานที่ตั้ง.....	23
สภาพสังคม.....	27
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	28
งานวิจัยในประเทศ.....	28
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	29
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	30
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย.....	31
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	31
การสร้างและตรวจคุณภาพของเครื่องมือวิจัย.....	32
เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง.....	33
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	33
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
แสดงความถี่ของพฤติกรรมก้าวร้าวที่เกิดขึ้นภายใน 1 สัปดาห์.....	35
ผลการใช้กิจกรรมศิลปะเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็ก.....	37
ข้อสังเกตและการบันทึกเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคม เพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย.....	59
5 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย.....	73
อภิปรายผลการวิจัย.....	78
ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย.....	80
ข้อเสนอแนะ.....	80

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	80
ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ.....	81
ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวិจัยต่อไป.....	81
บรรณานุกรม.....	82
ภาคผนวก.....	87
ภาคผนวก ก คู่มือครูรูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย.....	88
ภาคผนวก ข แผนการทดลอง.....	103
ภาคผนวก ค แผนการสอนการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย.....	106
ภาคผนวก ง ตารางบันทึกการสังเกตพฤติกรรมความก้าวร้าว.....	122
ภาคผนวก จ ตารางบันทึกพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กขณะทำกิจกรรมศิลปะ.....	124
ภาคผนวก ฉ รายนามผู้เชี่ยวชาญ.....	126
ภาคผนวก ช ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	128

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	จำนวนหมู่บ้าน 22 หมู่บ้าน.....	25
2.2	จำนวนประชากรและครัวเรือนตามหมู่บ้าน.....	26
3.1	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง.....	33
4.1	ความถี่ของพฤติกรรมก้าวร้าวที่เกิดขึ้น ภายใน 1 สัปดาห์.....	35
4.2	จำนวนพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กคนที่ 1 ขณะทำกิจกรรมศิลปะ.....	37
4.3	จำนวนพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กคนที่ 2 ขณะทำกิจกรรมศิลปะ.....	40
4.4	จำนวนพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กคนที่ 3 ขณะทำกิจกรรมศิลปะ.....	42
4.5	จำนวนพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กคนที่ 4 ขณะทำกิจกรรมศิลปะ.....	45
4.6	จำนวนพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กคนที่ 5 ขณะทำกิจกรรมศิลปะ.....	47
4.7	จำนวนพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กคนที่ 6 ขณะทำกิจกรรมศิลปะ.....	49
4.8	จำนวนพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กคนที่ 7 ขณะทำกิจกรรมศิลปะ.....	51
4.9	จำนวนพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กคนที่ 8 ขณะทำกิจกรรมศิลปะ.....	54
4.10	จำนวนพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กคนที่ 9 ขณะทำกิจกรรมศิลปะ.....	56
4.11	ความถี่ของพฤติกรรมก้าวร้าวที่เกิดขึ้น ภายใน 10 สัปดาห์ ขณะทำกิจกรรมศิลปะ	58
4.12	ข้อสังเกตและการบันทึกเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทาง สังคม เพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด เทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด.....	60

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	30
4.1	กราฟแสดงความถี่ของพฤติกรรมก้าวร้าวที่เกิดขึ้น ภายใน 10 สัปดาห์ ขณะทำ กิจกรรมศิลปะ.....	59

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีเพราะ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลสีแก้ว ครูผู้ดูแลเด็ก จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสีแก้ว ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเหล่า ตำบลแม่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเหล่าขาม สังกัดเทศบาลตำบลสีแก้ว ตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ดทุกท่านที่ให้คำแนะนำเป็นอย่างดีมาโดยตลอดและยังให้ข้อคิด ข้อเสนอแนะตลอดจนคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมฆไธสงค์ ดร.ปิยะสุตา เพชรเวชนางนงเยาว์ คลินิกคลาย นางสาววิณา ภาคมฤค และอาจารย์ประพาส ศักดิ์คำดวง ที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ดทุกท่าน ที่ได้สนับสนุนให้คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยได้จัดทำวิจัยเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และขอขอบคุณ ผู้ช่วยผู้วิจัยทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและร่วมใจกันทำงานวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ บิดามารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

นางนารีรัตน์ จันทฤทธิ์
หัวหน้าโครงการวิจัย

ชื่อเรื่องวิจัย : การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้วิจัย : นางนารีรัตน์ จันทวฤทธิ

ผู้ช่วยวิจัย : พระครูสังฆรักษ์ไชยรัตน์ ขยรัตน, ดร., ผู้ช่วยศาสตราจารย์(พิเศษ)นันทา โพธิ์คำ, นางสาวมัทนา พันทวี, นางสาวรุ่งนภา เวียงสงค์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อศึกษาข้อสังเกตและการบันทึกเกี่ยวกับจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด 3) เพื่อจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยครูพี่เลี้ยงผู้ดูแลเด็กจำนวน 6 คน เด็กปฐมวัยอายุ 3-4 ขวบ จำนวน 9 คน จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3 แห่ง สังกัดเทศบาลตำบลสีแก้ว ตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมศิลปะที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย จำนวน 10 กิจกรรม นำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากทดลองให้เด็กกลุ่มเป้าหมายที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวจำนวน 9 คน ทำกิจกรรมศิลปะจำนวน 10 กิจกรรม พฤติกรรมดังกล่าวของเด็กทั้งหมดลดลงมาก มีพฤติกรรมด้านบวกดีขึ้น มีอารมณ์ดีและพึงเหตุผลดีขึ้น รู้จักการรอคอย และสามารถนั่งร่วมกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนในเวลานานขึ้น ในด้านหน้าที่ของครูพี่เลี้ยง ต้องเป็นผู้ให้ความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดแก่เด็กในระหว่างทำงาน ให้กำลังใจและสนับสนุนให้เด็กทำงานซ้ำอีก รวมทั้งต้องทำหน้าที่ในด้านวินิจัย โดยเฝ้าสังเกตความเปลี่ยนแปลงในตัวเด็กอย่างสม่ำเสมอ ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรจัดกิจกรรมศิลปะโดยที่ครูอาจจะนำภาพการ์ตูนรูปต่าง ๆ มาให้เด็กระบายสี หรืออาจจะให้เด็กวาดภาพตามจินตนาการแล้วระบายสี เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ รู้จักสีและการใช้สี และฝึกให้เด็กเกิดสมาธิ ในด้านการใช้คู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะ ครูต้องใช้เป็นคู่มือประกอบการสอนกิจกรรมศิลปะตามตารางกิจกรรมประจำวัน และตามแผนการจัดประสบการณ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก นำคู่มือไปใช้สอนเพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ และมีจินตนาการ นอกจากนี้ กิจกรรมศิลปะยังเป็นการพัฒนากล้ามเนื้อมือของเด็กปฐมวัย และฝึกความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาอีกด้วย

TITLE: DEVELOPMENTS OF A FORM OF HOLDING ART ACTIVITIES AND SOCIAL REINFORCEMENTS TO ALLEVIATE PRESCHOOLERS' AGGRESSIVE BEHAVIORS AT CHILD DEVELOPMENT CENTERS UNDER TAMBON MUNICIPALITIES IN ROI ET PROVINCE'S MUANG DISTRICT

AUTHOR: NAREERATNA JANTHAWARIT

ASSISTANT PHRAKHRUSANKHARAK CHAIRAT JAYARATANO, Ph.D.; NANTHA PHOKA,

AUTHORS: ASST. PROF. (EMEIRITUS); MISS MANTHANA PHANTHAWEE, MISS RUNGNAPHA WIANGSONG

Abstract

The research served the specific purposes 1) to study states of holding activities of arts and social reinforcement to alleviate aggressive behaviors of preschoolers at child development centers under tambon municipalities in Roi Et province's Muang district, 2) to examine recommendations and notes on holding them to alleviate their aggressive behaviors, 3) to draw up a manual for holding them to cope with their aggressive behaviors. The target group used for the research were six minders and nine preschoolers aged 3-4 years from three centers under Sikaew Municipality in its Muang district. The research device include lesson plans with ten art activities. Data were analyzed by analytical description.

Research findings: After interventions, preschoolers' aggressive behaviors plummeted, positive behaviors improved, emotions became more solid, logical listening surged, and awareness of waiting increased. Further, they were able to sit participating in doing activities with a number of their peer groups for very longer. For minders' burdens were that they should: first, give preschoolers (the latter) their close assistance during their art activity; secondly, encourage the latter to repeat their art activities and diagnose theirs by monitoring their changes on the regular basis; thirdly, hold art activities by possibly bringing cartoon characters for the latter to paint. Or else, they let the latter draw pictures and paint following their imagination. In doing as such, art activities would definitely help stimulate the latter to think creatively, at least prompting the latter to visually realize colors and know how to use them, and latently train their concentration; fourthly, have to use a manual as an aid for holding art activities as notified by a daily schedule and specified by learning plans to arrange their experiences; finally, bring the same manual as the aid to have them generate their creative and imaginative thoughts. Indirectly, doing each of art activities is regarded as a way of developing their hand muscles and another way of training hand-eye relations as well.

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันมีการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับชั้นโดยเฉพาะในระดับปฐมวัยที่เด็กแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว จึงได้จัดให้มีกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหาในสังคม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่คนในสังคมจะต้องหาแนวทางแก้ไข ในทางจิตเวชถือว่าพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นเรื่องของสัญชาตญาณที่มีมาแต่แรกเกิด แต่มนุษย์ควรจะพัฒนาพฤติกรรมก้าวร้าวในรูปแบบที่สังคมยอมรับหรือในทางสร้างเสริมความเจริญก้าวหน้า หากเด็กที่เป็นอนาคตของชาติยังใช้สัญชาตญาณความก้าวร้าวออกมาในรูปแบบการทำลายแทนการสร้างสรรค์ ก็จะส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ แบนดูรา (Bandura, อ้างใน บุญทัน ไกรเพ็ชร. 2531 : 11) กล่าวว่า พฤติกรรมก้าวร้าวเป็นพฤติกรรมทางสังคมอย่างหนึ่งที่มนุษย์เรียนรู้จากสังคม การสังเกตการเลียนแบบพฤติกรรมของผู้อื่นและส่วนหนึ่งเกิดจากการเสริมแรง ยิ่งพฤติกรรมก้าวร้าวนั้นได้รับการเสริมแรงมากเท่าใด ก็มีแนวโน้มจะเกิดพฤติกรรมนั้นซ้ำขึ้นและเด็กจะมีความก้าวร้าวมากขึ้นเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับสภาวะแวดล้อมทางสังคม สิ่งแวดล้อมของบุคคลที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว เป็นสิ่งแวดล้อมที่อำนวยความสะดวกให้กระทำความก้าวร้าวอยู่เสมอๆ มีพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่เป็นแม่แบบที่ก้าวร้าวแก่เด็ก นอกจากเด็กจะเรียนรู้ความก้าวร้าวจากผู้ปกครองและกลุ่มเพื่อนหรือเด็กอื่นๆ แล้ว และยังมีสื่อมวลชนแขนงต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ ละคร โทรทัศน์ ก็มีอิทธิพลต่อความก้าวร้าวของเด็ก

พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคมากต่อการจัดการเรียนการสอนบางพฤติกรรมสามารถแก้ไขได้โดยเฉพาะในเด็กเล็กและเด็กระดับประถมศึกษา การวิจัยในสาขาการปรับพฤติกรรม (behavior modification) มุ่งศึกษากลยุทธ์ในการปรับพฤติกรรมของนักเรียน โดยใช้การทดลองเฉพาะราย (single-subject or single-case experiment) เป็นรูปแบบหนึ่งของการทดลองในทางพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งมีใช้มานานก่อนการทดลองรายกลุ่ม อาจกล่าวได้ว่าทฤษฎีต่างๆ ทางจิตวิทยาเริ่มต้นจากการค้นคว้าวิจัยด้วยวิธีการทดลองเฉพาะรายเป็นส่วนใหญ่ นักวิจัยทางจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงหลายคนไม่ได้ใช้การทดลองรายกลุ่ม ซึ่งจะกล่าวว่า พอใจที่จะทำวิจัยกับตัวอย่างรายเดียวและทำซ้ำๆ หลายครั้ง มากกว่าจะทำการทดลองเป็นกลุ่มเพราะการทดลองรายกลุ่มนั้น แม้จะใช้เวลาน้อยกว่า แต่ต้องพึ่งพาสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ที่อาจให้ภาพรวมที่บิดเบี้ยวสำหรับกลุ่มตัวอย่างบางราย ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล (2543 : 206)

เทคนิควิธีการที่ใช้ในการปรับพฤติกรรมนั้นมีหลายวิธี เช่น การจัดกิจกรรมศิลปะที่ให้แก่เด็กปฐมวัยได้มีโอกาสทำงานศิลปะด้วยวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลายและด้วยวิธีการต่างๆ ที่ส่งเสริมทั้งเหมาะสมกับวัยของเด็ก เป็นการสัมผัสประสบการณ์ตรงเด็ก ได้ฝึกการใช้ประสาทสัมผัส สร้างสรรค์

งานศิลปะปรากฏเป็นเส้นสี รูปร่างรูปทรงต่างๆ ที่ถ่ายทอดเป็นสื่อแทนความคิดที่เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ และจะส่งผลให้เด็กเกิดการแสดงออกทางศิลปะดียิ่งขึ้น จึงกล่าวได้ว่าศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยที่เป็นวัยแห่งการเริ่มต้นของชีวิตมีส่วนช่วยในการเรียนรู้ และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคนได้ดีในระดับหนึ่ง แม้ว่าเด็กจะยังไม่สามารถอ่านหนังสือหรือพูดได้ก็ตาม แต่เด็กสามารถบอกเล่าความรู้สึกนึกคิด สะท้อนปัญหาที่มีอยู่ในใจให้ผู้ใหญ่รับรู้ได้อย่างละเอียดโดยผ่านการแสดงออกทางศิลปะ เนื่องจากเด็กในช่วงวัยแรกเกิด ถึง 6 ปี เป็นวัยที่สำคัญในการเสริมพัฒนาการทุกด้าน เด็กจะแสดงออกพัฒนาการด้านต่างๆ โดยผ่านศิลปะเป็นหลัก นอกจากนี้ ศิลปะยังช่วยเสริมประสิทธิภาพในการรับรู้ ความคิด และความรู้สึก เนื่องจากขณะที่เด็กทำกิจกรรมศิลปะย่อมเกี่ยวข้องข้องกับการสร้างสรรค์รูปทรง รูปร่าง แม้ว่าในช่วงแรกจะเป็นการสื่อสารเฉพาะตัวในเชิงสัญลักษณ์ซึ่งเป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น เด็กได้เรียนรู้ถึงรูปทรง รูปร่าง มวลปริมาตร รวมทั้งพื้นผิวของสิ่งต่างๆ ตามวิธีการศิลปะ ทั้งยังต้องอาศัยการจัดการกระบวนการความคิดที่รวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับ วิรุณ ตั้งเจริญ (2555 : 60) กล่าวว่า ศิลปะเด็ก คือ ศิลปะที่เด็กแสดงออกตามสภาพความสนใจ การรับรู้และความพร้อมของเด็กแต่ละคน โดยที่การแสดงออกนั้นจะแสดงออก ด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง ผ่านวัสดุที่เหมาะสมและปรากฏเป็นผลงานศิลปะที่รับรู้ได้ด้วยประสาทตา สอดคล้องกับ ปีเตอร์สัน (ปรีชา บุญมาศ. 2551 : 20; อ้างอิงจาก Peterson. 1958: 101) กล่าวว่า เด็กทุกคนต้องการที่จะแสดงออกทางด้านความคิด และความรู้สึกต่างๆ ศิลปะเป็นแนวทางที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออก อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดความรู้ ความรู้สึก และความเข้าใจรวมทั้งบุคลิกภาพ และความ เป็นอิสระของเด็กออกมา ซึ่งเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดประสบการณ์ และจินตนาการของเด็กแต่ละคนออกมา และยังสอดคล้องกับ กู๊ด (ศรีแพร จันทราภิรมณ์. 2550 : 28; อ้างอิงจาก Good. 1973 : 38) กล่าวถึง ศิลปะว่าเป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจ และการมี ทักษะเพื่อสร้างเป็นผลงาน

ดังนั้น จึงมีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย ด้วยความสำคัญและคุณค่าของการแสดงออกทางศิลปะที่มีผลต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย และด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อแสดงให้เห็นว่าจัดกิจกรรมศิลปะสามารถนำมาใช้ในการปรับพฤติกรรมก้าวร้าวได้ โดยการแสดงออกทางศิลปะของเด็กปฐมวัย ด้วยกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เพื่อนำผลวิจัยไปใช้เป็นประโยชน์อย่างเหมาะสม และนำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้เป็นแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป

คำถามวิจัย

1. การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย สูงขึ้นหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาข้อสังเกตและการบันทึกเกี่ยวกับจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด

สมมุติฐานการวิจัย

เด็กปฐมวัยได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวสูงกว่าก่อนการทดลองเพิ่มขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนาแบบการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคม

ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมก้าวร้าว

2. ขอบเขตด้านกลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรในการศึกษาครั้งนี้ เป็นครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 6 คน เด็กปฐมวัย 3-4 ขวบ จำนวน 96 คน มีจำนวน 3 ศูนย์ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสีแก้ว ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเหล่าตำแย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเหล่าขาม สังกัดเทศบาลตำบลสีแก้ว ตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

3. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสีแก้ว ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเหล่าตำแย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเหล่าขาม สังกัดเทศบาลตำบลสีแก้ว ตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 3 ศูนย์ เป็นครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 6 คน เด็กปฐมวัย 3-4 ขวบ จำนวน 9 คน

4. ขอบเขตด้านสถานที่

พื้นที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสีแก้ว ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเหล่าตำแย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเหล่าขาม สังกัดเทศบาลตำบลสีแก้ว ตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 45000

5. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยได้ทดลองและรวบรวมข้อมูล ระหว่างตุลาคม พ.ศ.2559 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2560

นิยามศัพท์เฉพาะ

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุระหว่าง 3-4 ปี สังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด

สภาพการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย หมายถึง การจัดกิจกรรมศิลปะโดยให้เด็กได้ใช้กิจกรรมศิลปะเพื่อสร้างสรรค์เป็นผลงานตามจินตนาการโดยเปิดโอกาสให้เด็กได้คิด และลงมือปฏิบัติอย่างอิสระ

พฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกทางกายและวาจา โดยเจตนาทำให้เกิดความเจ็บปวด ความเสียหาย ทั้งแก่ตนเอง ผู้อื่น และสิ่งของ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม

การเสริมแรงทางสังคม หมายถึง การทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้น อันเป็นผลเนื่องมาจากผลของการกระทำที่ตามหลังพฤติกรรมนั้น ผลของการกระทำที่ทำให้พฤติกรรมมีความถี่เพิ่มขึ้น เรียกว่า ตัวเสริมแรง

การแสดงออกทางศิลปะ หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยได้ใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ ในประสบการณ์ของการสร้างสรรค์งานศิลปะถ่ายทอดความคิด และจินตนาการเป็นการสื่อความหมายลงบนงานศิลปะและสามารถบอกรายละเอียดที่ปรากฏในภาพงานศิลปะ เกี่ยวกับองค์ประกอบต่างๆ ทางศิลปะ ได้แก่ ด้าน เส้น รูปร่าง รูปทรง และสี

เส้น หมายถึง โครงสร้างทางศิลปะที่มองเห็นและแสดงออกอย่างมีความหมาย คือ มีขนาดของเส้นทิศทางของเส้น ลักษณะของเส้น ชนิดและตำแหน่งของเส้น

รูปทรง หมายถึง โครงสร้างทางรูปทรงของงานศิลปะที่สร้างขึ้นเป็นรูปทรงด้วยหน่วยเดียวหรือหลายหน่วยรวมกัน มีทั้ง 2 มิติ และ 3 มิติ เช่น รูปทรงเรขาคณิต รูปทรงอิสระ

สี หมายถึง โครงสร้างทางศิลปะที่เป็นลักษณะเฉพาะตัว คือมีความเป็นสีเช่น สีแดง สีเหลือง สีน้ำเงิน และมีความเข้มของสี เช่น สีเขียวแก่ สีเขียวอ่อน

การจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย หมายถึง การจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกได้ดังนี้

1. แบบบันทึกพฤติกรรม จำนวน 1 ชุด 90 แผ่น ประกอบด้วย ชื่อ - นามสกุล ผู้ถูกสังเกต สถานที่ ครั้งที่/สัปดาห์/วัน/เวลา ชื่อกิจกรรมศิลปะ และความถี่ (จำนวนครั้ง) ที่แสดงพฤติกรรมความก้าวร้าว และพฤติกรรมขณะทำกิจกรรม

2. กิจกรรมศิลปะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 10 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมละเลงสวดยด้วยมือ 2) กิจกรรมการพิมพ์ภาพด้วยมือน้อยๆ 3) กิจกรรมนิ้วมือสร้างภาพ 4) กิจกรรมพิมพ์สวดยด้วยกระดาษขยำ 5) กิจกรรมเขย่าสีมีภาพ 6) กิจกรรมมหัศจรรย์จากการพับสี 7) กิจกรรมดึงเชือกสีสวดย 8) กิจกรรมโรยทรายหินสี 9) กิจกรรมพิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ และ 10) กิจกรรมการปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ

3. แผนการสอนกิจกรรมศิลปะ จำนวน 10 แผน โดยกำหนด แนวคิด จุดประสงค์ วิธีการ ทำกิจกรรม สื่อ - อุปกรณ์ และการประเมินผล

คู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย หมายถึง คู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะเด็กปฐมวัย ใช้เป็นคู่มือประกอบการสอนกิจกรรมศิลปะตามตารางกิจกรรมประจำวัน และตามแผนการจัดประสบการณ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบผลการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด

2. นำรูปแบบการวิจัยจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัยไปเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริม และพัฒนาการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม และนำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้เป็นแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะ
 - 1.1 ความหมายของกิจกรรมศิลปะ
 - 1.2 ความสำคัญของกิจกรรมศิลปะ
 - 1.3 ประเภทของการจัดกิจกรรมศิลปะ
 - 1.4 หลักในการจัดกิจกรรมศิลปะ
 - 1.5 บทบาทและหน้าที่ครูในการจัดกิจกรรมศิลปะ
 - 1.6 ทฤษฎีของการจัดกิจกรรมศิลปะ
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงทางสังคม
 - 2.1 ความหมายของการเสริมแรงทางสังคม
 - 2.2 แนวคิด ทฤษฎีของการเสริมแรงทางสังคม
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย
 - 3.1 ความหมายของพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย
 - 3.2 สาเหตุของพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย
 - 3.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย
4. สภาพพื้นที่และบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ใช้ในการวิจัย
 - 4.1 สถานที่ตั้ง
 - 4.2 สภาพสังคม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะ

1.1 ความหมายของกิจกรรมศิลปะ

คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (2546 : 50) ให้ความหมายของกิจกรรมศิลปะไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาเด็กให้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึกความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการโดยใช้ศิลปะ เช่น การวาดภาพระบายสี การปั้น การฉีก-ตัด-ปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์ หรือวิธีการอื่นที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์และเหมาะสมกับพัฒนาการ เช่น การเล่นพลาสติก สร้างสรรค์ การสร้างรูปจากกระดาษหนุด ฯลฯ

สมศรี เมฆไพบูลย์วัฒนา (2551 : 8-9) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ หมายถึง การถ่ายทอดความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ธรรมชาติ ประสบการณ์ อารมณ์ ความรู้สึก เพื่อสื่อสารและแสดงออกผ่านสื่อ วัสดุให้ผู้อื่นเข้าใจเกิดเป็นผลงานออกมา ซึ่งการจัดกิจกรรมจะไม่มีกรอบบังคับให้เด็กทำแต่เป็นกิจกรรมเสรีที่เด็กทุกคนสามารถจะทำได้เมื่อตนเองเกิดความต้องการพอใจและสนใจ โดยใช้ศิลปะหรือวิธีการต่างๆ เป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรม เช่น การวาดภาพ ระบายสี พิมพ์ภาพ ปั้น ฉีก ตัดปะ การประดิษฐ์ ฯลฯ โดยเด็กจะใช้ประสาทสัมผัสในการรับรู้ และการเคลื่อนไหวร่างกายในการควบคุมลำตัว แขน นิ้วมือ ให้ประสานสัมพันธ์กันกับการใช้เครื่องมือต่างๆ และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ร้อยดอกไม้เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญกิจกรรมหนึ่งในการสร้างงานศิลปะสร้างสรรค์

เลิศ อานันท์นะ (2555 : 44) กล่าวว่า ศิลปศึกษา หมายถึง การนำกิจกรรมทางศิลปะมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา เพื่อพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ แต่ไม่ได้มีจุดหมายเพื่อเตรียมตัวเด็กให้เติบโตขึ้นเป็นศิลปินหรือจิตรกรในอนาคตแต่ประการใด

กรมวิชาการ (2545 : 2) ให้ความหมายของศิลปะไว้ว่า ลักษณะธรรมชาติของ ศิลปะเป็นการเรียนรู้ เทคนิควิธีการทำงานตลอดจนการเปิดโอกาสให้แสดงออกอย่างอิสระ ทำให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้คิดริเริ่มสร้างสรรค์ ดัดแปลง จินตนาการ มีสุนทรียภาพ และเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยและสากล

วิรุณ ตั้งเจริญ (2555 : 60) กล่าวว่า ศิลปะเด็ก คือ ศิลปะที่เด็กแสดงออกตามสภาพความสนใจ การรับรู้และความพร้อมของเด็กแต่ละคน โดยที่การแสดงออกนั้นจะแสดงออก ด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง ผ่านวัสดุที่เหมาะสมและปรากฏเป็นผลงานศิลปะที่รับรู้ได้ด้วยประสาทตา

ศรีแพร จันทราภิรมย์ (2550 : 28) สรุปว่า ศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าในการรับรู้ โดยอาศัยประสบการณ์ สิ่งแวดล้อมจนเกิดความเข้าใจทำให้เกิดความคิด จินตนาการและมีการแสดงออก โดยใช้การถ่ายทอดผลงานแสดงความรู้สึกต่างๆ ที่ตนเองได้เรียนรู้ ซึ่งแสดงออกทั้งความคิด ความรู้สึก ปัญญา อารมณ์ และทำให้ศักยภาพที่อยู่ในตัวบุคคลให้มีการพัฒนาสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ พร้อมทั้งเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านให้มีความพร้อมในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

มานพ ถนอมศรี (2546 : 14) กล่าวว่า ศิลปะเป็นผลงานสร้างสรรค์จากภูมิปัญญา ของมนุษย์ ที่ถ่ายทอดออกมาโดยผ่านสื่อ เทคนิควิธีการต่างๆ มีหลากหลายรูปแบบ และผลงานที่จะได้รับการยกย่องว่าเป็นศิลปะนั้น ต้องมีคุณค่าต่อจิตใจ หรือก่อให้เกิดการสะท้อนอารมณ์ จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะต่างๆ ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด และจินตนาการโดย วิธีการต่างๆ อย่างอิสระ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546 ก: 13) ได้ให้ความหมาย ของกิจกรรมศิลปะไว้ว่า กิจกรรมศิลปะ หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะศึกษาต่างๆ ได้แก่ การวาด การระบายสี การปั้น การพิมพ์ภาพ การพับ การตัด ฉีก ปะ และประดิษฐ์เศษวัสดุ ที่มุ่งพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ การรับรู้เกี่ยวกับความงาม และส่งเสริมกระตุ้นให้เด็กแต่ละคนได้แสดงออกตามความรู้สึก และความสามารถของตน

ปีเตอร์สัน (ปริษา บุญมาศ. 2551: 20; อ้างอิงจาก Peterson. 1958: 101) กล่าวว่า เด็กทุกคนต้องการที่จะแสดงออกทางด้านความคิด และความรู้สึกต่างๆ ศิลปะเป็นแนวทางที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออก อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดความรู้ ความรู้สึก และความเข้าใจรวมทั้งบุคลิกภาพ และความเป็นอิสระของเด็กออกมา ซึ่งเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดประสบการณ์ และจินตนาการของเด็กแต่ละคนออกมา

จากความหมายของกิจกรรมศิลปะสรุปได้ว่า กิจกรรมที่ใช้ศิลปะซึ่งได้แก่ การวาดภาพ ระบายสี พิมพ์ภาพ พับ ปั้น ฉีก ตัดปะ การประดิษฐ์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิด จินตนาการ ธรรมชาติ ประสบการณ์ อารมณ์ ความรู้สึก และสะท้อนความคิดของตัวเอง ออกมาเป็นผลงานผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ซึ่งในระหว่างการทำกิจกรรมงานศิลปะนั้น เด็กจะมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง สิ่งแวดล้อมรอบตัว และมีคุณค่าต่อการส่งเสริมเด็กในด้านต่างๆ ตามศักยภาพของเด็ก

1.2 ความสำคัญของกิจกรรมศิลปะ

เยาวยา เดเซคูปต์ (2542 : 107) มีทัศนะที่สอดคล้องกันว่า ศิลปะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กได้แสดงความสามารถและความรู้สึกนึกคิดของตนออกมาในรูปภาพหรือสิ่งของที่เด็กจะสามารถแลเห็นได้ เด็กจะใช้ศิลปะเพื่อเป็นสื่ออธิบายสิ่งที่เขาทำ เห็น รู้สึก และคิดออกมาเป็นผลงาน การจัดประสบการณ์ทางศิลปะให้แก่เด็กช่วยให้เด็กมีโอกาสค้นคว้า ทดลอง และสื่อสารความคิด ความรู้สึกของตน ให้ผู้อื่นและโลกที่อยู่รอบตัวเขาได้เข้าใจได้ นอกจากนั้นยังได้มีโอกาสพัฒนาความสามารถในการคิด และการใช้จินตนาการ การสังเกต และเพิ่มพูนการรับรู้ที่มีต่อตนเองและผู้อื่น และพัฒนาความเชื่อมั่นเกี่ยวกับตนเองในการเลือกใช้วัสดุต่างๆ ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อมือ ความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับรูปร่าง สี และมีโอกาสพัฒนาทักษะพื้นฐานในการอ่าน พัฒนาทักษะทางสังคมจากการแบ่งปันอุปกรณ์ที่ใช้ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลทำความสะอาดอุปกรณ์เหล่านั้น

พรเพ็ญ บัวทอง 2555 : 17-18; อ้างใน วิรุณ ตั้งเจริญ 2539 : 31-34) กล่าวว่า ความมุ่งหวังที่ใช้กิจกรรมศิลปะเป็นสื่อกลางในอันที่จะสะท้อนคุณค่าในทรงวงคลิกภาพของเด็ก และสร้างสรรค์ศิลปะจะเสริมลักษณะนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัยต่างๆ ดังนี้

1. สร้างเสริม ลักษณะนิสัยทางการแสดงออก เมื่อการแสดงออกทางศิลปะเป็นกระบวนการที่ต้องตัดสินใจเสนอ ความคิด ตัดสินใจที่จะกระทำและแสดงออกมาตามความคิดคำนึง เหตุผลของแต่ละคน ซึ่งเป็นพื้นฐานที่จะกระตุ้นให้เด็กกล้าแสดงออกในทุกๆ ด้าน

2. สร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านความคิดสร้างสรรค์ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เป็นคนพร้อมที่จะแสวงหาสิ่งใหม่ที่ดีกว่า เหมาะสมกว่า และเป็นการปลูกฝังในพฤติกรรมของคนเราได้เมื่อได้รับการสนับสนุนอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง กิจกรรมศิลปะเป็นวิธีทางหนึ่งที่พร้อมมูลในการที่จะสั่งสมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัย

3. เสริมสร้างลักษณะนิสัยทางการจินตนาการสิ่งต่างๆ ที่คนเราสร้างสรรค์ขึ้นมาย่อมเริ่มต้นด้วยจินตนาการก่อน และย่อมมีเหตุผลหรือความจริงเป็นพื้นฐาน เป็นเรื่องของการคาดคิด ความหวัง หรือปรารถนาจะให้เกิดสิ่งที่ดีงาม ซึ่งกิจกรรมศิลปะย่อมผลักดันเด็กไปสู่ความคิดคำนึงถึงความ ความกว้างไกล มีผลต่อเด็กและสืบต่อไปในอนาคต

4. เสริมสร้างลักษณะนิสัยทางด้านสุนทรียภาพ สุนทรียภาพเป็นเรื่องของความรู้สึกส่วนบุคคล เป็นความรู้สึกอันละเอียดอ่อนและฉับไวเมื่อสัมผัสกับสภาพแวดล้อมและจะรู้สึกสัมผัสในความงามความเป็นระเบียบ ประณีต และคุณค่าของสิ่งนั้นๆ ไม่ว่าจะป็นธรรมชาติ ศิลปะ วัตถุ หรือรูปแบบของความคิดต่างๆ ซึ่งต่างก็มีความงามเป็นคุณค่าอยู่มากน้อยแตกต่างกันออกไป พุฒที่มีสุนทรียภาพอยู่ในตัวจะพร้อมที่จะรับรู้และซาบซึ้งคุณค่าทางด้านต่างๆ ของสรรพสิ่งที่อยู่รอบตัว ศิลปะเป็นสิ่งสำคัญสิ่งแรกที่ยอมรับกันว่าเป็นตัวการกระตุ้นความรู้สึกสัมผัสทางด้านนี้ สร้างสรรค์ศิลปะของเด็กจึงเป็นการสะสมคุณภาพของสุนทรียภาพในตัวบุคคลโดยตรง เพื่อชีวิตและจิตใจที่ประณีตงดงาม

5. เสริมสร้างลักษณะนิสัยทางด้านความประณีต การทำงานศิลปะต้องอาศัยความตั้งใจ การใช้ความพยายาม การสังเกต และความประณีตเรียบร้อยอยู่ตลอดเวลา

6. สร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านการทำงาน กิจกรรมศิลปะต้องอาศัยความรักความพยายามที่จะทำกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติด้วยมือเมื่องานเสร็จเด็กจะต้องเกิดความภาคภูมิใจซึ่งจะเป็นแรงผลักดันให้กระตือรือร้นที่จะทำงานขึ้นไป

7. สร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านการทำงาน การทำกิจกรรมศิลปะไม่ใช่การเรียนรู้เพียงคนเดียวต้องมีการพูดคุย ปรึกษาหารือ หยิบยื่นสิ่งต่างๆต่อกันเป็นการส่งเสริมให้เด็กสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพตั้งแต่ระดับพื้นฐาน

(รวีพร ผาดาน 2557 : 28; อ้างอิงใน พีระพงษ์ กุลพิศาล 2545 : 36) กล่าวถึง ความสำคัญของศิลปะสร้างสรรค์ว่าการเรียนรู้โลกภายนอกด้วยประสาทสัมผัส (Senses perception) เป็นธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กอยู่แล้ว และกิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมหนึ่ง ที่สำคัญที่ฝึกให้เด็กรู้จักนำเอาธรรมชาติของตนเองที่มีอยู่ มาใช้เก็บเกี่ยวความรู้ต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเฉพาะความรู้อันจะเป็นพื้นฐานพัฒนาคุณลักษณะทางสุนทรียภาพให้แก่ตน นอกจากนั้น ยังเป็นประสบการณ์หรือความรู้ทางอ้อมที่ได้จากงานศิลปะได้แก่ประสบการณ์สังคมประสบการณ์ในการใช้เครื่องมือต่างๆ รู้จากวัสดุต่างๆ เป็นต้นซึ่งมีส่วนช่วยพัฒนาการเจริญเติบโต ทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมของเด็ก

(อโนชา ธีรธำรง 2550 : 29; อ้างอิงใน เบญจมา แสงมลิ 2545 : 262) กล่าวว่า ศิลปะเป็นสื่อการแสดงออกของเด็กในสิ่งที่เด็กทำ เห็น รู้สึก และคิด กิจกรรมศิลปะให้โอกาสเด็กสำรวจ ทดลอง แสดงความคิด ความรู้สึกเกี่ยวกับตัวเด็ก สิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว ความสามารถในการจินตนาการ สังเกต และความรู้สึกที่มีต่อตน และผู้อื่นมากขึ้น เพราะขณะที่เด็กทำงานกับวัตถุต่างๆ เด็กจะมีความรับผิดชอบในการเลือก และการกำหนดรูปร่างใช้ตัดสิน การควบคุมประสบการณ์ที่เป็นผลสำเร็จจะสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง และรู้คุณค่าของความเป็นมนุษย์

จากความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสรุปได้ว่า กิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญอย่างมาก ในการพัฒนาความสามารถในการคิด และการใช้จินตนาการ การสังเกต และเพิ่มพูนการรับรู้ที่มีต่อตนเองผู้อื่นของเด็ก และพัฒนาความเชื่อมั่นเกี่ยวกับเด็กในการเลือกใช้วัสดุต่างๆ ทำให้เด็กมีจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ มีสุนทรีย์ภาพในตนเอง

1.3 ประเภทของการจัดกิจกรรมศิลปะ

(ชลธิชา ชิวปรีชา 2554 : 40; อ่างอิงใน วิรุณ ตั้งเจริญ 2526 : 29-31) ได้กล่าวถึงกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะไว้ ดังนี้

1. การปูพื้นฐานให้เด็กมองเห็นความสวยงามทางศิลปะ

- ฝึกสังเกตรูปทรงรอบๆ ตัว
- ให้เด็กสัมผัสสิ่งต่างๆ ที่มีรูปร่างเหมือนกัน แตกต่างกันและคล้ายกัน
- ให้เด็กช่วยกันจัดแจกัน
- เด็กช่วยกัน จัดมุมห้องให้สวยงาม
- เด็กและครูช่วยกัน จัดหาสิ่งประดิษฐ์สำเร็จรูปมาตกแต่งห้อง
- เด็กและครูช่วยกัน สะสมภาพต่างๆ ที่มีรูปร่างและเส้นที่สวยงาม เพื่อใช้ตกแต่งห้องหรือเพื่อไว้ให้เด็ก ดูตามใจชอบ
- ให้เด็กได้มีโอกาสไปชมการแสดงภาพเขียน หรือสิ่งประดิษฐ์ของเด็ก วิทยาลัยต่างๆ บ้างถ้าสามารถทำได้

2. การวาดภาพระบายสี

- ให้เด็กวาดภาพโดยเสรี ด้วยดินสอสี สีเทียน หรือดินสอดำ แล้วให้เล่าเรื่องราวจากภาพที่เขียน
- ให้ป้ายสีด้วยพู่กันบนกระดาษโดยเสรี แล้วเล่าเรื่องจากภาพที่เขียน
- ให้เด็กใช้สีเทียนระบายลงบนกระดาษ โดยใช้ปลายหรือข้างสีเทียนแล้วให้เล่าเรื่องราวจากภาพ
- ให้เด็กทดลองใช้ข้างของสีเทียนเขียนด้วยวิธีต่างๆ เช่น หมุนเป็นวงกลม ครึ่งวงกลมลากเป็นแถบยาว หรือซิกแซก
- ให้ระบายสีตามรูปทรงที่กำหนดให้
- ให้วาดภาพระบายสีตามเรื่องราวที่กำหนดให้
- ให้วาดภาพระบายสีตามความคิด คำนิ้งของเด็ก แล้วให้เด็กบอกความหมายของภาพนั้นๆ
- พาเด็กออกไปศึกษานอกสถานที่ แล้วกลับมาเขียนภาพตามที่พบเห็นและประทับใจ

3. การทดลองเกี่ยวกับสี

- ให้ละเลงสีหลายๆ สีด้วยส่วนต่างๆ ของช่วงแขน
- ให้ละเลงสีหลายๆ สีเป็นภาพโดยอิสระ แล้วให้เด็กบอกความหมายของภาพนั้นๆ
- ให้ละเลงสีหลายๆ สีเป็นภาพตามที่ครูกำหนด

- ให้อัดสีโปสเตอร์หรือสีฝุ่นบนกระดาษเปียก
- ให้อัดสีโปสเตอร์หรือสีฝุ่นลงบนกระดาษเปียก
- ให้อัดสีบนกระดาษ
- ให้อัดสีทดลองผสมสีหลายๆ สี แล้วสังเกตการผสมผสานกันของสี
- ให้อัดสีย้อมผ้าหรือต่างทาบพิมพ์บนกระดาษเปียก
- ให้อัดสีลูกแก้วสีโปสเตอร์ที่หัดบนกระดาษที่อยู่ในถาด เอียงถาดไปมาให้ลูกแก้ว

กลิ้ง ผ่านสีและผ่านกระดาษ

4. การพิมพ์

- ให้อัดสีพิมพ์ภาพด้วยส่วนต่างๆ ของช่วงแขน
- ให้อัดสี พิมพ์ภาพด้วยวัสดุต่างๆ
- ให้อัดสีพิมพ์ภาพจากแม่พิมพ์ที่ครูทำ
- ให้อัดสี พิมพ์ภาพด้วยตรายางและระบายสี
- ให้อัดสีใช้กระดาษวางซ้อนวัสดุที่มีลายนูน แล้วใช้ดินสอดำหรือดินสอสีถู

5. การปั้น

- ให้อัดสีเล่นดินน้ำมัน ดินเหนียว หรือแป้ง
- ให้อัดสี รูปทรงต่างๆ แล้วนำมาต่อกัน
- ให้อัดสีตามเรื่องราวหรือนิทานที่ครูเล่าหรือเด็กแต่งเอง
- ให้อัดสีปั้นแป้งทำขนมง่ายๆ เช่น ขนมบัวลอย ขนมกรอบเค็ม ฯลฯ
- ให้อัดสีตามใจชอบเป็นรูปสัตว์ คน หรือสิ่งของเครื่องใช้
- ให้อัดสีเล่นก่อทราย

6. การพับ ฉีก ตัด ปะ

- ให้อัดสีหรือตัดกระดาษตามคำสั่งครู
- ให้อัดสี ตัดหรือฉีกกระดาษ และปะลงบนกระดาษอีกแผ่นหนึ่ง อาจจัดให้เป็นเรื่องราวต่างๆ ที่ครูกำหนดให้ หรือตามความคิด คำนิ้งของเด็ก
- ให้อัดสีพับหรือม้วนกระดาษที่เป็นแถบยาวๆ เป็นวงกลมหรือรูปสี่เหลี่ยมต่างๆ แล้วนำรูปทรงต่างๆ มาประดิษฐ์เป็นรูปสัตว์ ดอกไม้ และอื่นๆ ตามใจชอบ

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551: 184 - 185) กล่าวว่า ในทางปฏิบัติการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้านการศึกษาปฐมวัยจำแนกศิลปะสร้างสรรค์ไว้ 5 ประเภท ดังนี้

1. การวาดและการใช้สี เด็กปฐมวัยชอบการวาดภาพ และการใช้สีเพราะเป็นการแสดงสมรรถนะทางกายของเด็ก
2. การพิมพ์ เป็นการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กโดยการใช้อุปกรณ์ ซึ่งอาจเป็นเศษวัสดุสามารถทาสีแล้วประทับลงบนกระดาษเกิดเป็นภาพพิมพ์ที่เป็นลวดลาย หรือรูปแบบที่เด็กสนใจได้
3. การประดิษฐ์ เป็นงานศิลปะที่นอกจากฝึกการใช้กล้ามเนื้อแล้ว ยังเป็นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมการประดิษฐ์ ได้แก่ การพับรูปต่างๆ การทำสิ่งประดิษฐ์ การต่อเติม
4. การประดับตกแต่ง ได้แก่กิจกรรม การจัดดอกไม้ จัดห้อง แต่งสวน จัดโต๊ะอาหาร

5. การปั้น เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก การคิดจินตนาการ การเรียนรู้เกี่ยวกับรูปทรง พัฒนาการรับรู้

จากประเภทของกิจกรรมศิลปะสรุปได้ว่า กิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ได้แก่ การวาดภาพและระบายสี การเล่นกับสีน้ำ การพิมพ์ภาพ การปั้น การพับ ฉีก ตัด ปะ การประดิษฐ์ และการประดับตกแต่ง ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมหนึ่งให้เด็กได้จัดกิจกรรมแต่ละประเภท และเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทางความคิด ได้สำรวจและจัดกระทำกับวัตถุโดยตรง ออกแบบ ตกแต่ง และการต่อเติมสร้างเป็นชิ้นงานทางศิลปะได้อย่างอิสระ จากประสบการณ์ตรงและจากจินตนาการของเด็ก

1.4 หลักในการจัดกิจกรรมศิลปะ

กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ 2546 : 58) อธิบายถึงหลักในการจัดกิจกรรมศิลปะหรือกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ว่า เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึกความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ โดยใช้ศิลปะ เช่น การเขียนภาพ การปั้น การฉีก-ปะ การติด-ปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์ หรือวิธีการอื่นที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์และเหมาะสมกับพัฒนาการ เช่นการเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ การสร้างรูปจากกระดาษขี้กม ฯลฯ

กรมวิชาการ (2546: 2) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ศิลปะให้แก่เด็กปฐมวัย จะต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ความสนใจ ความสามารถตามวัย พัฒนาการทางศิลปะ และสภาพแวดล้อมของเด็ก

เบญญา แสงมลิ (2545 : 63-67) กล่าวในทำนองเดียวกันว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีสิ่งที่ควรคำนึงถึงข้อเสนอแนะดังนี้

1. ความสนใจของแต่ละบุคคลควรช่วยเหลือให้เด็กได้ประสบการณ์ที่เป็นผลสำเร็จตามความต้องการของเด็กสร้างเสริมเจตคติที่ดีต่อการฝึกฝนและการรู้จักรับผิดชอบในการดูแลรักษาวัสดุพร้อมทั้งสร้างความรู้สึกรับผิดชอบโดยปล่อยให้เด็กมีอิสระในการคิดจินตนาการเลือกและการตัดสินใจ ครูมีหน้าที่ช่วยเหลือแนะนำเด็กเมื่อเด็กต้องการใช้คำถามกระตุ้นความคิดและให้ความเห็นพ้องในความพยายามที่แท้จริงของเด็กนอกจากนั้นครูควรมีความเป็นกันเองจริงใจและมีความเข้าใจในตัวเด็กด้วย

2. การจัดสถานที่เวลาและวัสดุให้เพียงพอเหมาะสมเพื่อให้เด็กได้เคลื่อนไหวอย่างอิสระเมื่อทำงานคนเดียวหรือทำงานเป็นกลุ่มเล็กๆบนพื้นบนโต๊ะภายในและภายนอก อาคารเรียนควรมอบไว้ว่างใจแก่เด็กให้เด็กดูแลรักษาเครื่องมือเครื่องใช้และวัสดุด้วยตนเองเวลาที่ให้เด็กไม่ควรน้อยเกินไปจนเด็กต้องรีบร้อนในการจัดทำกิจกรรมสำรวจการวางแผนการเก็บทำความสะอาดหลังจากการทำงานเสร็จ

3. การแสดงออกเชิงสร้างสรรค์เด็กต้องการประสบการณ์ที่สมบูรณ์เพื่อช่วยกระตุ้นการแสดงออกสร้างสรรค์ประสบการณ์นี้ เริ่มจากการเล่นของเด็กในชีวิตประจำวัน การพูด การสนทนา ความรู้สึก ในสิ่งที่เด็กเห็นช่วยให้เด็กนึกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ครูควรสนับสนุนการพูดของเด็ก การแสดงออกทางการกระทำ และการแสดงออกโดยการ ใช้สื่อกลาง วัสดุเครื่องใช้ทางศิลปะ

4. เจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อการแสดงออกสร้างสรรค์ของเด็ก ครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้ทำให้ผู้ปกครองเด็กเข้าใจผลงานของเด็ก และสามารถเสนอแนะผู้ปกครองในการเลือกวัสดุที่เหมาะสมให้เด็กเมื่ออยู่บ้าน

5. ครูใช้วิธีสร้างสรรค์สนับสนุนเด็กให้เลือกกิจกรรมศิลปะด้วยวิธีอื่น ซึ่งเด็กจะแสดงออกหรือกระทำได้ และจะรวบรวมความคิดหรือวัสดุวิธีนี้ไม่ได้หมายความว่าเด็กจะกระทำกิจกรรม โดยปราศจากการแนะนำ แต่หมายความว่าเด็กจะตัดสินใจและเลือกด้วยตนเองกิจกรรมศิลปะ ควรมีหลายชนิดให้เด็กได้มีโอกาสเลือกในแต่ละวัน

6. รวมแผนจัดเตรียมกิจกรรมต่างๆ เป็นอย่างดี เด็กมีอิสระในการค้นหาสำรวจและทดลอง เมื่อเด็กรู้สภาพแวดล้อมเด็กจะถ่ายทอดสิ่งที่ตนเองรู้ให้ผู้อื่น เข้าใจการที่เด็กได้เล่นร่วมกับเพื่อนพูดสนทนาแลกเปลี่ยนสิ่งของรับผิดชอบร่วมกัน การรอคอยตามลำดับช่วยเสริมสร้างความพร้อมทางอารมณ์และสังคมแก่เด็ก

7. ครูต้องรวบรวมหลักฐานเพื่อจุดมุ่งหมายในการวัดผล หลักการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยควรจะต้องคำนึง พัฒนาการของเด็กเป็นสำคัญจัดให้เหมาะสมและสอดคล้องกับวัย ความสนใจเพราะเด็กแต่ละคนแต่ละวัยมีพัฒนาการแตกต่างกัน ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านเด็กจะได้ทำกิจกรรมแล้วสนุกสนานชอบและสนใจทำกิจกรรมสร้างความสำเร็จและภาคภูมิใจในผลงานของเด็กเอง

เลิศ อำนันทะ (2555: 45) กล่าวว่า การแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ เป็น วิธีจัดประสบการณ์ศิลปะวิธีหนึ่งซึ่งมีคุณค่าแก่เด็ก ดังนี้

1. เปิดโอกาสให้เด็กเลือกแนวความคิด หรือเนื้อเรื่องของตนเองในการแสดงออก
2. เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระตามวิธีการของตน
3. ให้สิทธิในการสร้างงานด้วยตนเอง

จากหลักในการจัดกิจกรรมศิลปะสรุปได้ว่า หลักการในการจัดกิจกรรมศิลปะต้องคำนึงถึงความสนใจของเด็กทำให้เด็กได้แสดงออกถึงอารมณ์ ความรู้สึกความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ

1.5 บทบาทและหน้าที่ครูในการจัดกิจกรรมศิลปะ

(อโนชา ธีรธำรง 2550 : 54 - 55; อ่างอิงใน กุลยา ตันติผลาชีวะ 2547) กล่าวถึงบทบาทของครูศิลปะไว้ว่าครู คือบุคคลที่สำคัญที่สุดในการเรียนการสอนศิลปะ เพราะครูเป็นผู้สร้างบรรยากาศในการประดิษฐ์ คิดค้น และผลิตผลงานออกมา งานศิลปะสำหรับเด็กจะสำเร็จลุล่วงด้วยดีนั้นขึ้นอยู่กับครูทั้งสิ้น มีวิธีการหลายๆ วิธีที่ครูสามารถสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม เพื่อกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ ครูศิลปะจะต้องให้ความอบอุ่น มีความเป็นกันเองกับเด็ก พยายามพูดคุย ชักจูง ได้รับความสนใจ ให้กำลังใจชมเชย ไม่วิจารณ์หรือติผลงานเด็ก ส่งเสริมให้เด็กได้รับประสบการณ์ทางศิลปะ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ให้ครอบคลุมหลายๆ ด้าน

1. ครูควรดูแลเด็กให้สร้างสรรค์งานด้วยความพยายามของตนเอง กล้าคิด และกล้าตัดสินใจไม่ใช้วิธีเผด็จการสั่งงานให้เด็กทำ

2. ไม่ควรสอนกฎเกณฑ์ ทฤษฎี รายละเอียด และสัดส่วนต่างๆ ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ค้นคว้า ทดลอง และทำจริงด้วยตนเองมากๆ จะมีผลให้เด็กเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง

3. จัดประสบการณ์อันก่อให้เกิดผลงาน และเข้าใจในทางศิลปะแก่เด็ก การเล่า นิทาน ฟังเพลง สนทนา ดูภาพ ดูวีดิทัศน์ หรือการศึกษานอกสถานที่

4. ครูควรเปิดโอกาส และจัดกิจกรรมศิลปะหลายๆรูปแบบให้เด็กอย่างกว้างขวาง ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง ครูควรจัดลำดับก่อน-หลัง และต่อเนื่องกัน หรืออาจจะจัดให้สลับกันไป เพื่อให้เด็กได้มีประสบการณ์อย่างกว้างขวางๆ และรักษาระดับเนื้อหาวิชาความรู้ให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะ และความคิดสร้างสรรค์

5. ปัจจัยที่กระทบและรบกวนความเป็นธรรมชาติในการแสดงของเด็กที่สำคัญ คือ ความคิดที่เป็นรูปธรรมของผู้ใหญ่ปัจจัยนี้เมื่อครอบงำอยู่นานๆ ทำให้เด็กเรียนการแสดงออกให้เป็นไปตามที่ผู้ใหญ่ต้องการ งานศิลปะซึ่งเป็นการแสดงออกของเด็กก็ถูกละทิ้ง การใช้สินเพียงวิธีเดียวก็เป็น การกำจัดประสบการณ์ กิจกรรม และรู้จักสิ่งต่างๆ

เลิศ อานันตะ (2533 : 14-15) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูและผู้ปกครองไว้ ดังนี้

1. สอนด้วยความรัก
2. ยอมรับนับถือในความสามารถของนักเรียนแต่ละคนที่แตกต่างกัน
3. ไม่จำเป็นต้องรีบร้อนแก้ไขผลงานศิลปะของนักเรียน ทางที่ดีควรส่งเสริมให้กล้าคิด กล้าทำและกล้าแสดงออกให้มากที่สุด
4. อย่าแทรกแซงความคิดหรือตัดสินใจแก้ปัญหาแทนนักเรียนทางที่ดีควรส่งเสริมให้กล้าคิดกล้าทำและกล้าแสดงออกให้มากที่สุด
5. ใช้คำพูดช่วยและท้าทายให้แสดงออกแทนการออกคำสั่ง
6. วางแผนการจัดเตรียมเครื่องมืออุปกรณ์เอาไว้ล่วงหน้าเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างมีอิสระ ภายใต้บรรยากาศความรักความอบอุ่นและเป็นกันเองจะทำให้เด็กเกิดความ รู้สึกปลอดภัยได้รับความ ค้ำครองปกป้องและส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าแสดงออกในที่สุด

จากบทบาทและหน้าที่ครูในการจัดกิจกรรมศิลปะสรุปได้ว่า ครูเป็นผู้สร้างบรรยากาศในการ ประดิษฐ์ คิดค้น ผลิตผลงาน และครูสามารถสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม เพื่อกิจกรรมสร้างสรรค์ ต่างๆครูศิลปะจะต้องให้ความอบอุ่น

1.6 ทฤษฎีของการจัดกิจกรรมศิลปะ

กิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมที่สำคัญสำหรับเด็กปฐมวัย ที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการในทุก ด้านการศึกษา ทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติทางด้านศิลปะจะช่วยให้ครูจัดประสบการณ์ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ จากการศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาและวิเคราะห์การทำกิจกรรมศิลปะของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยขอ นำเสนอทฤษฎีสำคัญๆ มีสาระสำคัญ ดังนี้ คือ

ทฤษฎีงานศิลปะของเด็ก (Theories of Child Art)

ได้มีผู้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาและวิเคราะห์การทำกิจกรรมศิลปะของเด็กเล็ก และสรุป ทฤษฎีสำคัญๆ ดังต่อไปนี้คือ

ทฤษฎีสติปัญญา : เด็กคิดอะไร (Cognitive Theory)

ทฤษฎีนี้จะมีพื้นฐานของความคิดว่า เด็กวาดจากสิ่งที่เขารู้ ไม่ใช่วาดจากสิ่งที่เขาเห็น ฟลอเรนซ์ กูดินาฟ (Florence Goodenough) คือ บุคคลสำคัญทางทฤษฎีศิลปะที่เชื่อว่างานศิลปะของเด็กเป็นงานที่มากยิ่งขึ้นไปกว่าการจินตนาการทางสายตา และกิจกรรมตากับมือสัมพันธ์กัน กูดินาฟกล่าวว่า ศิลปะรวมถึงกระบวนการคิดขั้นสูง ตัวอย่างภาพที่แสดงว่า เด็กวาดจากสิ่งที่เขารู้มากกว่าสิ่งที่เขาเห็น คือ เด็กวาดภาพแม่ที่กำลังตั้งครุฑ โดยการวาดภาพเด็กทารกอยู่ในท้องแม่ เด็กที่วาดภาพขาคนที่เห็นชัดเจนภายใต้กระโปรง เพราะเด็กรู้ว่ามือขาอยู่หรือเด็กวาดโต๊ะมีขาสี่ขาทั้ง ๆ ที่เด็กไม่อาจมองเห็นขาโต๊ะทั้งหมดในมุมมองนั้น เพราะเด็กรู้ว่าโต๊ะมีขาสี่ขา

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ : เด็กรู้สึกอย่างไร (Psychoanalytic Theory)

พื้นฐานความคิดของทฤษฎีนี้ก็คือ ผลงานศิลปะของเด็กสะท้อนให้เห็นอารมณ์ของเด็กมากกว่าความรู้ สติปัญญา หรือพัฒนาการโดยทั่วไป ผู้มีอิทธิพลต่อแนวความคิดนี้ก็คือ ลอยส์ เมอร์ฟี (Lois Murphy) และแคทเธอริน รีด (Katherine Read) ทั้งสองได้เขียนบทความและหนังสือเป็นจำนวนมาก กิจกรรมที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายก็คือ การใช้วัสดุประเภทการเคลื่อนไหว เช่น การระบายสีด้วยนิ้วมือ (Fingerprints) และการปั้นดินเหนียว (Clay) สื่อทั้งสองชนิดจะช่วยให้เด็กระบายความรู้สึก และประสบการณ์ทางด้านอารมณ์หลายๆ อย่าง

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์จะอธิบายงานศิลปะของเด็กโดยเน้นจิตใต้สำนึก เด็กวาดภาพสัญลักษณ์ที่สัมพันธ์กับความรู้สึกและภาพภายในความคิดของเด็กมากกว่าความพยายามที่จะแสดงความจริงของสิ่งภายนอกตัว การทำงานศิลปะเป็นวิธีที่เด็กจะได้ระบายอารมณ์ความกดดัน ความต้องการของจิตใต้สำนึก หรือความต้องการสร้างสิ่งที่ตัวเองปรารถนา ครูมีบทบาทในการช่วยให้เด็กบำบัดทางด้านอารมณ์พอๆ กับความต้องการในการฝึกหัดทักษะงานศิลปะ ตัวอย่างการวิเคราะห์งานศิลปะตามแนวทฤษฎีนี้ เช่น เด็กที่วาดภาพน้องเป็นรูปใหญ่ และวาดภาพสมาชิกในครอบครัวคนอื่น ๆ ตัวเล็ก แสดงว่าเด็กคนที่วาดภาพมองน้องว่าเป็นจุดศูนย์กลางของความสนใจของทุกคนในบ้าน

อย่างไรก็ตามนักวิจัยได้กล่าวเตือนครูที่ใช้ผลงานศิลปะของเด็กในการแปลผลพฤติกรรมของเด็กว่าประสบการณ์ทางศิลปะเป็นประสบการณ์ที่มีค่า การแปลผลงานของเด็กเพื่ออธิบายบุคลิกภาพหรือพฤติกรรมทางสังคมนั้น ไม่ควรกระทำโดยผู้ที่ไม่มีความรู้ หรือมีความเชี่ยวชาญพิเศษจริงๆ ทฤษฎีสติปัญญา-พัฒนาการ : เด็กคิดและเติบโตอย่างไร (Cognitive-developmental Theory) ผลงานทดลองของเพียเจท์ เกี่ยวกับการเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็ก เป็นทฤษฎีหนึ่งที่อธิบายว่าทำไมเด็กถึงวาด วาดอย่างไร และวาดอะไร เพียเจท์เชื่อมโยงผลงานศิลปะของเด็กกับความสามารถในการเข้าใจความถาวรของวัตถุ เขาเชื่อว่านอกเสียจากเด็กจะเข้าใจความคงที่ของวัตถุ เด็กจะไม่มีจินตนาการที่จะระลึกอดีต หรือคาดการณ์อนาคตในเรื่องการหายไปของวัตถุจริงการ แสดงออกเช่นนี้เป็นวิธีที่เด็กรวบรวมประสบการณ์ เพื่อทำความเข้าใจสิ่งแวดล้อม เด็กต้องการประสบการณ์รูปธรรมหรือสัญลักษณ์ทางภาษาพูดจินตนาการจะสร้างสัญลักษณ์รูปธรรมและภาษาสร้างสัญลักษณ์ทางวาจา

ขั้นตอน 3 ชั้น ในการที่เด็กจะเข้าใจมิติของรูปภาพ คือ

1. ขาดความสามารถในการสังเคราะห์ (Synthetic Incapacity) คือ จินตนาการของเด็กจะยังไม่สมบูรณ์ เป็นเพียงส่วนย่อย หรือเป็นการตัดต่อ
2. ความจริงทางด้านสติปัญญา (Intellectual Realism) เด็กวาดจากสิ่งที่เขาารู้ ไม่ใช่วาดจากสิ่งที่เขาเห็น
3. ความจริงทางการรับรู้ภาพ (Visual Realism) เกิดขึ้นเมื่ออายุประมาณ 9 ปี เป็นการแสดงให้เห็นว่า เด็กเข้าใจความสัมพันธ์ของวัตถุกับพื้นที่

ทฤษฎีภาพรวม (Gestalt Theory)

ทฤษฎีเกสทอลท์ เน้นความสำคัญของการรับรู้โดยภาพรวม ตาไม่ใช่กล้องถ่ายรูปที่จะถ่ายภาพสิ่งที่เห็น มองไม่ใช่ผ้าขาวที่จะบันทึกรายละเอียดของความจริงภายนอก ศิลปะ คือ วิธีที่เด็กสร้างภาพพจน์ที่สอดคล้องกับโครงสร้างโดยรวมที่เด็กได้รับ เด็กจะไม่คิดถึงรายละเอียด แต่จะพยายามจัดหมวดหมู่ องค์ประกอบ และสร้างแบบแผนภาพรวมของสิ่งที่มองเห็น

ทฤษฎีพัฒนาการ : เด็กเติบโตอย่างไร (Developmental Theory) 2-4 ปี

ทฤษฎีการสอนศิลปะศึกษาที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง คือ ทฤษฎีพัฒนาการ ซึ่งจะจำกัดทั้งการสอนโดยตรงและบทบาทของครู ผู้นำทฤษฎีนี้ก็คือ วิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Victor-Lowenfeld) เขาได้แบ่งขั้นตอนการเจริญงอกงามทางศิลปะของเด็กออกเป็น 6 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นขีดเขียน (Scribbling Stage) อายุ 2-4 ปี ผลงานของเด็กเป็นการแสดงออกของแต่ละคน
2. ขั้นก่อนเป็นแบบแผน (Preschematic Stage) อายุ 4-7 ปี เด็กแสดงให้เห็นความพยายามโดยการใช้สัญลักษณ์
3. ขั้นแบบแผน (Schematic Stage) อายุ 7-9 ปี แสดงให้เห็นจากโมนทัศน์ที่เป็นรูปร่าง
4. ขั้นหมู่พวก (Gang Stage) อายุ 9-12 ปี เป็นขั้นเริ่มแสดงความเป็นจริง
5. ขั้นเหตุผล (Reasoning Stage) อายุ 12-14 ปี หรือขั้นความจริงเทียม
6. ขั้นการตัดสินใจ (Adolescent art) The period of decision (14-17 ปี)

หรรษา นิลวิเชียร (2535 : 172-174) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการจัดประสบการณ์ในรูปของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้กับเด็ก เพื่อส่งเสริมการแสดงออกทางศิลปะตามจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ การรับรู้สิ่งต่างๆ ที่เป็นสิ่งแวดล้อมรอบตัว ด้วยประสาทสัมผัส นอกจากนั้นยังช่วยส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงานพัฒนาทักษะกล้ามเนื้อให้สมบูรณ์ โดยที่ครูเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและเตรียมสื่อที่หลากหลาย ทั้งสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมแก่การเรียนรู้ พร้อมให้คำแนะนำกระตุ้นให้เกิดความกล้าแสดงออก เกิดความมั่นใจในตนเอง และสนับสนุนด้านการรับรู้สู่การแสดงออกของพื้นฐานทางศิลปะ และความคิดเป็นการปูพื้นฐานอันสำคัญที่เสมือนการเพิ่มพลังและทักษะที่แยกแยะสิ่งต่างๆ ให้กระจ่างชัด เพื่อเด็กมีความคิดต่อสิ่งต่างๆ อย่างกว้างขวาง ย่อมเป็น พื้นฐานสำหรับเรียนรู้ขั้นต่าง ๆ ไปตามศักยภาพของเด็กแต่ละบุคคล

จากทฤษฎีของการจัดกิจกรรมศิลปะสรุปได้ว่า การศึกษาทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติทางด้านศิลปะจะช่วยให้ครูจัดประสบการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังช่วยส่งเสริมการแสดงออกทางศิลปะตามจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ การรับรู้สิ่งต่างๆ ที่เป็นสิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วยประสาทสัมผัส

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงทางสังคม

2.1 ความหมายของการเสริมแรงทางสังคม

การเสริมแรง คือ สิ่งเร้าที่ทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้น อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากผลที่ได้รับตามหลังพฤติกรรมนั้น สิ่งเร้าที่เป็นเหตุให้เกิดผลสืบเนื่อง เรียกว่า ตัวเสริมแรง (Reinforces)

ตัวเสริมแรงสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด คือ

2.1.1 ตัวเสริมแรงปฐมภูมิ (Primary Reinforces) หรือตัวเสริมแรงที่ไม่ต้องวางเงื่อนไขเป็นตัวเสริมแรงที่มีคุณสมบัติด้วยตัวของมันเองตามธรรมชาติ เนื่องจากสามารถตอบสนองความต้องการทางชีวภาพของอินทรีย์ได้ หรือมีผลต่ออินทรีย์โดยตรง ไม่ต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ เช่น อาหาร น้ำ เป็นตัวเสริมแรงในขณะที่อินทรีย์กำลังหิว และกระหายตามลำดับ อากาศ ความร้อน ความหนาว ความเจ็บปวด เป็นต้น

2.1.2 ตัวเสริมแรงทุติยภูมิ (Secondary Reinforces) หรือตัวเสริมแรงที่ต้องวางเงื่อนไข คือ สิ่งเร้าที่เป็นตัวกลาง เมื่อนำมาเข้าคู่กับตัวเสริมแรงที่ไม่ต้องวางเงื่อนไข บ่อยครั้งเข้า สิ่งเร้าซึ่งเดิมเป็นกลางจะกลายเป็นตัวเสริมแรงที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับตัวเสริมแรงที่ไม่ต้องวางเงื่อนไข หรืออธิบายได้อีกแบบได้ว่า เป็นตัวเสริมแรงที่ต้องผ่านกระบวนการพัฒนาคุณสมบัติของการเป็นตัวเสริมแรง โดยการนำไปสัมพันธ์กับตัวเสริมแรงปฐมภูมิ เช่น คำชมเชย เงิน คະแนน หรือตำแหน่งหน้าที่ ฯลฯ

ในการทำให้ตัวเสริมแรงทุติยภูมิมีคุณสมบัติเป็นตัวเสริมแรงได้นั้นจำเป็นที่จะต้องพิจารณาในเงื่อนไขต่อไปนี้

1) ปริมาณของตัวเสริมแรงปฐมภูมิ ที่ใช้คู่กับตัวเสริมแรงทุติยภูมิ คือ ถ้าปริมาณของตัวเสริมแรงปฐมภูมิมียิ่งมากจะทำให้ตัวเสริมแรงทุติยภูมิมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นขณะเดียวกัน ถ้าปริมาณตัวเสริมแรงปฐมภูมิมีน้อยจะทำให้ประสิทธิภาพของตัวเสริมแรงทุติยภูมิน้อยลงไปด้วยเช่นกัน

2) ขึ้นอยู่กับความบ่อยครั้งของการเสนอตัวเสริมแรงปฐมภูมิคู่กับตัวเสริมแรงทุติยภูมิ ถ้าเสนอคู่กันบ่อยครั้งก็จะทำให้ตัวเสริมแรงทุติยภูมิมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ถ้าไม่ค่อยได้เสนอคู่กันประสิทธิภาพของตัวเสริมแรงทุติยภูมิก็ย่อมจะลดน้อยลง

3) ช่วงเวลาคาบเกี่ยวระหว่างการเสนอตัวเสริมแรงทุติยภูมิกับตัวเสริมแรงปฐมภูมิ คือ ถ้าช่วงเวลาคาบเกี่ยวของการเสนอตัวเสริมแรงทั้งสองตัวนั้นสั้น ก็จะทำให้ตัวเสริมแรงทุติยภูมิมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ถ้าช่วงเวลาคาบเกี่ยวของการเสนอตัวเสริมแรงทั้งสองนั้นยาวออกไป ประสิทธิภาพของตัวเสริมแรงทุติยภูมิก็ย่อมจะลดลงตามเวลาที่ยืดออกไป

การดำเนินการเสริมแรง

การเสริมแรงดำเนินการได้ใน 2 ลักษณะ คือ การเสริมแรงทางบวก และการเสริมแรงทางลบ การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) คือ การเสริมแรงที่มีผลทำให้พฤติกรรมที่ได้รับการเสริมแรงนั้นมีความถี่เพิ่มขึ้น คนส่วนใหญ่มักจะเข้าใจสับสนว่า การให้การเสริมแรงทางบวก และการให้รางวัล (Reward) มีความหมายเหมือนกันแต่ความจริงแล้ว ทั้งสองอย่างมีความหมายแตกต่างกัน การให้การเสริมแรงทางบวกนั้นเป็นการทำให้พฤติกรรมมีความถี่เพิ่มมากขึ้นในขณะที่การให้รางวัลเป็นการให้ต่อพฤติกรรมที่บุคคลทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามวาระและโอกาสที่สำคัญ โดยไม่จำเป็นว่า จะต้องทำให้พฤติกรรมนั้นมีความถี่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า การใช้คำพูดตำหนิ หรือการตีบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ก็อาจจะเป็นเสริมแรงทางบวกได้ ถ้าการกระทำดังกล่าวส่งผลให้พฤติกรรมที่ได้รับการกระทำนั้นมีความถี่เพิ่มมากขึ้น

สกินเนอร์ (B.F Skinner) ได้ให้ความหมายของการเสริมแรงทางบวกเอาไว้ว่าเป็นการเพิ่มความถี่ของการเกิดของพฤติกรรม อันเป็นผลกรรมที่ตามหลังพฤติกรรมนั้นซึ่งผลกรรมนั้น เรียกว่าตัวเสริมแรงทางบวก ความหมายในลักษณะดังกล่าวนี้จะครอบคลุมเฉพาะพฤติกรรมที่เกิดการเรียนรู้ใหม่เท่านั้น ซึ่งในแง่ของการนำไปประยุกต์ใช้นั้น พบว่าการเสริมแรงทางบวกยังทำหน้าที่ในการทำให้พฤติกรรมที่เรียนรู้แล้วเกิดขึ้นสม่ำเสมออีกด้วย ดังนั้น ความหมายของการเสริมแรงทางบวกในการนำไปประยุกต์ใช้นั้น จึงหมายถึง ผลกรรมที่เรียกว่า ตัวเสริมแรงทางบวก การเสริมแรงทางบวกมีตัวเสริมแรง ได้แก่

1. ตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของ (Material Reinforces)

ตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของนั้นจะประกอบด้วยอาหาร สิ่งที่เสพได้ และของใช้ต่าง ๆ เช่น ขนม น้ำหวาน เสื้อผ้า ของเล่น เป็นต้น ตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของนี้ใช้ได้ผลดีต่อเมื่อบุคคลเกิดความขาดแคลนเท่านั้น เพราะถ้าใช้ในขณะที่คุณคนมีทุกอย่างพร้อมแล้วก็มักจะไม่ได้ผลโดยเฉพาะการใช้ อาหารเป็นตัวเสริมแรง วิธีการใช้ตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของนั้นง่ายมาก นั่นก็คือ เมื่อใดที่บุคคลแสดงพฤติกรรมเป้าหมายก็ให้สิ่งของตามที่กำหนดได้ทันที

การนำตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของมาใช้ ในการจัดการเงื่อนไขผลกรรมโดยการใช้ของใช้ต่าง ๆ นั้นไม่ค่อยนิยมใช้กัน ส่วนใหญ่แล้วมักจะใช้อาหารหรือสิ่งของที่เสพได้เป็นหลักการใช้อาหารหรือ สิ่งที่เสพได้นั้นใช้ได้กับทั้งเด็กและผู้ใหญ่ใช้หลาย ๆ พฤติกรรมด้วยกัน ในการใช้ตัวเสริมแรงที่เป็น สิ่งของโดยเฉพาะอาหารและสิ่งเสพได้นั้น ควรจะต้องมีข้อพิจารณาดังต่อไปนี้

1.1 การใช้อาหารหรือสิ่งเสพได้ ตลอดจนสิ่งของต่าง ๆ นั้น ควรจะใช้เมื่อบุคคลอยู่ในสภาพที่ต้องการ

1.2 การใช้อาหารหรือสิ่งของที่เสพได้ตลอดจนสิ่งของต่าง ๆ นั้นอาจก่อให้เกิดปัญหาของการหมดสภาพการเป็นตัวเสริมแรงได้ ถ้าให้มากเกินไปหรือให้ในเวลาที่ไม่เหมาะสม

1.3 ควรมีสิ่งของหรืออาหารให้เลือกมากชนิด เพราะยิ่งมากเท่าไรก็ยิ่งมีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่านั้น

1.4 บุคคลแต่ละคนชอบอาหารหรือสิ่งของที่ไม่เหมือนกัน ปัญหาที่จะเกิดขึ้นคือ ความยุ่งยากในการเตรียมตัวเสริมแรงเหล่านั้น ยิ่งทำกับคนเป็นจำนวนมากยิ่งมีความยุ่งยากมาก

1.5 บุคคลยอมเปลี่ยนใจได้ตลอดเวลา ดังนั้นผู้ดำเนินการจะต้องพร้อมกับความเปลี่ยนความต้องการของบุคคลเหล่านั้นด้วย

1.6 อาจเกิดปัญหาในการไม่สามารถในการเสริมแรงได้ทันที โดยเฉพาะเรื่องของอาหารเนื่องจากไม่สามารถจะเตรียมได้ทันที

1.7 การใช้อาหารเป็นสิ่งเสริมแรงอาจทำให้เกิดการรบกวนกิจกรรมที่บุคคลกำลังกระทำอยู่แม้ว่าจะมีข้อต้องพิจารณาและอุปสรรคในการดำเนินการหลายอย่าง แต่อาหารหรือสิ่งที่เสพได้นั้นนับได้ว่าเป็นตัวเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าใช้กับเด็ก

2. แแรงเสริมทางสังคม (Social reinforce) เช่น การยิ้ม การชมเชย การยอมรับ เป็นต้น การเสริมแรงทางสังคมถือได้ว่าเป็นตัวเสริมแรงที่ต้องวางเงื่อนไข ซึ่งจำเป็นที่จะต้องใช้ควบคู่กับตัวเสริมแรงอื่นและเมื่อเสริมแรงทางสังคมนี้มีคุณสมบัติเป็นตัวเสริมแรงแล้ว จะเป็นตัวเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพในการคงไว้ซึ่งพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปแล้วอีกด้วย ตัวเสริมแรงทางสังคมสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

2.1 แแรงเสริมทางสังคมที่แสดงออกโดยใช้คำพูด เช่น คำชม คำยกย่อง เป็นต้น

2.2 แแรงเสริมทางสังคมที่แสดงออกโดยใช้ท่าทาง เช่น การแตะตัว การกอด การมองตา การพยักหน้าแสดงการยอมรับ เป็นต้น

ในการใช้แรงเสริมทางสังคมให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดนั้น ผู้ใช้จะต้องใช้ด้วยความจริงใจ จึงจะได้ผล หากไม่จริงใจจะเกิดผลทางลบแทนหลักในการใช้แรงเสริมทางสังคม (การชม) อย่างมีประสิทธิภาพ

- 1) ต้องชมต่อหน้า
- 2) ต้องชมทันที
- 3) การชมนั้นจะต้องบอกว่าผู้ที่ถูกชมนั้นแสดงพฤติกรรมอะไรที่ดีโดยบอกให้ชัดเจน
- 4) การชมนั้นต้องบอกว่าผู้ชมมีความรู้สึกที่ดีอย่างไร ต่อการที่ผู้ที่ถูกชมแสดงพฤติกรรมที่ดีและการแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นจะช่วยให้เขาดีขึ้นอย่างไร
- 5) หลังจากพูดชมและหยุดชั่วขณะหนึ่งแล้วการแสดงความชื่นชมทางสีหน้า เพื่อให้ผู้ถูกชมมีความรู้สึกที่ผู้ชมมีความรู้สึกอย่างไร
- 6) กระตุ้นให้ผู้ที่ถูกชมนั้นแสดงพฤติกรรมที่ดีเพิ่มมากขึ้นอีก
- 7) จับมือหรือการแตะตัวผู้ที่ถูกชมให้เขามีความรู้สึกว่าคุณสนับสนุนเขา

การนำเอาแรงเสริมทางสังคมไปใช้ในการปรับพฤติกรรม มีการนำเอาแรงเสริมทางสังคมไปใช้ในการปรับพฤติกรรมเด็กอย่างแพร่หลาย และการที่จะใช้แรงเสริมทางสังคมเป็นตัวเสริมแรงนั้น มีข้อพิจารณา ดังต่อไปนี้

- 1) สามารถใช้ได้ง่ายและสะดวกในการใช้ เนื่องจากใครๆ ก็ใช้ได้ อีกทั้งไม่ต้องลงทุนอะไรเลยเพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ
- 2) เมื่อใช้แล้วไม่รบกวนพฤติกรรมที่กำลังกระทำอยู่ อีกทั้งสามารถให้ได้ทันที และผู้ที่ได้รับการเสริมแรงยังคงสามารถดำเนินพฤติกรรมที่ตนกำลังกระทำอยู่ต่อไป

3) ตัวเสริมแรงทางสังคม สามารถที่จะให้เป็นตัวเสริมแรงแผ่ขยายได้ โดยนำไปสัมพันธ์กับตัวเสริมแรงอื่นๆ มากกว่า 1 ตัวขึ้นไป อย่างเช่น เมื่อชมแล้วอาจจะมีการวัลหรือพาไปเที่ยว เป็นต้น

4) แรงเสริมทางสังคมถือได้ว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ดังนั้นเมื่อใช้แรงเสริมทางสังคมในการปรับพฤติกรรมแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องไปถอดถอนโปรแกรม เพราะสิ่งที่ทำอยู่นั้นได้เกิดขึ้นอยู่ทุกวันในสังคม

จะเห็นได้ว่าแรงเสริมทางสังคม เป็นตัวเสริมแรงที่สมควรใช้อย่างยิ่ง แต่สิ่งที่ต้องระวังในการใช้แรงเสริมทางสังคม ได้แก่ แรงเสริมทางสังคมไม่สามารถใช้เสริมแรงได้ทุกคน เนื่องจากแรงเสริมทางสังคมจะเป็นตัวเสริมแรงชนิดที่ต้องวางเงื่อนไข ดังนั้น ในการใช้แรงเสริมทางสังคม ผู้ใช้ควรที่จะจัดประสบการณ์ในการให้แรงเสริมทางสังคมคู่กับแรงเสริมตัวอื่นเสียก่อน เพื่อที่ว่าผู้ที่ได้รับแรงเสริมจะได้มีประสบการณ์และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของตัวเสริมแรงทางสังคมอีกด้วย

3. หลักการพรีแมค (Remake & Principle) คือ การเสริมแรง ที่ใช้กิจกรรมที่เกิดขึ้นกับตัวของบุคคลผู้ถูกปรับพฤติกรรมเอง โดยการวางเงื่อนไข ดังนี้ กิจกรรมที่เกิดขึ้นบ่อย เป็นผลที่ตามมา ภายหลังจากกิจกรรมที่เกิดขึ้นน้อยครั้ง ได้แก่ การใช้พฤติกรรมที่อินทรีย์ชอบทำมาเสริมแรงพฤติกรรมที่อินทรีย์ชอบทำน้อยกว่า

4. การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Informative Feedback) เป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำของอินทรีย์ให้รู้ว่า ตนได้ทำพฤติกรรมที่เหมาะสมหรือไม่

5. เบี้ยอรรถกร (Token Economy) คือ การใช้การเสริมแรงด้วยเบี้ย คะแนน หรือแต้ม ฯลฯ ซึ่งสามารถนำไปแลกเป็นตัวเสริมแรงอื่นได้

การเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement)

การเสริมแรงทางลบ หมายถึง การที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากความสำเร็จในการหลีกเลี่ยงหรือหนีจากผลกระทบที่ไม่พึงพอใจ ซึ่งผลกระทบที่ไม่พึงพอใจที่ทำให้พฤติกรรมเพิ่มขึ้นเรียกว่า ตัวเสริมแรงทางลบ เช่น ครูบอกนักเรียนว่า ถ้าส่งการบ้านไม่ตรงเวลาจะถูกตี ดังนั้น เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตี ซึ่งเป็นสิ่งที่นักเรียนไม่พึงพอใจ นักเรียนจึงส่งการบ้านตรงเวลามากขึ้น

ตารางการเสริมแรง (Schedules of Reinforcement)

การให้การเสริมแรงต่อพฤติกรรม สามารถที่จะให้การเสริมแรง ได้ดังนี้

1. ให้ตามจำนวนครั้ง (Ratio) ของการเกิดของพฤติกรรม
2. ให้ตามช่วงเวลา (Interval) ของการเกิดพฤติกรรม
3. ให้ทุกครั้งที่ทำพฤติกรรม (Continuous)
4. ให้เป็นครั้งคราว (Intermittent/Partial)

การให้การเสริมแรงแบบทุกครั้ง และการให้การเสริมแรงแบบครั้งคราว มีผลที่ต่างกันต่อการคงอยู่ของพฤติกรรมและการต้านทานต่อการหยุดยั้ง (Extinction) ด้วย คือ ถ้าพฤติกรรมใดที่ได้รับการเสริมแรงแบบทุกครั้งมักจะยุติลงอย่างรวดเร็วเมื่อถูกการหยุดยั้ง แต่ถ้าเป็นการเสริมแรงแบบครั้งคราว การหยุดยั้งจะส่งผลช้ามากต่อการยุติพฤติกรรม

1. การเสริมแรงแบบทุกครั้ง (Continuous Reinforcement หรือ CRF) เป็นการให้การเสริมแรงทุกครั้งที่อินทรีย์แสดงพฤติกรรมเป้าหมายได้ถูกต้อง การเสริมแรงในลักษณะนี้จะทำให้พฤติกรรมเป้าหมายที่ได้รับการเสริมแรงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จนถึงระดับที่ค่อนข้างคงที่แต่ไม่ค่อยสูงมากนักและจะลดลงอย่างรวดเร็ว เมื่อไม่มีการให้การเสริมแรงหรือเกิดการหยุดยั้งขึ้น การเสริมแรงแบบในลักษณะนี้ไม่ค่อยจะมีเกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวันของคนเรา โดยปกติแล้วคนเราก็มักจะได้รับการเสริมแรงในลักษณะของครั้งคราวมากกว่า การเสริมแรงแบบทุกครั้งจะมีประโยชน์อย่างมากในการเสริมสร้างหรือพัฒนาพฤติกรรมใหม่ขึ้นมา เพราะจะทำให้พฤติกรรมใหม่นั้นเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วจากนั้นจึงค่อยเปลี่ยนมาเป็นการให้การเสริมแรงแบบครั้งคราว เนื่องจากเป็นการยากที่จะพัฒนาพฤติกรรมใหม่ให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีด้วยการให้การเสริมแรงแบบครั้งคราว

2. การเสริมแรงแบบครั้งคราว (Intermittent Reinforcement) เป็นการให้การเสริมแรงเป็นครั้งคราว โดยที่อาจจะมีการให้การเสริมแรงตามช่วงเวลาที่ทำพฤติกรรม หรือตามจำนวนครั้งของการกระทำพฤติกรรมก็ได้

2.2 แนวคิด ทฤษฎีของการเสริมแรงทางสังคม

การเสริมแรง คือ การทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้น อันเป็นผลเนื่องมาจากผลกรรมที่ตามหลังพฤติกรรมนั้น ผลกรรมที่ทำให้พฤติกรรมมีความถี่เพิ่มขึ้น เรียกว่า ตัวเสริมแรง (Rein Forcer)

แนวคิดของทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2539 : 32) ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant Conditioning Theory) พัฒนาโดยนักจิตวิทยาชาวอเมริกันชื่อ สกินเนอร์ (B.F Skinner) มีความเชื่อว่าพฤติกรรมของบุคคลเป็นผลสืบเนื่องมาจากการปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมพฤติกรรมที่เกิดขึ้นของบุคคลจะแปรเปลี่ยนไป เนื่องมาจากผลที่ได้รับ (Consequence) ที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมนั้น Skinner เสนอแนวคิดและวิจัยเกี่ยวกับผลสืบเนื่องที่ได้รับว่ามี 2 ประเภท คือ

1. ผลสืบเนื่องที่เป็นการเสริมแรง (Reinforce) ผลที่ได้รับทำให้พฤติกรรมที่บุคคลกระทำอยู่นั้นมีอัตราการกระทำเพิ่มขึ้น
2. ผลสืบเนื่องที่เป็นการลงโทษ (Punisher) ผลที่ได้รับซึ่งส่งผลให้พฤติกรรมที่บุคคลกระทำนั้นยุติลง

แนวคิดการเสริมแรง (Reinforcement Theory)

ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ มีแนวความคิดว่า การกระทำใด ๆ ที่ได้รับการเสริมแรง พฤติกรรมมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีก ส่วนการกระทำใดๆ ที่ไม่ได้รับการเสริมแรง มีแนวโน้มเป็นไปได้ว่าพฤติกรรมนั้นจะลดน้อยลงและหายไปในที่สุด

การจัดการเงื่อนไขผลสืบเนื่องจากการกระทำ พัฒนามาจากแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำของ สกินเนอร์ มีความเชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลจะเพิ่มขึ้นหรือลดลง เป็นผลมาจากผลสืบเนื่องของพฤติกรรมนั้น ถ้าพฤติกรรมใดได้รับผลสืบเนื่องที่เป็นตัวเสริมแรงทางบวก พฤติกรรมนั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ในทางกลับกันถ้าพฤติกรรมใดได้รับผลสืบเนื่องที่เป็นตัวลงโทษ พฤติกรรมนั้นก็จะลดลงหรือยุติในอนาคต

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย

3.1 ความหมายของพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย

กิตติกร มีทรัพย์ (2524 : 250, อ้างใน ศิริวรรณ ปุ่นคอน, 2547 : 20) ให้ข้อเสนอแนะว่า ความก้าวร้าวเป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งของบุคคลนั้นจะแสดงออกมาในรูปข่มขู่กดขี่แข่งขันซึ่งการแสดง ความก้าวร้าวออกมาน้อยหรือในระดับอ่อนๆ ก็จะมีอยู่ในลักษณะประนีประนอมแต่ถ้าไม่ ประนีประนอมเท่าไรก็ยิ่งระบายความเครียดออกไปได้น้อยความก้าวร้าว ก็จะตรึงอยู่ในนิสัย

รัชดาภรณ์ ไกรกริ่ง (2549 : 19) กล่าวว่าพฤติกรรมก้าวร้าวคือพฤติกรรมที่บุคคลแสดง ออกมาเพื่อต้องการเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่นซึ่งการแสดงออกเป็นไปในทางที่ก่อความเดือดร้อน ให้กับตนเองและผู้อื่นทางละด้าน ร่างกายและจิตใจโดยการแสดงออกมาทางกริยาท่าทางและภาษา

สุพัตรา พันธูร (2546 : 8) กล่าวว่า พฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง การแดงออกในรูปของ คำพูดและการกระทำที่รุนแรงซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการมุ่งทำร้ายผู้อื่นให้ได้รับอันตรายบาดเจ็บหรือเกิด ความเสียหาย ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ตลอดจนทรัพย์สินต่างๆโดยเจตนาเพื่อขจัดความขัดข้อง ใจความโกรธความเกลียดและความรู้สึกไม่พอใจต่างๆที่มีต่อผู้อื่นหรือสิ่งรอบตัว

ชนิธิตา เกตุอำไพ (2549 : 15) กล่าวว่าพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นการกระทำที่แสดงออกใน รูปของคำพูดและการกระทำเพื่อระบายความขัดข้องใจความโกรธความเกลียดของตนเองและ ความรู้สึก ไม่พึงพอใจต่างๆซึ่งเป็นการกระทำที่ผู้อื่นไม่พอใจ

ลักขณา สรวิวัฒน์ (2545) กล่าวว่า พฤติกรรมก้าวร้าว เป็นพฤติกรรมที่ทำให้ผู้อื่นได้รับ ความเดือดร้อนเพราะการก่อเรื่องต่างๆ ตามความต้องการของตนเองโดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนที่ จะเกิดกับผู้อื่น เช่น ทะเลาะวิวาท ชก ตี เตะ ต่อย ทำลายข้าวของ หรือพูดจาไม่สุภาพ

3.2 สาเหตุของพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย

โกลด์สไตน์ (จารุวรรณ ภัทรจารินกุล, 2551 : 16; อ้างอิงจาก Goldstien, 1975 : 130) ได้สรุปองค์ประกอบที่สำคัญเกี่ยวกับความก้าวร้าวตามแนวคิดของนิวแมน (Newman) ดังนี้

1. อุปนิสัยของของบุคคลที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว มักขาดสติยั้งคิดที่จะควบคุมการ กระทำของตนเอง ทำให้เป็นคนหุนหันพลันแล่น มีจริยธรรมต่ำ ไม่มีเป้าหมายที่แน่นอนในชีวิต ชอบ อ้างเหตุผลและโทษผู้อื่นเสมอ เป็นคนที่เคยได้รับรางวัลเมื่อเคยแสดงออกถึงความก้าวร้าว
2. สิ่งแวดล้อมที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นสิ่งแวดล้อมที่อำนวยความสะดวกให้กระทำความ ก้าวร้าวอยู่เสมอๆ มีพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่เป็นแบบที่ก้าวร้าวแก่เด็ก

สมพร สุทัศนีย์ (2541 : 64-65) ได้สรุปสาเหตุของพฤติกรรมก้าวร้าวไว้ดังนี้

1. เป็นเด็กที่พ่อแม่ไม่ต้องการและเกลียดชัง ถูกทอดทิ้งจนทำให้เด็กรู้สึกหิวหาเหว โดดเดี่ยว และน้อยเนื้อต่ำใจจนในที่สุดก็จะเกิดความรู้สึกเครียดแค้นชิงชัง
2. เป็นเด็กที่ถูกกลั่นแกล้งหรือโดนรังแกมาก่อน
3. ขาดความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่และคนข้างเคียง
4. พ่อแม่เข้มงวดกวดขันและเจ้าอารมณ์ ใช้อำนาจข่มขู่เด็กมากเกินไป ทำให้เด็ก กลัวและเก็บอารมณ์นั้นไว้

5. เป็นเด็กที่มาจากครอบครัวแตกความสามัคคี
6. ครูชอบใช้อำนาจเกินเหตุกับเด็ก
7. ครูไม่ยุติธรรมต่อเด็ก
8. เกิดจากการรบกวนหรือการต่อสู้
9. เกิดจากสัญญาณทางการทำลาย
10. เกิดจากความไม่แน่ใจในเรื่องต่างๆ เข้าใจเรื่องราวไม่แจ่มชัดจึงเกิดความคับข้องใจซึ่งนำไปสู่ความก้าวร้าวได้
11. เด็กมีนิสัยขี้ขลาด ไม่ใช่ขี้กลัว
12. มีปมด้อย จึงทำสิ่งต่างๆ เพื่อสร้างปมเด่น
13. พ่อแม่รักตามใจ และส่งเสริมให้มีพฤติกรรมก้าวร้าวรังแกผู้อื่น

3.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย

ทฤษฎีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ทางสังคม ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเน้นความสำคัญของการเรียนรู้ โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นว่าพฤติกรรมก้าวร้าว นั้นเป็นสิ่งที่บุคคลเรียนรู้ได้ ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นเอง แบนดูรา และรอส (Bandura, Ross & Ross, 1961 อ้างถึงในสุรางค์ โค้วตระกูล, 2548) ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยการสังเกต หรือการเลียนแบบการทดลองอันแรกเป็นการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวโดยการสังเกต แบนดูราและผู้ร่วมงานได้แบ่งเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งให้เห็นตัวอย่างจากตัวแบบที่มีชีวิตแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว เด็กกลุ่มที่สองมีตัวแบบที่ไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว และเด็กกลุ่มที่สามไม่มีตัวแบบแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวให้ดูเป็นตัวอย่าง

ทฤษฎีสัญญาณความก้าวร้าว แนวความคิดนี้มาจาก เบอร์โควิทซ์ (Berkowitz. 1964 : 137-142, อ้างใน วลัยกรณ์ แพร์กจิธรรมชัย, 2555 : 16) ซึ่งมีรากฐานความเชื่อที่ว่า ความก้าวร้าวเกิดจากความ คับข้องใจแต่การแสดงออก จะมากหรือน้อยหรือไม่แสดงออกเลยนั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์กระตุ้นที่ทำให้เกิดความก้าวร้าว ก้าวคือลักษณะภายในของบุคคลกับสถานการณ์กระตุ้นจะต้องสัมพันธ์กันนั้นคือถ้าเกิดความคับข้องใจน้อยแต่มีสถานการณ์กระตุ้นมากก็เกิดความก้าวร้าวได้หรือถ้าเกิดความคับข้องใจมากแต่มีสถานการณ์กระตุ้นน้อยก็ไม่เกิดความก้าวร้าว

4. สภาพพื้นที่และบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ใช้ในการวิจัย

4.1 สถานที่ตั้ง

4.1.1 ข้อมูลพื้นฐานของตำบลสีแก้ว

ตำบลสีแก้วเป็นหนึ่งใน 14 ตำบลของอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองร้อยเอ็ดไปทางทิศตะวันตกประมาณ 15 กิโลเมตร และมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลผักแว่นและตำบลดงสิงห์ อำเภอจังหาร
- ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลปอภาร ตำบลดงลาน และอำเภอศรีสมเด็จ
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลจังหาร ตำบลหนองแวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดมหาสารคาม

4.1.2 เนื้อที่

เทศบาลตำบลสีแก้วมีเนื้อที่ประมาณ 41,562.5 ไร่ เฉลี่ยประมาณ 66.5 ตารางกิโลเมตร

4.1.3 วิสัยทัศน์

"สังคมแห่งการเรียนรู้ พื้นฟูสิ่งแวดล้อมและอนามัย พร้อมใจพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน"

4.1.4 พันธกิจ

1. จัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ การผังเมืองรวม และสาธารณูปโภคพื้นฐานให้กับประชาชน

2. ส่งเสริมและยกระดับมาตรฐานการศึกษา

3. ส่งเสริมการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

4. ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งในพื้นที่ชุมชนและในภาพรวมของจังหวัด

5. ส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น

6. ส่งเสริมการสร้างงาน การประกอบอาชีพของประชาชน และการพัฒนาฝีมือ

แรงงาน

7. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การพัฒนาและให้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

8. พัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนให้มีพละนาามัยที่สมบูรณ์ แข็งแรง มีสภาพแวดล้อมที่

ดี

9. สนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

10. ส่งเสริมการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

11. ส่งเสริมให้ประชาชนยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

4.1.5 ตราสัญลักษณ์

4.1.6 คำขวัญตำบลศรีแก้ว

"สีแก้วเมืองโบราณ เล่าขานเสียงแคน ดินแดนบั้งไฟภูมิใจพระธาตุ นักปราชญ์สรภัญญ์ มุ่งมั่นสามัคคี"

4.1.7 ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของตำบลสีแก้ว ส่วนใหญ่มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบถึงค่อนข้างเรียบ และเป็นลูกคลื่นลอนลาด การใช้ประโยชน์จากที่ดินของตำบลสีแก้ว กว่าร้อยละ 81 เป็นพื้นที่ทำการเกษตร เช่น ทำนาและปลูกพืชอื่นเพียงเล็กน้อย เช่น การปลูกยาสูบ พืชผัก นอกจากนี้ยังมีแหล่ง

น้ำที่สำคัญที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น หนองดงยาง หนองเกลือ หนองลิม หนองแวง และ หนองน้ำอื่นกระจายไปทั่วพื้นที่ตำบล

จำนวนหมู่บ้าน 22 หมู่บ้าน

หมู่ที่	หมู่บ้าน	ผู้ใหญ่บ้าน	เบอร์โทร
1	บ้านสีแก้ว	นายศักรินทร์ ยาวะรักษ์	084-8338311
2	บ้านดงยาง	นายรัตนพันธ์ ชูธรรม	089-4430870
3	บ้านสีแก้ว	นางวงศ์เดือน ลาภมูล	086-2429154
4	บ้านสีแก้ว	นายสมชาย ยาวะรักษ์	080-4190270
5	บ้านสีแก้ว	นายวินัย บุญเสริม	085-4522159
6	บ้านเหล่าตำแย	กำนันตำบลสีแก้ว นายบุญสี อินอุ่นโชติ	080-7523768
7	บ้านเหล่าขาม	นายทองใบ ปัจมนต์	082-8377544
8	บ้านสังข์	นายสมบูรณ์ ศุภลักษณ์	089-2219397
9	บ้านโนนใหญ่	นายบุญธรรม อินอุ่นโชติ	081-7687304
10	บ้านหัวหนอง	นายทองศุขย์ พรมวลารี	087-0790429
11	บ้านคานหัก	นางพลชาติ สุนทรพิธ	080-1955548

จำนวนหมู่บ้าน 22 หมู่บ้าน (ต่อ)

หมู่ที่	หมู่บ้าน	ผู้ใหญ่บ้าน	เบอร์โทร
12	บ้านหนองตุ	นายชานนท์ ลาภมูล	086-2323203
13	บ้านเปลือยสีแก้ว	นายคำมี รัญละวิทย์	093-0914460
14	บ้านดงคุย	นายประสิทธิ์ ย้อยโพธิ์สัย	084-5147166
15	บ้านดงสอง	นายระพิน อินอุ่นโชติ	061-6957922
16	บ้านหนองตาไก่	นายสุพี วราศรี	080-1996635
17	บ้านหนองตาไก่	นายชารี สาวิลิทธิ	098-1158569
18	บ้านหนองسوب	นายลำดวน นาชัยทอง	096-1066784
19	บ้านเหล่าขาม	นายวิชัย ภาณุศรี	089-2241446
20	บ้านพิมพิสาร	นายวิเชียร มาตรา	089-0367244

ตารางที่ 2.1 จำนวนหมู่บ้าน 22 หมู่บ้าน

4.1.8 ประชากร

มีประชากรทั้งสิ้น 12,816 คน เป็นชาย 6,341 คน หญิง 6,475 โดยแยกจำนวนประชากรและครัวเรือนตามหมู่บ้านต่างๆ ดังนี้

หมู่ที่	หมู่บ้าน	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)	หลังคาเรือน
1	บ้านสีแก้ว	248	228	476	129
2	บ้านดงยาง	360	370	730	225
3	บ้านสีแก้ว	331	358	689	192
4	บ้านสีแก้ว	249	303	552	154
5	บ้านสีแก้ว	423	416	839	218
6	บ้านเหล่าตำแย	271	276	547	140
7	บ้านเหล่าขาม	361	351	712	187
8	บ้านสังข์	99	105	204	51
9	บ้านโนนใหญ่	358	355	713	179
10	บ้านหัวหนอง	238	241	479	114
11	บ้านคานหัก	320	321	641	192
12	บ้านหนองตุ	211	218	429	98
13	บ้านเปลือยสีแก้ว	368	401	769	235
14	บ้านดงคุย	219	219	438	203
15	บ้านดงสวอง	267	265	532	146
16	บ้านหนองตาไก่	392	389	781	178
17	บ้านหนองตาไก่	329	326	655	155
18	บ้านหนองسوب	247	265	512	151
19	บ้านเหล่าขาม	337	325	662	162
20	บ้านพิมพิสาร	169	194	363	105
21	บ้านคานหัก	242	255	497	138
22	บ้านเหล่าตำแย	262	294	556	121
รวม		6,341	6,475	12,816	3,47

ตารางที่ 2.2 จำนวนประชากรและครัวเรือนตามหมู่บ้าน

4.1.9 สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพ

ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลสีแก้ว ส่วนใหญ่มีรายได้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ได้แก่ การทำนา โดยจะทำนาข้าวเหนียว เพื่อการบริโภคเป็นส่วนใหญ่ ด้านการเลี้ยงสัตว์ที่ทำรายได้ให้แก่เกษตรกร ได้แก่ การเลี้ยงโค กระบือ สุกร เป็ด และไก่พื้นเมือง

อาชีพรับจ้างทั่วไป ถือเป็นอาชีพรองจากอาชีพด้านการเกษตร ชาวบ้านส่วนใหญ่เดินทางไปรับจ้างทำนาทั่วไปที่กรุงเทพมหานครทำให้มีรายได้ดีพอสมควร ส่วนแม่บ้านก็เย็บพรมเช็ดเท้า เพื่อหารายได้จุนเจือครอบครัว

อาชีพค้าขาย ประชาชนส่วนหนึ่งประกอบอาชีพค้าขายควบคู่ไปกับการเกษตร จะเป็นการค้าขายของเบ็ดเตล็ด เล็กๆ น้อยๆ ภายในบ้าน

ผลผลิตหรือสินค้า/บริการที่สำคัญของตำบล ได้แก่ พรมเช็ดเท้า แคน ข้าวหอมมะลิ ข้าวโพด ถั่วลิสง ดอกดาวเรือง ผักสวนครัวปลอดสารพิษ

4.2 สภาพสังคม

โรงเรียน/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

- โรงเรียนระดับประถมศึกษา 7 แห่ง
- โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/ขยายโอกาส 3 แห่ง
 - ครู/อาจารย์ 83 คน
 - นักเรียนชาย/หญิง 651 คน
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 5 แห่ง
 - ครู/อาจารย์ 8 คน
 - นักเรียนชาย/หญิง 172 คน
- วัด 18 แห่ง

4.2.1 ประเพณีและวัฒนธรรม

ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งมีวัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญเรียงลำดับความสำคัญมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้

1. บุญประเพณีไหว้พระธาตุ เดือนกุมภาพันธ์ กิจกรรมโดยสังเขปทำบุญตักบาตร, แห่พระบรมสารีริกธาตุ, บวชชีพราหมณ์
2. บุญพะเวด เดือนมีนาคม กิจกรรมโดยสังเขปฟังเทศน์มหาชาติ
3. สงกรานต์ เดือนเมษายน กิจกรรมโดยสังเขปรดน้ำดำหัวแสดงมุทิตาจิตต่อผู้สูงอายุ, เล่นสาดน้ำ
4. ลอยกระทง เดือนพฤศจิกายน กิจกรรมโดยสังเขปลอยกระทงตามแหล่งน้ำสาธารณะของหมู่บ้าน
5. เข้าพรรษา เดือนกรกฎาคม กิจกรรมโดยสังเขปทำบุญตักบาตร, ขั้บร้องสรภัญญ์
6. ออกพรรษา เดือนตุลาคม กิจกรรมโดยสังเขปตักบาตรเทโว
7. บุญข้าวจี เดือนกุมภาพันธ์ กิจกรรมโดยสังเขปจัดทำข้าวจีเพื่อไปทำบุญที่วัด

8. สารทไทย เดือนกันยายน กิจกรรมโดยสังเขปทำบุญถวายสังฆทานกับญาติผู้ล่วงลับไปแล้ว
9. บุญบั้งไฟ มิถุนายน กิจกรรมโดยสังเขปเดือนแข่งขันบั้งไฟ, จัดชบวนแห่บูชาพระยาแถน
10. ทำบุญวันขึ้นปีใหม่ เดือนมกราคม กิจกรรมโดยสังเขปตั้งบาตรทำอาหารถวายวัด
- 4.2.3 สาธารณสุข
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 2 แห่ง

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

สิริยา พันโสรี (2546 : 83) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการแสดงออกของพื้นฐานทางศิลปะของเด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า “การพัฒนาการแสดงออกของพื้นฐานทางศิลปะของเด็กปฐมวัย ด้วยกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีคะแนนเฉลี่ยรวมแตกต่างจากก่อนจัดกิจกรรมและเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นตลอดช่วง 8 สัปดาห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $P < .05$ และมีคะแนนเฉลี่ยรายด้าน คือ ด้านเส้น รูปทรง สี และกรอบแนวคิด ของภาพทุกด้านแตกต่างจากก่อนการจัดกิจกรรมและเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นเฉพาะบางสัปดาห์แรกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $P < .05$ ส่วนสัปดาห์อื่น ๆ มีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นเพียงปฐมวัยบางด้าน

ชนกพร ชีระกุล (2541: 51) ได้ศึกษาถึงทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบเน้นกระบวนการ พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบเน้นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบเน้นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบปกติ

รวิวรรณ สุวรรณเจริญ (2554 : 47) ได้ศึกษาการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบ่งโดกับลูกกลิ้งหลายหลาย พบว่า การคิดเชิงเหตุผลของเด็กหลังจากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยแบ่งโดกับลูกกลิ้งหลายหลายสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยแบ่งโดกับลูกกลิ้งหลายหลายมีการเปลี่ยนแปลงสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมโดยการอุปมาอุปไมยเป็นอันดับแรก ด้านรองลงมา ด้านการจัดประเภท ด้านอนุกรม และด้านการจำแนกเป็นด้านสุดท้าย

วราภรณ์ นาคะสิริ (2546) ได้ศึกษาการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้ทรายสีพบว่า เด็กปฐมวัยมีความคิดเชิงเหตุผล หลังการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้ทรายสี สูงกว่าก่อนทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้ทรายสี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมศรี เมฆไพบุลย์พัฒนา (2551 :56) ได้ศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ร้อยดอกไม้ พบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ร้อยดอกไม้ มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติ มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ร้อยดอกไม้มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เสาวนีย์ รื่นสุข (2552 : 58) ศึกษาพฤติกรรมการร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม พบว่าเด็กปฐมวัยก่อนจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ในแต่ละช่วงสัปดาห์รวมพฤติกรรมความร่วมมือโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ พบว่าคะแนนพฤติกรรมการร่วมมือโดยเฉลี่ยรวมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลา 8 สัปดาห์

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นสิ่งที่เพิ่มพูนประสบการณ์ที่มีผลต่อการพัฒนาด้านต่างๆ คือ กระตุ้นส่งเสริม การค้นคว้า สำรวจ ตรวจสอบธรรมชาติต่างๆ สร้างเสริมประสบการณ์คิดวิเคราะห์และสอบสวนทางวัสดุอุปกรณ์มีประสบการณ์ด้านรู้สึกสัมผัสที่เน้นถึงการใช้ประสาทสัมผัสที่เด็กพึงมีต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัว กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จึงเป็นการแสดงออกของพื้นฐานทางศิลปะที่ถ่ายทอดเชื่อมโยงเกิดความรู้และเข้าใจเอื้อต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามศักยภาพของแต่ละบุคคลได้เต็มที่

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ครอลล์ (Krall. 1982: 1101-A) ได้ศึกษาเรื่องการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยใช้วิชาศิลปะของครูในโรงเรียนคริสต์ศาสนาในการจัดประสบการณ์ภาคปฏิบัติ พบว่า ครูสามารถช่วยเด็กให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ได้ดีขึ้น โดยใช้สื่อทางศิลปะและความคิดสร้างสรรค์

แสตปปี้ (Stapp. 1964: 52 - 53) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์และสติปัญญาของนักศึกษาที่เรียนศิลปะและไม่เรียนศิลปะ พบว่า ความคิดสร้างสรรค์และสติปัญญาไม่มีความสัมพันธ์กัน แต่นักเรียนที่เรียนศิลปะได้คะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าพวกที่ไม่เรียนศิลปะ

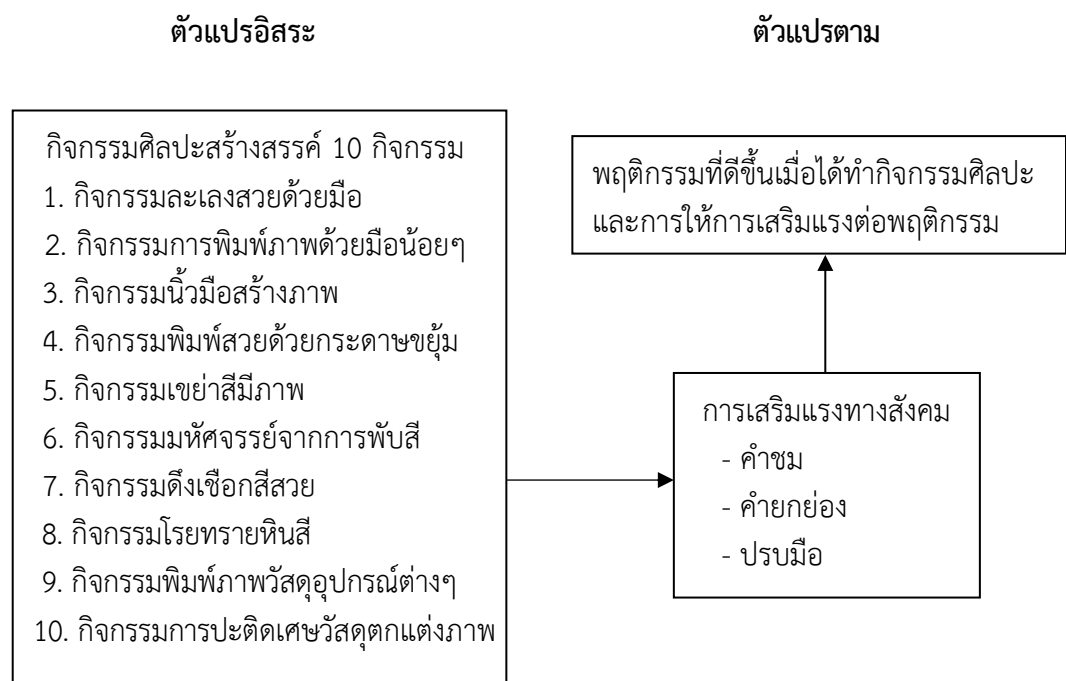
เคลลี่ (Kelly. 1986 : 3-A) การศึกษาเปรียบเทียบผลการฝึกตามแบบแผนเสริมสร้างประสบการณ์ทางศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะเป็นเวลา 10 สัปดาห์ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลปรากฏว่าความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็กที่เข้าร่วมตามแผนกับเด็กที่ไม่ได้เข้าร่วมตามแผนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

แลนเดอร์ส (Landers. 2006: Online) ได้กล่าวถึง ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก เป็นการใช้มือ นิ้วมือทั้งสอง รวมทั้งตาและมือประสานกัน สำหรับจัดสิ่งของ การควบคุมการเคลื่อนไหวที่ดี เพื่อให้สามารถประสานการทำงานระหว่างการควบคุมการใช้ตาและมือสองให้สัมพันธ์กันอย่างมีประสิทธิภาพแม่นยำ

จากการศึกษางานวิจัยสรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัยสามารถช่วยให้เด็กเกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่ดีในด้านความคิดสร้างสรรค์ พื้นฐานสำคัญของเด็กในการดำเนินชีวิตประจำวันและการทำกิจกรรมต่างๆ ต้องอาศัยการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่น การฉีก ปะ ตัด ตัด การร้อย ซึ่งเป็นกิจกรรมพื้นฐานสำคัญสำหรับเด็กทั้งสิ้น

6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด ในการวิจัยดังนี้

ภาพประกอบที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด ” ซึ่งผู้วิจัยได้ มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและตรวจคุณภาพของเครื่องมือวิจัย
4. เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากร

กลุ่มประชากรในการศึกษาครั้งนี้ มี 72 เทศบาลตำบล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 95 ศูนย์ เป็นอยู่ใน สังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด

1.2 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสีแก้ว ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเหล่าตำแย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเหล่าขาม สังกัดเทศบาลตำบลสีแก้ว ตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 3 ศูนย์ เป็นครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 6 คน เด็กปฐมวัย 3-4 ขวบ จำนวน 9 คน จะได้นำเสนอเทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างต่อไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

2.1 แผนการสอนกิจกรรมศิลปะ จำนวน 10 แผน โดยกำหนด แนวคิด จุดประสงค์ วิธีการทำกิจกรรม สื่อ – อุปกรณ์ และการประเมินผล

2.2 แบบบันทึกพฤติกรรม จำนวน 1 ชุด 90 แผ่น ประกอบด้วย

- 1) ชื่อ - นามสกุล ผู้ถูกสังเกต
- 2) สถานที่
- 3) ครั้งที่/สัปดาห์/เวลา
- 4) ชื่อกิจกรรมศิลปะ

5) ความถี่ (จำนวนครั้ง) ที่แสดงพฤติกรรมความก้าวร้าว และพฤติกรรมขณะทำกิจกรรม

2.3 กิจกรรมศิลปะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 10 กิจกรรม ได้แก่

- 1) กิจกรรมละเลงสวดยด้วยมือ
- 2) กิจกรรมการพิมพ์ภาพด้วยมือน้อย
- 3) กิจกรรมนิ้วมือสร้างภาพ
- 4) กิจกรรมพิมพ์สวดยด้วยกระดาษขยำ
- 5) กิจกรรมเขย่าสีมีภาพ
- 6) กิจกรรมมหัศจรรย์จากการพับสี
- 7) กิจกรรมดึงเชือกสีสวดย
- 8) กิจกรรมภาพสวดยโรยทรายหินสี
- 9) กิจกรรมพิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ
- 10) กิจกรรมการปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ

2.4 แบบบันทึกพฤติกรรมความก้าวร้าวขณะทำกิจกรรมศิลปะ

3. การสร้างเครื่องมือการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร หนังสือ คู่มือ หลักสูตร งานศิลปะเด็กปฐมวัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ

3.2 กำหนด เลือกกิจกรรมศิลปะ และสื่ออุปกรณ์ในการทำศิลปะ ให้เหมาะสมกับเด็ก โดยเน้นกิจกรรมศิลปะที่มีกิจกรรมที่กระตุ้นประสาทสัมผัสอวัยวะ เช่น มือ ปลายนิ้วมือ เป็นต้น จำนวน 10 กิจกรรม

3.3 จัดทำแผนการสอนกิจกรรมศิลปะ แบบการวิเคราะห์งาน จำนวน 10 แผน

3.4 นำแผนการสอนกิจกรรมศิลปะ และสื่ออุปกรณ์นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา พิจารณาตรวจสอบประเด็นต่าง ๆ ตลอดจนความถูกต้องของภาษาที่ใช้ และให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.5 นำแผนการสอนกิจกรรมศิลปะ และสื่ออุปกรณ์เสนอผู้เชี่ยวชาญ ด้านการศึกษา จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแผนการสอนกิจกรรมศิลปะ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC โดยคัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.7 - 1.00 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย

3.5.1 รศ.ดร.สุเทพ เมยโรสงค์ อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด

3.5.2 ดร.ปิยะสุตา เพชรเวช อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

3.5.3 นางนงเยาว์ คลินิกคลาย อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

3.5.4 นางสาววิณา ภาคมฤค อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

3.5.5 นางประพาส ศักดิ์คำดวง นักวิชาการอิสระ อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

3.6 นำกิจกรรมศิลปะไปทดลองใช้ (Try-out) กับเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน ที่มีพฤติกรรมใกล้เคียงกัน โดยการสอบถามจากครูผู้สอนประจำชั้น เพื่อตรวจสอบลำดับขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ข้อบกพร่องและตัวแปรแทรกซ้อน อุปสรรค รวมทั้งการจัดเวลาการทำกิจกรรมให้เหมาะสมแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้ ดำเนินการสุ่มตัวอย่างตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกเด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งผู้วิจัยและครูผู้สอนเด็กปฐมวัยร่วมกันสังเกตพฤติกรรมของเด็ก ในขณะที่จัดการเรียนการสอนและทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยการสังเกตจากการแสดงออกของเด็กด้วยท่าทาง และอารมณ์ พบว่า มีเด็กผู้ชาย จำนวน 7 คน และเด็กผู้หญิง 2 คน รวมทั้งหมด 9 คน ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ชั้น	เพศชาย	เพศหญิง
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสีแก้ว	2	1
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเหล่าตำแย	3	-
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเหล่าขาม	2	1
รวม	7	2
รวมทั้งหมด	9	

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

5.1 ชั้นก่อนทดลอง

ผู้วิจัยและครูผู้สอนเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมกันสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ ตั้งแต่เวลา 09.30-11.30 น. ว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมก้าวร้าวช่วงใดมากที่สุด จัดบันทึกในแบบบันทึกพฤติกรรม การทำกิจกรรมตามตารางกิจกรรมของโรงเรียน เป็นเวลา 1 สัปดาห์ เมื่อได้ผลสรุปช่วงเวลาพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนแล้วนำเวลาช่วงนั้นมาจัดกิจกรรมศิลปะ

5.2 ชั้นดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยและครูผู้สอนเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดำเนินการทดลอง ตามขั้นตอนของแต่ละกิจกรรม โดยผู้วิจัยและครูผู้สอนทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้กิจกรรมศิลปะ สัปดาห์ละ 1 กิจกรรม กิจกรรมละ 3 วัน เป็นเวลา 10 สัปดาห์ รวมทำกิจกรรมทั้งหมด 30 ครั้ง แต่ละครั้งของการ

ทำกิจกรรม ผู้วิจัยจะจัดบันทึกพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนขณะทำกิจกรรมทุกครั้งลงในแบบบันทึกพฤติกรรม

5.3 ขั้นหลังการทดลอง

เมื่อครบกำหนดระยะเวลาในการทดลอง 10 สัปดาห์ รวมการทำกิจกรรมทั้งสิ้น 90 ครั้ง ผู้วิจัยนำแบบบันทึกพฤติกรรมที่แสดงความก้าวร้าวของกลุ่มตัวอย่างขณะที่ทำกิจกรรมมาวิเคราะห์

5.4 ขั้นสรุปผลหลังการทดลอง

นำผลที่ได้จากแบบบันทึกพฤติกรรมมาวิเคราะห์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ข้อมูลพื้นฐาน จากแบบบันทึกพฤติกรรม ตลอดระยะเวลาในการทดลองแล้วนำเสนอข้อมูลด้วยการบรรยาย

บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด” มีรายละเอียดในการดำเนินการปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. แสดงความถี่ของพฤติกรรมก้าวร้าวที่เกิดขึ้นภายใน 1 สัปดาห์ เพื่อสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้ง 9 คน ว่ามีช่วงเวลาใดที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวมากที่สุด เพื่อจะได้จัดเวลานั้นมาทำการทดลองการลดพฤติกรรมก้าวร้าวด้วยกิจกรรมศิลปะ รายละเอียดดังแสดงในตาราง 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงความถี่ของพฤติกรรมก้าวร้าวที่เกิดขึ้น ภายใน 1 สัปดาห์

วัน	เวลา	กิจกรรม	จำนวน(ครั้ง) / คน ที่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว								
			1	2	3	4	5	6	7	8	9
จันทร์	08.30 - 09.00 น.	เข้าแถว	7	4	6	5	5	8	2	3	4
	09.00 - 09.30 น.	เล่นสนาม	7	5	8	6	7	9	3	5	5
	09.30 - 10.00 น.	กิจกรรมกลุ่ม/เกมส์สัมพันธ์	10	8	9	8	9	9	4	6	6
	10.00 - 10.30 น.	ตีมินม/เล่นอิสระ	8	3	6	5	7	6	2	4	4
	10.30 - 11.00 น.	กิจกรรมการเรียนการสอน / รับประทานอาหาร	10	8	9	7	8	8	4	6	7
รวม			43	28	47	31	36	40	15	24	26
พุธ	08.30 - 09.00 น.	เข้าแถว	8	6	6	7	8	8	5	6	8
	09.00 - 09.30 น.	เล่นสนาม	7	5	8	6	7	7	4	5	6
	09.30 - 10.00 น.	กิจกรรมกลุ่ม/เกมส์สัมพันธ์	5	4	5	4	4	5	3	4	4
	10.00 - 10.30 น.	ตีมินม/เล่นอิสระ	4	7	7	6	6	3	4	5	5
	10.30 - 11.00 น.	กิจกรรมการเรียนการสอน / รับประทานอาหาร	9	7	8	7	8	6	7	8	9
รวม			33	29	34	30	33	29	23	28	32
ศุกร์	08.30 - 09.00 น.	เข้าแถว	7	7	7	5	5	8	2	3	4
	09.00 - 09.30 น.	เล่นสนาม	5	7	8	6	7	9	3	5	5
	09.30 - 10.00 น.	กิจกรรมกลุ่ม/เกมส์สัมพันธ์	10	8	10	8	9	9	4	6	7
	10.00 - 10.30 น.	ตีมินม/เล่นอิสระ	5	4	5	5	7	6	2	4	4
	10.30 - 11.00 น.	กิจกรรมการเรียนการสอน / รับประทานอาหาร	3	4	3	7	8	8	4	6	6
รวม			30	30	33	31	36	40	15	24	26

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ความถี่ของพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กทั้ง 9 คน ที่เกิดขึ้นภายใน 1 สัปดาห์ พบว่า เด็กจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวมากช่วงเวลา 09.00 - 09.30 น. ซึ่งเป็นช่วงของการทำกิจกรรมกลุ่ม หรือการเรียนการสอน เนื่องจากเด็กทั้ง 9 คน ยังไม่พร้อมที่จะร่วมทำกิจกรรมกลุ่มที่มีเพื่อนหลายคน ยังไม่สามารถคอยการทำกิจกรรมแต่ละครั้งได้ เมื่อไม่พอใจก็จะแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ หรือพฤติกรรมก้าวร้าวออกมาต่อครู เพื่อนที่นั่งทำกิจกรรมด้วย เช่น เด็กคนที่ 1 จะแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หรือก้าวร้าว เช่น จะหยิก กัด ดึงผม หรือใช้มือตีศีรษะตนเองแรงๆ เมื่อไม่พอใจ หรือถูกขัดใจไม่ทำให้ทำพฤติกรรมก้าวร้าว ชอบกิจกรรมการพูดที่นุ่มนวล ชอบเสียงเพลง และร่วมทำกิจกรรมที่ใช้กาว ดินน้ำมัน และกิจกรรมที่มีน้ำ เป็นต้น ส่วนเด็กคนที่ 2 จะมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หรือก้าวร้าว เมื่อไม่พอใจในการทำกิจกรรมจะขว้าง ปา สิ่งของหรือบีบขย่ำสิ่งของ แกร็งข้อมือ ตีผู้ที่อยู่ใกล้ แต่ชอบคำชมเชย และฟังเพลงจะอารมณ์ดี เด็กคนที่ 3 จะชอบแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หรือก้าวร้าว เมื่อเวลาให้ทำกิจกรรมการเคลื่อนไหว เช่น เดิน นั่งทำกิจกรรม เมื่อไม่พอใจจะร้องไห้เสียงดัง และโวยวาย ดึงผม ขว้างปาสิ่งของ แล้วทิ้งตัวลงกับพื้น ดิ้นลงนอน หิวบ่อย และการหลับนอนไม่เพียงพอ เนื่องจากเป็นเด็กที่มีน้ำหนักร่างกายมาก ทำให้การจับปรับพฤติกรรมต้องให้ครูจับให้ทำกิจกรรม เด็กคนที่ 3 จะชอบกิจกรรมที่มีเสียง ชอบฟังเพลง และกิจกรรมที่เกี่ยวกับน้ำ ก่อนการทำกิจกรรมที่ใช้การเคลื่อนไหวหรือหลังการทำกิจกรรมการเคลื่อนไหวต้องให้นั่งพักหรือดื่มน้ำเย็นๆ ให้ชื่นใจก่อนแล้วจะอารมณ์ดี เด็กคนที่ 4 จะแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หรือก้าวร้าว เมื่อถูกขัดใจ เช่น จะใช้วาจาที่หยาบคาย ชอบตีเพื่อน หยิก หรือกัดเพื่อน แต่จะชอบฟังเพลง และร่วมทำกิจกรรมการพิมพ์ภาพ และจะต้องใจทำกิจกรรม เด็กคนที่ 5 จะชอบแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หรือก้าวร้าวในขณะที่เข้าแถว จะชอบแกล้งเพื่อน โดยการดึงผม ตีหัวเพื่อน แต่จะชอบคำพูดที่ไพเราะ ชอบฟังเพลง และกิจกรรมเคลื่อนไหว เด็กคนที่ 6 จะแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หรือก้าวร้าว จะขว้าง ปาสิ่งของ ตีผู้ที่อยู่ใกล้ เมื่อไม่พอใจ แต่จะชอบการฟังเพลง เมื่อฟังเพลงแล้วจะทำให้อารมณ์ดีและร่วมมือ ในการทำกิจกรรมกับเพื่อน เด็กคนที่ 7 ชอบแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หรือก้าวร้าว ในขณะที่รับประทานอาหาร จะชอบไปตักอาหารจากจานของเพื่อน ๆ และจะตีถ้าเพื่อนคนนั้นไม่ให้ เด็กคนที่ 8 ชอบแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หรือก้าวร้าว โดยจะร้องเสียงดัง เมื่อไม่พอใจ จะชอบให้พูดแบบอ่อนโยน และชอบกิจกรรมที่เกี่ยวกับน้ำ และเด็กคนที่ 9 จะแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หรือก้าวร้าว ในขณะที่เล่นสนาม จะชอบแย่งสิ่งที่เพื่อนกำลังเล่นอยู่ จะตีเพื่อน และนอนดิ้นลงกับพื้น ถ้าไม่ได้สิ่งที่ตนต้องการ

ดังนั้น ผู้วิจัยได้เห็นว่าช่วงที่เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าวมากที่สุด คือ ช่วงเวลา 09.30 - 10.30 น. จึงจัดช่วงเวลา 09.45 - 10.00 น. มาจัดกิจกรรมศิลปะ ครั้งละ 15 นาที เพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กทั้ง 3 คน โดยเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถของเด็ก ในขณะที่ทำกิจกรรมจะเปิดเพลงเบาๆ เพื่อช่วยเสริมให้เกิดอารมณ์ดี มีสมาธิ ในการทำกิจกรรมอย่างสนุกและเพลิดเพลินและคลายเครียดจากสิ่งแวดล้อมและตัวของเด็กเอง

2. เมื่อการทดลองเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาผลการใช้กิจกรรมศิลปะเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็ก ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กคนที่ 1 ขณะทำกิจกรรมศิลปะ

ลำดับที่	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะ	ความถี่	พฤติกรรมที่แสดงออกขณะทำกิจกรรม
1	1	ละเลงสวดยด้วยมือ	8	ไม่ให้ความร่วมมือ โวยวายและนอนดิ้นกับพื้น ต้องแยกออกไปนอนฟังเพลง
	2	ละเลงสวดยด้วยมือ	6	ช่วงแรกไม่ร่วมมือ พยายามกระตุ้นให้นิ้วมือแตะที่ละเลงสียอมทำกิจกรรมเป็นช่วงสั้นๆ
	3	ละเลงสวดยด้วยมือ	5	เอามือมาจับมือครูที่กำลังละเลงสีและยอมร่วมกิจกรรมละเลงสี และยอมละเลงเองโดยครูช่วยเคลื่อนข้อมือ
2	4	พิมพ์ภาพด้วยมือน้อยๆ	5	ชอบเอามือวางที่งานสีจะโวยวายเมื่อให้เอามือออกจะเคาะงานสีให้มีเสียง ต้องจับมือวางบนกระดาษ
	5	พิมพ์ภาพด้วยมือน้อยๆ	2	เอามือจุ่มสีแต่เอามาป้ายบนพื้นหรือศรีษะครู แต่ร่วมกิจกรรมดีขึ้นชอบตบกระดาษให้มีเสียงดังและชอบจุ่มสีเอง
	6	พิมพ์ภาพด้วยมือน้อยๆ	2	ชอบเอามือที่จุ่มสีมาตบลงบนกระดาษให้เกิดเสียงแล้วจะอารมณ์ดี สามารถร่วมกิจกรรมได้จนงานเสร็จ
3	7	นิ้วมือสร้างภาพ	3	ไม่ร่วมกิจกรรมเนื่องจากง่วงนอนและหิวแต่นอนอยู่ในบริเวณที่ทำกิจกรรมโดยให้ฟังเพลง
	8	นิ้วมือสร้างภาพ	1	จะปฏิเสธร้องโวยวายก่อนการได้ทำกิจกรรมแต่ให้ลองทำให้ความร่วมมือและอารมณ์ดีนั่งทำกิจกรรมจนงานเสร็จ
	9	นิ้วมือสร้างภาพ	0	ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมดีมากชอบใจเมื่อเอามือจุ่มสีมาเคลื่อนไหวบนกระดาษ โดยมีคุณพ่อช่วยทำกิจกรรม
4	10	ภาพสวดยด้วยกระดาษขยำ	3	ไม่ยอมขยำกระดาษแต่ชอบจุ่มสีมาพิมพ์บนมือของตัวเองแต่เวลาไม่พอใจจะขยำด้วยมือทั้งสองข้างพร้อมโวยวายดิ้นลงกับพื้น
	11	ภาพสวดยด้วยกระดาษขยำ	2	ไม่ยอมหยิบจับกระดาษจะนอนดิ้นเอามือตีหัวแรงๆ ประมาณ 1 นาที ครูค่อยๆ ดึงมือมาจุ่มงานสีตบกับกระดาษให้มีเสียงยอมร่วมทำกิจกรรมในท่าที่นอน
	12	ภาพสวดยด้วยกระดาษขยำ	1	ชอบขยำและสามารถพิมพ์สีด้วยกระดาษขยำได้เอง
5	13	เขย่าสีมีภาพ	2	ให้ความร่วมมือดีช่วงที่เขย่ากล่องให้เกิดเสียงจะเขย่าเอง
	14	เขย่าสีมีภาพ	1	ให้ความร่วมมือดีได้ตั้งแต่เริ่มทำกิจกรรมจนเสร็จกิจกรรม

สัปดาห์ที่	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะ	ความถี่	พฤติกรรมที่แสดงออกขณะทำกิจกรรม
	15	เขย่าสีมีภาพ	0	ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมและอารมณ์ดี และสนใจทำกิจกรรมเอง เช่น จับกล่องเขย่าได้เองโดยไม่ต้องช่วยเมื่อทำงานได้ 3 ชั้นขึ้นไป
6	16	มหัศจรรย์จากการพับสี	3	ไม่ยอมร่วมทำกิจกรรมพับกระดาษแต่ยอมหมุนหลอดสีบีบและลูบบนกระดาษ ทำงานเสร็จ 1 ชั้น
	17	มหัศจรรย์จากการพับสี	1	ชอบหมุนหลอดสี จะบีบสีให้หมดหลอด จะไว้วางมือให้เปลี่ยนกิจกรรม แต่สามารถร่วมทำกิจกรรมได้เสร็จ
	18	มหัศจรรย์จากการพับสี	0	นั่งทำกิจกรรมได้ดีและอารมณ์ดีจะชอบเอามือที่ลูบกระดาษตบกระดาษให้มีเสียงต้องจับมือให้ตบสลับลูบ
7	19	ดึงเชือกสีสวย	2	จะไว้วางตอนให้สัมผัสเชือก แต่ชอบตบดึงเชือก
	20	ดึงเชือกสีสวย	1	ร่วมทำกิจกรรมได้ดีสามารถทำกิจกรรมได้เกือบทุกขั้นตอนบางขั้นตอนที่ชอบจะให้ทำซ้ำๆ เช่น จุ่มสีและดึง
	21	ดึงเชือกสีสวย	1	ร่วมทำกิจกรรมได้ดีมาก ชอบเอามือจุ่มสีพร้อมเชือก
8	22	ภาพสวยโรยทรายหินสี	2	จะทากาวอย่างเดียว เปลี่ยนให้หยิบทรายและหินสีมาโรยบนภาพจะกำและโปรยไปที่พื้น ต้องจับมือให้กำและวางบนภาพจะมีการต่อต้านเล็กน้อยแต่ก็ยอมร่วมกิจกรรม
	23	ภาพสวยโรยทรายหินสี	1	ร่วมทำกิจกรรมดีขึ้น แต่การหยิบทรายต้องใช้อุปกรณ์ช่วยตักเพราะยังไม่ยอมสัมผัสทรายสีจะปิดงานทั้งทันที
	24	ภาพสวยโรยทรายหินสี	0	ร่วมทำกิจกรรมดีขึ้น ยอมสัมผัสทรายสีที่โรยบนภาพแล้วครูด้อยๆ เอามือเด็กมาวางที่งานทรายสียอมจับเล่นแต่ละๆ ที่งาน
9	25	พิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ	2	ไม่ร่วมทำกิจกรรมเนื่องจากมีอาการไม่สบาย มีน้ำมูกไหลหงุดหงิด แต่นอนฟังเพลงใกล้ๆ ที่ทำกิจกรรม
	26	พิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ	-	ป่วย
	27	พิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ	-	ไม่ร่วมทำกิจกรรม แต่ยอมสัมผัสอุปกรณ์ที่ครูนำให้รู้จัก ร่วมมือดีตอนให้ระบายสีน้ำบนกระดาษ
10	28	ปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ	1	ชอบเอามือทั้ง 2 ข้างวางในงานกาวเล่นจะไม่ร่วมมือช่วงให้ทำกิจกรรมขั้นต่อไป แต่ก็ยอมทำงานเสร็จ
	29	ปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ	1	ให้ความร่วมมือมากขึ้นเกือบทุกขั้นตอนการทำกิจกรรม

สัปดาห์ที่	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะ	ความถี่	พฤติกรรมที่แสดงออกขณะทำกิจกรรม
	30	ปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ	0	ให้ความร่วมมือมากขึ้นเกือบทุกขั้นตอนการทำกิจกรรม

จากตารางที่ 4.2 พบว่า เด็กคนที่ 1 มีพฤติกรรมความก้าวร้าวลดน้อยลงเมื่อร่วมกิจกรรมศิลปะ จากการทำกิจกรรมศิลปะนั้นจะพบว่า เด็กคนที่ 1 มีความชอบใจ และมีความร่วมมือดีในกิจกรรมที่ใช้สีน้ำโปสเตอร์ กิจกรรมที่เกี่ยวกับกาว และกิจกรรมที่มีเสียง เช่น การละเลงสี การปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ เป็นต้น และไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่ออกแรงด้วยนิ้วมือ หรือ การสัมผัส เช่น กิจกรรมมหัศจรรย์จากการพับสี การพิมพ์ภาพจากวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เป็นต้น และในการทำกิจกรรม ผู้วิจัยจะสังเกตพฤติกรรมในการทำกิจกรรมครั้งที่ 1 ว่าไม่ชอบกิจกรรมช่วงไหน ชอบกิจกรรมช่วงใด พร้อมจะร่วมกิจกรรมช่วงใด เมื่อทำการฝึกครั้งที่ 2 ก็จะทำให้ทำกิจกรรมช่วงที่เด็กชอบ และร่วมมือมากที่สุด ก่อนแล้วค่อยๆ เพิ่มกิจกรรมขั้นตอนแรกจนงานเสร็จ และเมื่อทำการฝึกครั้งที่ 3 ก็จะพยายามกระตุ้นให้ทำกิจกรรมให้มากที่สุดแต่ไม่บังคับหรือจับทำอย่างเอาจริงเอาจัง ในการทำกิจกรรมจะให้นักเรียนทำกิจกรรมเองมากที่สุดและให้ทำอย่างน้อย 3 ชิ้น และจะสังเกตได้ว่า เด็กคนที่ 1 มีพฤติกรรมดีขึ้น ความก้าวร้าว เช่น หยิกทำร้ายผู้อื่นนั้นน้อยลงอารมณ์ดีขึ้น มีการฟังเหตุผล และรู้จักการรอคอย ร่วมกิจกรรมที่มีเพื่อนหลายคนได้นานขึ้น มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นดีขึ้น

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กคนที่ 2 ขณะทำกิจกรรมศิลปะ

สัปดาห์ที่	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะ	ความถี่	พฤติกรรมที่แสดงออกขณะทำกิจกรรม
1	1	ละเลงสวดยด้วยมือ	3	ไม่ให้ความร่วมมือช่วงแรก เมื่อกระตุ้นให้ทำเริ่มชอบและละเลงได้โดยมีผู้ใหญ่ช่วยจับมือ
	2	ละเลงสวดยด้วยมือ	2	จะค่อยๆ เอามือแต่ๆ แต่ยังไม่ลงเต็มมือ ชอบเอามือมาจับผู้ปกครองให้จับช่วยมือ
	3	ละเลงสวดยด้วยมือ	1	จะจับมือผู้ปกครองที่นั่งทำกิจกรรมด้วยแต่ไม่ยอมเอามือละเลงได้เอง
2	4	พิมพ์ภาพด้วยมือน้อยๆ	3	จะไม่ยอมสัมผัสอุปกรณ์อะไรเลยจะเก็บมือซ่อนไว้ ครูและผู้ปกครองลองค่อยๆ ให้ทำกิจกรรมที่ละนิดยอมทำบ้าง
	5	พิมพ์ภาพด้วยมือน้อยๆ	2	จะร่วมกิจกรรมได้เป็นบางช่วง เช่น ชอบพิมพ์บนกระดาษมากกว่าที่จะเอามือจุ่มสีจะแขยงมือจะชักมือออกไป
	6	พิมพ์ภาพด้วยมือน้อยๆ	1	สามารถนั่งทำกิจกรรมได้โดยเอาสีโปสเตอร์ที่ผสมกับน้ำแล้วเทบนกระดาษแล้วให้พิมพ์บนกระดาษจะชอบใจและทำงานเสร็จ
3	7	นิ้วมือสร้างภาพ	1	นั่งร่วมทำกิจกรรมได้ดีโดยทำกิจกรรมกับผู้ปกครองขณะทำกิจกรรมผู้ปกครองจะบอกว่าวาดรูปเป็นอะไร

สัปดาห์ที่	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะ	ความถี่	พฤติกรรมที่แสดงออกขณะทำกิจกรรม
	8	นิ้วมือสร้างภาพ	2	ร่วมทำกิจกรรมได้อย่างอารมณ์ดียอมเอานิ้วมือจุ่มสีเอง
	9	นิ้วมือสร้างภาพ	0	ร่วมทำกิจกรรมได้ดีมากได้งานที่สำเร็จ 2 ชิ้น และนำไปแขวนตากไว้เอง
4	10	ภาพสวยด้วยกระดาษขยำ	2	การให้ขยำกระดาษยังไม่ออกแรงบีบกระดาษจะโยนทิ้ง ต้องให้ผู้ปกครองจับมือฝึกขยำกระดาษ การพิมพ์ชอบทำ
	11	ภาพสวยด้วยกระดาษขยำ	1	การพิมพ์กระดาษจะชอบจุ่มสีนำมาพิมพ์ได้แต่การยกกระดาษยังไม่ออกแรงดึงกระดาษที่พิมพ์เนื่องจากเหนียว
	12	ภาพสวยด้วยกระดาษขยำ	2	จะมีการไว้วางยช่วงให้ขยำกระดาษ แต่ชอบช่วงการพิมพ์การยกกระดาษที่พิมพ์ขึ้นลงได้เองดูคล่องแคล่วขึ้น
5	13	เขย่าสีมีภาพ	1	ชอบกิจกรรมนี้มากแต่จะไม่ชอบใจตอนให้หยุดการเขย่า เพื่อให้ทำงานชิ้นใหม่
	14	เขย่าสีมีภาพ	0	สามารถให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมดีมาก อารมณ์ดี สามารถทำงานได้ 4 ชิ้น
	15	เขย่าสีมีภาพ	1	ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมดีมากแต่ก็มีบางช่วงที่ไม่อยากเปลี่ยนขั้นตอนที่ทำกิจกรรม
6	16	มหัศจรรย์จากการพับสี	2	ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมดีในขั้นที่ 1 และขั้นที่ 3 แต่ขั้นที่ 3 ไม่ยอมทำจะขยำกระดาษ
	17	มหัศจรรย์จากการพับสี	1	ให้ความร่วมมือ เมื่อใช้อุปกรณ์ช่วย คือใช้ลูกบอลกลิ้งบนกระดาษ และจะกลิ้งบอลเองแต่แรงกดบนกระดาษเบา
	18	มหัศจรรย์จากการพับสี	1	ร่วมทำกิจกรรมได้ดีมาก และเริ่มใช้ลูกบอลทุบบนกระดาษต้องจับมือเปลี่ยนให้ลูกบนกระดาษ
7	19	ดึงเชือกสีสวย	2	ไม่ยอมดึงเชือกแต่จะจับมือผู้ปกครองตลอดการทำกิจกรรม
	20	ดึงเชือกสีสวย	1	ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมบางช่วง เช่น ยอมใช้มือกดกระดาษ และร่วมดึงเชือกได้ 1-3 ครั้ง
	21	ดึงเชือกสีสวย	1	ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และทำกิจกรรมได้หลายขั้นตอน ชอบเอามือกดกระดาษ
8	22	ภาพสวยโรยทรายหินสี	2	ไม่ยอมสัมผัสทรายและหินสี แต่ชอบจับเมื่อทำเสร็จแล้ว
	23	ภาพสวยโรยทรายหินสี	1	ให้ความร่วมมือดีขึ้น โดยใช้อุปกรณ์ช่วยตักทรายและหินสี
	24	ภาพสวยโรยทรายหินสี	1	ร่วมทำกิจกรรมได้หลายขั้นตอนการทำกิจกรรม ยอมจับหินสีและทรายสี แต่ครั้งละนิด นั่งทำกิจกรรมได้จนงานเสร็จ

ลำดับที่	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะ	ความถี่	พฤติกรรมที่แสดงออกขณะทำกิจกรรม
9	25	พิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ	2	ชอบเอาอุปกรณ์มาเคาะให้เกิดเสียง แต่ไม่ชอบตอนใช้สี-เทียนบนภาพ ต้องช่วยจับมือทำกิจกรรมให้ความร่วมมือ
	26	พิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ	0	ชอบผสมสีเทียนบนใบไม้ และระบายสีน้ำ บนกระดาษแล้วเอามือลูบสีที่ลื่นๆ อย่างพอใจสีหน้ายิ้มและหัวเราะ
	27	พิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ	0	ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมดีมาก และช่วยครูเก็บอุปกรณ์จนหมด
10	28	ปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ	0	ให้ความร่วมมือในการสัมผัสเศษวัสดุที่นำมา แต่จะไม่ยอมจับวัสดุกระตุ้นให้สัมผัสค่อยๆ ยอมสัมผัสและจับได้เอง
	29	ปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ	1	ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมได้ทุกขั้นตอนจนเสร็จกิจกรรม แต่จะหงุดหงิดเมื่อตากผลงานไม่ยอมหนีบผลงาน
	30	ปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ	0	ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมได้อย่างอารมณ์ดีและสามารถช่วยครูเก็บอุปกรณ์และทำความสะอาดบริเวณ ทำกิจกรรมได้อย่างเรียบร้อย

จากตารางที่ 4.3 พบว่า เด็กคนที่ 2 มีพฤติกรรมความก้าวร้าวลดน้อยลงเมื่อร่วมกิจกรรมศิลปะ จากการทำกิจกรรมศิลปะนั้นจะพบว่าเด็กคนที่ 2 และสามารถร่วมทำกิจกรรมได้ทุกกิจกรรม แต่ช่วงการทำกิจกรรมครั้งแรกจะมีการต่อต้าน หรือปฏิเสธ ก่อนลงมือทำกิจกรรม แต่เมื่อครูหรือผู้ปกครองค่อยๆ ให้สัมผัสหรือลงมือทำสิ่งที่เด็กชอบก่อนแล้วค่อยๆ เพิ่มกิจกรรมให้มากขึ้น ทำให้เด็กคนที่ 2 ร่วมทำกิจกรรมได้ดี และในการทำกิจกรรมเด็กคนที่ 2 จะชอบกิจกรรมที่มีเสียงและการเล่าเรื่องราว ชอบการสัมผัสที่นุ่มนวลและคำชมเชยตลอดการทำกิจกรรม เช่น กิจกรรมนี้มือสร้างภาพครูจะจับนิ้วมือลากเส้นพร้อมบอกให้เด็กวาดตามคำบอก และบอกเด็กว่า เป็นรูปดวงอาทิตย์ส่องแสงเด็กก็จะเพลิดเพลินในการทำกิจกรรมและจากการทำกิจกรรมผู้วิจัยได้สังเกตเด็กคนที่ 2 พบว่า เด็กไม่ชอบการใช้มือในการเคลื่อนไหว หรือจะไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการหยิบจับสิ่งของที่มีลักษณะนุ่มๆ หรือวัตถุที่มีพื้นผิวที่หลากหลาย จะต่อต้านหรือไม่ให้ความร่วมมือมาในช่วงแรกของการทำกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้ผู้ทำการวิจัยได้รู้เหตุผลและให้คำแนะนำผู้ปกครองให้กลับไปฝึกการหยิบจับวัตถุที่มีพื้นผิวต่างๆ กัน ให้กับเด็กอย่างสม่ำเสมอ ผลปรากฏว่าช่วงหลังๆ เด็กสามารถร่วมทำกิจกรรมเกี่ยวกับการให้สัมผัส การหยิบจับวัตถุที่มีพื้นผิวต่างๆ กัน เด็กสามารถหยิบจับ สัมผัส สังเกตได้อย่างดีขึ้น และสิ่งสำคัญในการทำกิจกรรมเพื่อลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของเด็กนั้น

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กคนที่ 3 ขณะทำกิจกรรมศิลปะ

ลำดับที่	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะ	ความถี่	พฤติกรรมที่แสดงออกขณะทำกิจกรรม
1	1	ละเลงสวดยด้วยมือ	3	ร่วมมือในการทำกิจกรรมแต่ชอบเอามือเทงานสีที่วางข้างหน้า เมื่อจับมือให้ปล่อยงานก็จะไม่พอใจ
	2	ละเลงสวดยด้วยมือ	1	ให้ความร่วมมือดีในการทำกิจกรรมโดยครู/ผู้ปกครอง ช่วยจับมือจุ่มงานสีและให้วางมือบนกระดาษ
	3	ละเลงสวดยด้วยมือ	0	จะชอบละเลงอยู่จุดเดิมแรงๆ ทำให้กระดาษขาด วันนี้อารมณ์ดีมากสามารถเคลื่อนข้อมือ/ฝ่ามือดีขึ้น
2	4	พิมพ์ภาพด้วยมือน้อยๆ	2	ร่วมทำกิจกรรมแต่ไม่ยอมเอาฝ่ามือพิมพ์แทนพิมพ์ฟองน้ำจะหยิบฟองน้ำเอามากอดไว้แล้วบิดแรงๆ
	5	พิมพ์ภาพด้วยมือน้อยๆ	1	ต้องจับมือวางบนแทนพิมพ์ โดยไม่ให้หยิบแทนพิมพ์
	6	พิมพ์ภาพด้วยมือน้อยๆ	1	ร่วมทำกิจกรรมดี แต่จะชอบดึงแทนพิมพ์ฟองน้ำมากอดไว้และบิดไม่ยอมปล่อย
3	7	นิ้วมือสร้างภาพ	3	จะไม่ยอมเอานิ้วมือออกจากงานสี จะจุ่มนิ้วมือทั้งหมดวางที่งานสีและละเลงสีน้ำบนกระดาษเล่นอย่างสนุก
	8	นิ้วมือสร้างภาพ	2	ต้องเทสีบนกระดาษแล้วช่วยจับนิ้วมือลากเป็นรอยเส้น ขึ้น-ลง แนวนอน-แนวตั้ง แล้วปล่อยอิสระ
	9	นิ้วมือสร้างภาพ	2	ร่วมกิจกรรมดีแต่ชอบเอานิ้วมือขีดกระดาษที่เปียกน้ำจกกระดาษขาดเป็นรูใหญ่
4	10	ภาพสวดยด้วยกระดาษขยำ	1	จะให้ความร่วมมือดีมากในการขยำกระดาษและในการพิมพ์จะต่อต้านช่วงแรกพอลงมือทำแล้วสนุก
	11	ภาพสวดยด้วยกระดาษขยำ	0	ให้ความร่วมมือดีมากในการทำกิจกรรม การยกดึงกระดาษขึ้นยังต้องช่วยกระตุ้น
	12	ภาพสวดยด้วยกระดาษขยำ	0	ให้ความร่วมมือทำกิจกรรมได้ดีมากสามารถนั่งทำกิจกรรมได้เองในบางขั้นตอน ชอบขยำกระดาษ
5	13	เขย่าสีมีภาพ	2	ไม่ชอบจับช้อนตักสีเทลงบนกระดาษแต่ชอบเขย่ากล่องจะเขย่าได้เอง
	14	เขย่าสีมีภาพ	1	กล่องแรกไม่ยอมตักสี กล่องที่ 2 และ 3 ชอบมาก สามารถเขย่ากล่องสลับซ้าย-ขวาได้เอง
	15	เขย่าสีมีภาพ	0	สามารถทำกิจกรรมได้ดีมากอารมณ์ดีชอบเอาหูแนบกล่องที่เขย่า

สัปดาห์ที่	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะ	ความถี่	พฤติกรรมที่แสดงออกขณะทำกิจกรรม
6	16	มหัศจรรย์จากการพับสี	3	ไม่ยอมพับกระดาษตามครูแต่ชอบเอามือหมุนผา หลอดสีและเอามือข้างขวาตบบนกระดาษเบาๆ
	17	มหัศจรรย์จากการพับสี	2	นั่งร่วมกิจกรรมดีมากแต่จะเอามือไปลูบสีที่พับเสร็จแล้วครูจึงจับมือวางบนสีที่พับพร้อมบอกว่าสีอะไร
	18	มหัศจรรย์จากการพับสี	1	ให้ความร่วมมือดีสามารถจับไม้บรรทัดลูบบนกระดาษที่พับสีได้ ทำงานได้ 3 ชิ้น
7	19	ดึงเชือกสีสวย	1	ไม่ยอมดึงเชือกที่จุ่มสี จะเอามือไปวางที่จานครู ต้องจับมือให้จับเชือกการดึงให้ความร่วมมือไม่ไว้วางใจ
	20	ดึงเชือกสีสวย	1	ชอบการดึงเชือกมากแต่ไม่พอใจเมื่อให้ขุดเชือกบนกระดาษเพราะอยากจะได้ของตัวเอง
	21	ดึงเชือกสีสวย	1	ครูขุดเชือกไว้ 4 วง ชอบใจสามารถดึงเชือกได้ แต่การดึงยังจับไม่แน่นและไม่ออกแรงต้องช่วยกระตุ้นให้ดึง
8	22	ภาพสวยโรยทรายหินสี	1	ไม่ยอมจับหิน ทรายสี แต่ชอบทากาว ครูให้นั่งเล่นทรายหินสี โดยจับมือโรยให้ได้ยินเสียงร่วมมือดีขึ้น
	23	ภาพสวยโรยทรายหินสี	1	ชอบนั่งทำกิจกรรมแต่ต้องคอยสังเกตเพราะจะเอาเข้าปาก
	24	ภาพสวยโรยทรายหินสี	0	วันนี้ไม่ร่วมกิจกรรมเนื่องจากปวดท้อง แต่นั่งร่วมในกลุ่มครูให้นั่งฟังเพลงเล่นของเล่นที่มีเสียง
9	25	พิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ	1	ไม่ยอมจับวัตถุที่ครูให้ทำกิจกรรมแต่ชอบเอามือมาจับเวลาที่กำลังทำกิจกรรม เอามือมาลูบๆ ไปไม้
	26	พิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ	0	ไม่ยอมทำกิจกรรมแต่ยอมจับไปไม้ ภูเขา และสี ครูจับมือให้ถือฟูกันระบายสีโปสเตอร์ ให้ความร่วมมือทำกิจกรรมได้ดีขึ้น
	27	พิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ	0	ให้ความร่วมมือในบางช่วง เช่น ตอนฝนสีบนวัสดุ และตอนระบายสีน้ำด้วยฟูกัน แท่งใหญ่จะชอบมาก
10	28	ปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ	1	ไม่ให้ความร่วมมือเมื่อให้จับเศษวัสดุเพราะจะเอาเข้าปาก แต่ชอบทากาวและแบมือตบบนกระดาษภาพที่ติดเศษวัสดุ ครูบอกว่าช่วยกดให้แน่นๆจะชอบใจ
	29	ปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ	1	สามารถร่วมกิจกรรมดีมากหีบเศษใหม่พร้อมตัวเอง
	30	ปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ	0	ร่วมกิจกรรมได้ดีมากนั่งทำงานได้เสร็จและสามารถช่วยครูเก็บของและทำความสะอาดสถานที่ทำกิจกรรมได้

จากตารางที่ 4.4 พบว่า เด็กคนที่ 3 มีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สามารถนั่งทำกิจกรรมที่ชอบได้ในเวลานานขึ้น และจากการสังเกตการทำกิจกรรมของเด็กคนที่ 3 พบว่า เด็กคนที่ 3 ชอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับน้ำ และกิจกรรมที่มีเสียง เช่น สามารถทำกิจกรรมเขย่าเสียง มีภาพ เพราะมีเด็กสามารถทำกิจกรรมนี้มาก และไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว หรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ส่วนกิจกรรมศิลปะอื่นๆ ก็สามารถทำได้แต่บางกิจกรรมจะสามารถร่วมทำกิจกรรมได้บ้าง ช่วง และในการทำกิจกรรมผู้ทำการวิจัยหรือครูผู้สอนจะให้นักเรียนทำกิจกรรมช่วงที่ชอบทำให้นานๆ หลายครั้งๆ แต่จะสลับกับการทำกิจกรรมในขั้นตอนต่อไป แล้วสลับกับสิ่งที่นักเรียนชอบทำ เช่น กิจกรรมมหัศจรรย์จากการพับสี เด็กคนที่ 3 จะชอบหมุนหลอดฝาสี แต่ไม่ชอบลูบสีบนกระดาษ ครูก็จะให้หมุนหลอดสี 3 ครั้ง ลูบบนกระดาษสี 3 ครั้ง จนผลงานที่ทำเสร็จ แล้วให้นำหลอดสีเป็นรางวัล ผลปรากฏว่าเด็กสามารถนั่งทำกิจกรรมได้อย่างอารมณ์ดี และทำงานได้เสร็จ และก่อนการทำกิจกรรมผู้วิจัย จะคอยสังเกตพฤติกรรม และความต้องการของเด็กก่อนว่า เด็กหิวน้ำ ปวดปัสสาวะ หรือหิว ก็จะให้เด็กดื่มน้ำเย็นๆ หรือทานขนมก่อนแล้วจึงให้ร่วมกิจกรรม

จากการทำกิจกรรมศิลปะนั้น เด็กคนที่ 3 สามารถจับสิ่งของวัตถุได้มากขึ้น นั่งทำกิจกรรมได้นานขึ้นและสามารถที่จะร่วมนั่งทำกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อนที่มีจำนวนมากได้นานขึ้น มีอารมณ์ดีขึ้น และครูจะสังเกตว่าเด็กกำลังจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างไร ครูจะรีบปรับพฤติกรรมนั้นก่อนที่เด็กจะทำ ทำให้เด็ก ลดพฤติกรรมนั้นทันที และไม่ปล่อยให้เด็กนั่งเล่น หรือทำกิจกรรมเพียงคนเดียว

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กคนที่ 4 ขณะทำกิจกรรมศิลปะ

สัปดาห์ที่	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะ	ความถี่	พฤติกรรมที่แสดงออกขณะทำกิจกรรม
1	1	ละเลงสวดยด้วยมือ	2	ร่วมมือในการทำกิจกรรม แต่จะชอบไปใช้จานสีของเพื่อน และไม่ไห้เพื่อนใช้ด้วย
	2	ละเลงสวดยด้วยมือ	1	เริ่มหันมาสนใจจานสีของตนเอง หลังจากครูอธิบายให้ฟัง และครูช่วยจับมือจุ่มจานสีและให้วางมือบนกระดาษ
	3	ละเลงสวดยด้วยมือ	0	จะละเลงจนเต็มหน้ากระดาษ และสามารถเคลื่อนข้อมือและฝ่ามือดีขึ้น
2	4	พิมพ์ภาพด้วยมือน้อยๆ	3	ไม่ยอมสัมผัสอุปกรณ์ แต่จะใช้นิ้วจิ้มดูและเมื่อครูจับมือสัมผัสจะยอมทำตามทีละนิด
	5	พิมพ์ภาพด้วยมือน้อยๆ	1	ต้องเทสีบนกระดาษแล้วช่วยจับนิ้วมือวางบนกระดาษ แล้วปล่อยให้สระ
	6	พิมพ์ภาพด้วยมือน้อยๆ	0	ร่วมทำกิจกรรมดีขึ้น แต่ชอบเอาอุปกรณ์มาตีเล่น ก่อนจะร่วมทำกิจกรรมจนเสร็จ
3	7	นิ้วมือสร้างภาพ	2	จะใช้นิ้วจิ้มที่อุปกรณ์ ครูให้ลองจับตุ๊กก็จะยอมทำทีละนิด

สัปดาห์ที่	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะ	ความถี่	พฤติกรรมที่แสดงออกขณะทำกิจกรรม
	8	นิ้วมือสร้างภาพ	2	จะเอานิ้วจุ่มสี และมาแตะที่กระดาษทีละนิ้ว จนเต็มหน้ากระดาษ
	9	นิ้วมือสร้างภาพ	1	ร่วมทำกิจกรรมดีขึ้น แต่ครูยังต้องจับมือช่วยลากเส้น ทั้งแนวตั้ง และแนวนอน
4	10	ภาพสวยด้วยกระดาษขยำ	1	ไม่ยอมทำในตอนแรก แต่เมื่อได้ลองขยำ จะรู้สึกสนุกสนาน
	11	ภาพสวยด้วยกระดาษขยำ	1	ให้ความร่วมมือดีมากในการทำกิจกรรม แต่ยังคงช่วยกระตุ้น
	12	ภาพสวยด้วยกระดาษขยำ	0	ชอบขยำกระดาษ และให้ความร่วมมือทำกิจกรรมได้ดีมาก
5	13	เขย่าสีมีภาพ	1	จะชอบเทสีลงบนกระดาษ แต่จะไม่ยอมจับช้อนตักสีเทลงบนกระดาษ และไม่ยอมเขย่ากล่อง
	14	เขย่าสีมีภาพ	1	ให้ความร่วมมือในขณะที่เขย่ากล่องสีมีเสียง และเขย่าเองได้ดี
	15	เขย่าสีมีภาพ	0	สามารถทำกิจกรรมได้ดีมาก ชอบเอาหูแนบกล่องที่เขย่า
6	16	มหัศจรรย์จากการพับสี	3	ไม่ยอมร่วมกิจกรรม แต่จะชอบบีบสีป้ายไปเรื่อย ๆ และไม่ยอมพับกระดาษตามครู แต่เมื่อเห็นเพื่อนพับจะเอามือแตะกระดาษพับเบา ๆ
	17	มหัศจรรย์จากการพับสี	1	ร่วมกิจกรรมดีมาก แต่จะเอามือไปลูบสีที่พับเสร็จแล้ว ครูจึงจับมือและใช้นิ้วชี้บอกว่าสีอะไร
	18	มหัศจรรย์จากการพับสี	0	ให้ความร่วมมือดีมาก สามารถจับอุปกรณ์ช่วยคือไม้บรรทัดลูบบนกระดาษที่พับสีได้ ทำงานได้ 1 ชิ้น
7	19	ดึงเชือกสีสวย	2	ไม่ยอมดึงเชือก แต่จะนั่งมองดูเพื่อน ๆ ครูต้องจับมือให้จับเชือก การดึงให้ความร่วมมือ
	20	ดึงเชือกสีสวย	1	ดึงเชือกได้เล็กน้อย และจะหันไปเอามือจุ่มสี และจะเอาสีมาทาบนเชือก
	21	ดึงเชือกสีสวย	1	ร่วมทำกิจกรรม แต่การดึงยังจับไม่แน่นและไม่ออกแรงต้องช่วยกระตุ้นให้ดึง
8	22	ภาพสวยรอยทรายหินสี	2	ร่วมทำกิจกรรม แต่ไม่ยอมทากาว และครูจะช่วยจับมือโรยให้ได้ยินเสียงร่วมมือดีขึ้น
	23	ภาพสวยรอยทรายหินสี	1	ชอบใช้ปากเป่าทรายสี แต่ต้องคอยสังเกตเพราะจะเอาเข้าปาก
	24	ภาพสวยรอยทรายหินสี	1	ร่วมกิจกรรมได้หลายขั้นตอน และจับหินสี และทรายสี กองบนกระดาษที่ทากาว และครูจะช่วยจับมือโรย
9	25	พิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ	0	ร่วมมือในการทำกิจกรรมดี แต่ยังจับวัตถุที่ครูให้ทำกิจกรรม เช่น ไข่ไม้มาขยำ

สัปดาห์ที่	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะ	ความถี่	พฤติกรรมที่แสดงออกขณะทำกิจกรรม
	26	พิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ	0	ไม่ยอมทำกิจกรรมแต่ยอมจับไปไม้ กุญแจ และสี ครูจับมือให้ถือพู่กันระบายสีโปสเตอร์ ให้ความร่วมมือทำกิจกรรมได้ดีขึ้น
	27	พิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ	1	ให้ความร่วมมือในบางช่วง เช่น ตอนระบายสีน้ำด้วยพู่กัน แท่งใหญ่จะชอบมาก
10	28	ปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ	0	ให้ความร่วมมือในการจับเศษวัสดุที่ครูนำมา แต่ไม่ชอบทากาว และครูช่วยจับมือ วางบนกระดาษภาพที่ติดเศษวัสดุ
	29	ปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ	0	สามารถร่วมกิจกรรมดีมาก หยิบเศษไหมพรมได้เอง
	30	ปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ	0	ร่วมกิจกรรมได้ดีมาก นั่งทำงานได้เสร็จและสามารถช่วยครูเก็บของและทำความสะอาดสถานที่ทำกิจกรรมได้

จากตารางที่ 4.5 พบว่า เด็กคนที่ 4 มีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์สามารถนั่งทำกิจกรรมที่ชอบได้ในเวลานานขึ้น และจากการสังเกตการทำกิจกรรมของเด็กคนที่ 4 พบว่า เด็กคนที่ 4 ชอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ เช่น หยิบเศษไหมพรมได้เอง เพราะมีเด็กสามารถทำกิจกรรมนี้มาก และไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว หรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ส่วนกิจกรรมศิลปะอื่นๆ ก็สามารถทำได้แต่บางกิจกรรมจะสามารถร่วมทำกิจกรรมได้บ้างช่วง และในการทำกิจกรรมผู้ทำการวิจัยหรือครูผู้สอนจะให้เด็กทำกิจกรรมช่วงที่ชอบทำให้นานๆ หลายครั้งๆ แต่จะสลับกับการทำกิจกรรมในขั้นตอนต่อไป แล้วสลับกับสิ่งที่นักเรียนชอบทำ

จากการทำกิจกรรมศิลปะนั้น เด็กคนที่ 4 สามารถจับสิ่งของวัตถุได้มากขึ้น นั่งทำกิจกรรมได้นานขึ้นและสามารถที่จะร่วมนั่งทำกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อนที่มีจำนวนมากได้นานขึ้น มีอารมณ์ดีขึ้น และครูจะสังเกตว่าเด็กกำลังจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างไร ครูจะรีบปรับพฤติกรรมนั้นก่อนที่เด็กจะทำ ทำให้เด็กลดพฤติกรรมนั้นทันที

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กคนที่ 5 ขณะทำกิจกรรมศิลปะ

สัปดาห์ที่	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะ	ความถี่	พฤติกรรมที่แสดงออกขณะทำกิจกรรม
1	1	ละเลงสวดยด้วยมือ	2	ไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม แต่จะใช้มือคันสีเส้น และครูช่วยจับมือวางบนกระดาษ
	2	ละเลงสวดยด้วยมือ	3	ร่วมมือทำกิจกรรมดีมาก และเริ่มสนใจทำกิจกรรม จนงานสำเร็จ 1 ชิ้น
	3	ละเลงสวดยด้วยมือ	0	ร่วมทำกิจกรรมดีขึ้น และทำงานสำเร็จ 3 ชิ้น ใช้มือ

สัปดาห์ที่	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะ	ความถี่	พฤติกรรมที่แสดงออกขณะทำกิจกรรม
2	4	พิมพ์ภาพด้วยมือน้อยๆ	2	สัมผัสอุปกรณ์แต่ละชิ้นด้วยความสนใจ แต่จะไม่ยอมทำตามครู และครูจับมือจึงยอมทำกิจกรรมที่ละนิด
	5	พิมพ์ภาพด้วยมือน้อยๆ	2	ร่วมทำกิจกรรมได้มากขึ้น และจะเอามือจุ่มสีป้ายลงบนกระดาษ ครูจับมือวางลงบนกระดาษจะชอบใจ และทำได้ดีขึ้น
	6	พิมพ์ภาพด้วยมือน้อยๆ	0	ทำกิจกรรมได้ดีมาก สามารถทำงานได้จนสำเร็จ 1 ชิ้น
3	7	นิ้วมือสร้างภาพ	2	ทำกิจกรรมได้ดี แต่จะใช้นิ้วมือจุ่มสี และกดลงบนกระดาษจนกระดาษขาดเป็นรู
	8	นิ้วมือสร้างภาพ	1	ครูจับมือจุ่มสี และพาเขียนเป็นเส้น และรูปทรงต่าง ๆ จะรู้สึกพึงพอใจ
	9	นิ้วมือสร้างภาพ	1	ทำกิจกรรมได้ดีมาก สามารถนั่งทำกิจกรรมเองได้ และช่วยครูเก็บอุปกรณ์
4	10	ภาพสวยด้วยกระดาษขยำ	2	ไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม แต่หลังจากเห็นเพื่อน ๆ ทำ จึงลองขยำ และรู้สึกสนุกสนาน
	11	ภาพสวยด้วยกระดาษขยำ	1	ให้ความร่วมมือดีมาก ในขณะที่ทำกิจกรรม แต่ครูยังต้องช่วยกระตุ้น แต่จะนำกระดาษไปจุ่มสีและฉีกกระดาษ
	12	ภาพสวยด้วยกระดาษขยำ	0	ทำกิจกรรมได้ดีมาก และสามารถใช้อ้อมมือได้ดี
5	13	เขย่าสีมีภาพ	1	ร่วมทำกิจกรรมได้ดี แต่จะชอบแย่งของเพื่อน และจะไม่ยอมเขย่า
	14	เขย่าสีมีภาพ	0	หลังจากครูเขย่าให้ฟังจะรู้สึกพอใจ และจะขอเขย่าเองเมื่อได้ยินเสียง
	15	เขย่าสีมีภาพ	0	สามารถทำกิจกรรมได้ดีมาก และทำงานสำเร็จ 3 ชิ้น
6	16	มหัศจรรย์จากการพับสี	-	ป่วย
	17	มหัศจรรย์จากการพับสี	2	ไม่ร่วมกิจกรรม แต่จะบีบสีป้ายที่กระดาษและใช้มือถูไปถูมา ครูจึงจับมือพับกระดาษ
	18	มหัศจรรย์จากการพับสี	0	ให้ความร่วมมือดีมาก สามารถพับสีและพับกระดาษตามครู ทำงานได้ 2 ชิ้น
7	19	ดึงเชือกสีสวย	2	ร่วมทำกิจกรรมดึงเชือก แต่จะเอาเชือกที่ดึงไปเหยียบเล่น กระโดดข้ามไปข้ามมา ครูต้องให้จับเชือกดึงจึงให้ความร่วมมือ
	20	ดึงเชือกสีสวย	1	ร่วมกิจกรรมดึงเชือกดีมาก โดยใช้มือกดเชือกลงบนกระดาษ และร่วมดึงเชือกได้ 2 ครั้ง
	21	ดึงเชือกสีสวย	0	ร่วมทำกิจกรรมดีมาก ชอบเอามือจุ่มสี และเอามาทาที่เชือก

สัปดาห์ที่	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะ	ความถี่	พฤติกรรมที่แสดงออกขณะทำกิจกรรม
8	22	ภาพสวยโรยทรายหินสี	2	ไม่ร่วมทำกิจกรรม แต่จะเอาทรายสีไปใส่หัวเพื่อน และไม่ยอมทากาว
	23	ภาพสวยโรยทรายหินสี	1	ร่วมทำกิจกรรม แต่จะโรยทราย หินสี ไม่ยอมทากาวเอง ทำงานเสร็จ 2 ชั้น
	24	ภาพสวยโรยทรายหินสี	1	ทำกิจกรรมดีขึ้น ทากาว และโรยทรายหินสีเอง
9	25	พิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ	1	ไม่ร่วมมือในการทำกิจกรรม แต่จะเอาวัสดุที่ครูเตรียมมาไปโยนเล่น และไม่ยอมทำกิจกรรมต่อ
	26	พิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ	1	ร่วมทำกิจกรรมดีมาก แต่ครูยังจับมือให้ถือพู่กันระบายสีโปสเตอร์ ให้ความร่วมมือทำกิจกรรมได้ดีขึ้น
	27	พิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ	1	ร่วมทำกิจกรรมดีมาก ร่วมมือดีมากตอนวางอุปกรณ์พิมพ์ภาพลงบนกระดาษ
10	28	ปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ	1	จะเอาจานกาวไปโยนเล่น ขว้างปาใส่ผนัง ให้ความร่วมมือในการปะติดเศษวัสดุในบางขั้นตอน
	29	ปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ	0	ให้ความร่วมมือมากขึ้นในขั้นตอนต่อไป
	30	ปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ	0	ให้ความร่วมมือกิจกรรมมากขึ้น นั่งทำงานได้เสร็จ 3 ชั้น

จากตารางที่ 4.6 พบว่า เด็กคนที่ 5 มีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงเมื่อร่วมกิจกรรมศิลปะ จากการทำกิจกรรมศิลปะ พบว่า เด็กคนที่ 5 สามารถร่วมทำกิจกรรมได้ทุกกิจกรรม แต่ก่อนจะร่วมกิจกรรมจะปฏิเสธ ก่อนลงมือทำกิจกรรม และจะสามารถทำงานได้ดีในกิจกรรมเกี่ยวกับมือ เช่น กิจกรรมนิ้วมือสร้างภาพ กิจกรรมพิมพ์ภาพด้วยมือเล็กๆ เป็นต้น โดยทำกิจกรรมได้ดี และในขณะที่ทำกิจกรรมผู้วิจัยและครูผู้สอนได้สังเกตพฤติกรรมในการทำกิจกรรมแต่ละครั้งพบว่า จะต้องทำซ้ำๆ หรือฝึกบ่อยๆ จะช่วยกระตุ้นให้ทำกิจกรรมมากที่สุด แต่ไม่บังคับหรือจับทำอย่างเอาจริงเอาจัง ในการทำกิจกรรมจะให้เด็กทำกิจกรรมเองให้ได้มากที่สุด และสังเกตได้ว่าเด็กคนที่ 5 มีพฤติกรรมดีขึ้น ความก้าวร้าวลดลง

ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กคนที่ 6 ขณะทำกิจกรรมศิลปะ

สัปดาห์ที่	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะ	ความถี่	พฤติกรรมที่แสดงออกขณะทำกิจกรรม
1	1	ละเลงสวดยด้วยมือ	4	ไม่ให้ความร่วมมือ แต่จะเอามือจุ่มสี และเทงานสีทิ้ง ครูจับมือวางบนกระดาษ
	2	ละเลงสวดยด้วยมือ	3	ร่วมกิจกรรมในช่วงแรก แต่ครูต้องคอยกระตุ้นให้ใช้มือจุ่มสีแล้วแตะที่ละเลงที่กระดาษเป็นบางช่วง

สัปดาห์ที่	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะ	ความถี่	พฤติกรรมที่แสดงออกขณะทำกิจกรรม
	3	ละเลงสวดยด้วยมือ	2	ยอมร่วมกิจกรรมละเลงสี และยอมละเลงเอง โดยครูช่วยเคลื่อนข้อมือ
2	4	พิมพ์ภาพด้วยมือน้อยๆ	2	จะเทจานสี และโยนจานสีทิ้ง ครูต้องจับมือวางบนกระดาษจึงยอมร่วมกิจกรรม
	5	พิมพ์ภาพด้วยมือน้อยๆ	1	ยอมทำกิจกรรม แต่จะเอามือจุ่มสีและเอามาป้ายบนกระดาษแรงๆ จนกระดาษขาด
	6	พิมพ์ภาพด้วยมือน้อยๆ	0	สามารถร่วมกิจกรรมได้งานสำเร็จ
3	7	นิ้วมือสร้างภาพ	2	ไม่ร่วมกิจกรรม แต่จะนั่งมองเพื่อนๆ
	8	นิ้วมือสร้างภาพ	1	ก่อนการทำกิจกรรม ครูให้ลองทำโดยจับมือจุ่มสีแล้ววางบนกระดาษ จะให้ความร่วมมือในบางช่วงเวลา
	9	นิ้วมือสร้างภาพ	0	ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมดีมาก
4	10	ภาพสวดยด้วยกระดาษขยำ	2	ไม่ยอมขย้ากระดาษ แต่ชอบจุ่มสีมาพิมพ์บนมือของตัวเองแต่เวลาไม่พอใจจะขย้าด้วยมือทั้งสองข้างพร้อม
	11	ภาพสวดยด้วยกระดาษขยำ	1	ร่วมทำกิจกรรม โดยจับกระดาษขึ้นมาขย้าและปาใส่เพื่อน และครู ครูค่อยๆดึงมือมาจุ่มจานสีและวางบนกระดาษ โดยตบกับกระดาษให้มีเสียงจึงยอมร่วมทำกิจกรรม
	12	ภาพสวดยด้วยกระดาษขยำ	0	ชอบขย้าและสามารถพิมพ์สีด้วยกระดาษขยำได้เอง
5	13	เขย่าสีมีภาพ	2	ให้ความร่วมมือดีช่วงที่เขย่ากล่องให้เกิดเสียงจะเขย่าเอง
	14	เขย่าสีมีภาพ	1	ให้ความร่วมมือดีได้ตั้งแต่เริ่มทำกิจกรรมจนเสร็จกิจกรรม
	15	เขย่าสีมีภาพ	0	ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และสนใจทำกิจกรรมเอง เช่น จับกล่องเขย่าได้เองโดยไม่ต้องช่วยเมื่อทำงานได้ 2 ชั้นขึ้นไป
6	16	มหัศจรรย์จากการพับสี	2	ไม่ยอมร่วมทำกิจกรรมพับกระดาษแต่ยอมหมุนหลอดสีบีบและลูบบนกระดาษ ทำงานเสร็จ 1 ชั้น
	17	มหัศจรรย์จากการพับสี	2	ชอบหมุนหลอดสี จะบีบสีให้หมดหลอด จะไว้วางมือให้เปลี่ยนกิจกรรม แต่สามารถร่วมทำกิจกรรมได้เสร็จ
	18	มหัศจรรย์จากการพับสี	1	นั่งทำกิจกรรมได้ดีและอารมณ์ดีจะชอบเอามือที่ลูบกระดาษตบกระดาษให้มีเสียงต้องจับมือให้ตบสลับลูบ
7	19	ดึงเชือกสีสวย	2	จะไว้วางตอนให้สัมผัสเชือก แต่ชอบตบดึงเชือก

สัปดาห์ที่	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะ	ความถี่	พฤติกรรมที่แสดงออกขณะทำกิจกรรม
	20	ดิ่งเชือกสีสวย	0	ร่วมทำกิจกรรมได้ดีสามารถทำกิจกรรมได้เกือบทุกขั้นตอนบางขั้นตอนที่ชอบจะให้ทำซ้ำๆ เช่น จุ่มสีและดิ่ง
	21	ดิ่งเชือกสีสวย	0	ร่วมทำกิจกรรมได้ดีมาก ชอบเอามือจุ่มสีพร้อมเชือก
8	22	ภาพสวยโรยทรายหินสี	2	จะதாகาวอย่างเดียวน เปลี่ยนให้หีบทรายและหินสีมาโรยบนภาพจะกำและไปรยไปที่พื้น ต้องจับมือให้กำและวางบนภาพจะมีการต่อต้านเล็กน้อยแต่ก็ยอมรับร่วมกิจกรรม
	23	ภาพสวยโรยทรายหินสี	0	ร่วมทำกิจกรรมดีขึ้น แต่การหีบทรายต้องใช้อุปกรณ์ช่วยตักเพราะยังไม่ยอมสัมผัสทรายสีจะปิดจางทิ้งทันที
	24	ภาพสวยโรยทรายหินสี	0	ร่วมทำกิจกรรมดีขึ้น ยอมสัมผัสทรายสีที่โรยบนภาพแล้วครู่ค่อยๆเอามือเด็กมาวางที่จานทรายสียอมจับเล่นแะๆ ที่จาน
9	25	พิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ	1	ไม่ร่วมทำกิจกรรมเนื่องจากมีอาการไม่สบาย มีน้ำมูกไหลหยุดหจิด แดนอนฟังเพลงใกล้ๆที่ทำกิจกรรม
	26	พิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ	1	ไม่ร่วมทำกิจกรรม แต่ยอมสัมผัสอุปกรณ์ที่ครูนำให้รู้จัก ร่วมมือดีตอนให้ระบายสีน้ำบนกระดาษ
	27	พิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ	0	ร่วมทำกิจกรรม แต่จะระบายสีบนกระดาษและจะทำให้กระดาษขาด
10	28	ปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ	1	ชอบเอามือทั้ง 2 ข้างวางในจานภาวเล่นจะไม่ร่วมมือช่วงให้ทำกิจกรรมขั้นต่อไป แต่ก็ยอมทำจนงานเสร็จ
	29	ปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ	1	ให้ความร่วมมือมากขึ้นเกือบทุกขั้นตอนการทำกิจกรรม
	30	ปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ	0	ให้ความร่วมมือมากขึ้นเกือบทุกขั้นตอนการทำกิจกรรม

จากตารางที่ 4.7 พบว่า เด็กคนที่ 6 มีพฤติกรรมความก้าวร้าวลดน้อยลงเมื่อร่วมกิจกรรม ศิลปะจากการทำกิจกรรมศิลปะนั้นจะพบว่าเด็กคนที่ 6 มีความชอบใจ และมีความร่วมมือดีในกิจกรรมที่ใช้สีน้ำโปสเตอร์ กิจกรรมที่เกี่ยวกับกาว และกิจกรรมที่มีเสียง เช่น การละเลงสี การปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ เป็นต้น และไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่ออกแรงด้วยนิ้วมือ หรือ การสัมผัส เช่น กิจกรรมมหัศจรรย์จากการพับสี การพิมพ์ภาพจากวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เป็นต้น และในการทำกิจกรรมผู้วิจัยจะสังเกตพฤติกรรมในการทำกิจกรรมครั้งที่ 1 ว่าไม่ชอบกิจกรรมช่วงไหน ชอบกิจกรรมช่วงใดพร้อมจะร่วมกิจกรรมช่วงใด เมื่อทำการฝึกครั้งที่ 2 ก็จะทำให้ทำกิจกรรมช่วงที่เด็กชอบและร่วมมือมากที่สุด ก่อนแล้วค่อยๆ เพิ่มกิจกรรมขั้นตอนแรกจนงานเสร็จ และเมื่อทำการฝึกครั้งที่ 3 ก็จะพยายาม

กระตุ้นให้ทำกิจกรรมให้มากที่สุดแต่ไม่บังคับหรือจับทำอย่างเอาจริงเอาจัง ในการทำกิจกรรมจะให้เด็กทำกิจกรรมเองมากที่สุดและให้ทำอย่างน้อย 3 ชิ้น และจะสังเกตได้ว่า เด็กคนที่ 1 มีพฤติกรรมดีขึ้น ความก้าวร้าว เช่น หยิกทำร้ายผู้อื่นนั้นน้อยลงอารมณ์ดีขึ้น มีการฟังเหตุผล และรู้จักการรอคอย ร่วมกิจกรรมที่มีเพื่อนหลายคนได้นานขึ้น มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นดีขึ้น

ตารางที่ 4.8 แสดงจำนวนพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กคนที่ 7 ขณะทำกิจกรรมศิลปะ

สัปดาห์ที่	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะ	ความถี่	พฤติกรรมที่แสดงออกขณะทำกิจกรรม
1	1	เล่างายด้วยมือ	3	ไม่ให้ความร่วมมือช่วงแรก เมื่อกระตุ้นให้ทำเริ่มชอบและเล่างายได้โดยมีผู้ใหญ่ช่วยจับมือ
	2	เล่างายด้วยมือ	2	จะค่อยๆ เอามือแต่ๆ แต่ยังไม่ลงเต็มมือ ชอบเอามือมาจับผู้ปกครองให้จับช่วยมือ
	3	เล่างายด้วยมือ	1	จะจับมือผู้ปกครองที่นั่งทำกิจกรรมด้วยแต่ไม่ยอมเอามือเล่างายตัวเอง
2	4	พิมพ์ภาพด้วยมือน้อยๆ	3	จะไม่ยอมสัมผัสอุปกรณ์อะไรเลย จะเก็บมือซ่อนไว้ ครูและผู้ปกครองลองค่อยๆ ให้ทำกิจกรรมที่ละนิดยอมทำบ้าง
	5	พิมพ์ภาพด้วยมือน้อยๆ	2	จะร่วมกิจกรรมได้เป็นบางช่วง เช่น ชอบพิมพ์บนกระดาษมากกว่าที่จะเอามือจุ่มสีจะแขงมือจะชักมือออกไป
	6	พิมพ์ภาพด้วยมือน้อยๆ	1	สามารถนั่งทำกิจกรรมได้โดยเอาสีโปสเตอร์ที่ผสมกับน้ำแล้วเทบนกระดาษแล้วให้พิมพ์บนกระดาษจะชอบใจและทำงานเสร็จ
3	7	นิ้วมือสร้างภาพ	1	นั่งร่วมทำกิจกรรมได้ดี ครูต้องคอยถามว่ารูปร่างอะไร และจะบอกว่าวาดรูปเป็นอะไร
	8	นิ้วมือสร้างภาพ	0	ร่วมทำกิจกรรมดีมาก และเอานิ้วมือจุ่มสีเอง
	9	นิ้วมือสร้างภาพ	0	ร่วมทำกิจกรรมได้ดีมากได้งานที่สำเร็จ 1 ชิ้น และนำไปแขวนตากไว้เอง
4	10	ภาพสวดยด้วยกระดาษขยำ	2	การให้ขยำกระดาษยังไม่ออกแรงบีบกระดาษจะโยนทิ้ง ต้องให้ผู้ปกครองจับมือฝึกขยำกระดาษการพิมพ์ชอบทำ
	11	ภาพสวดยด้วยกระดาษขยำ	1	การพิมพ์กระดาษจะชอบจุ่มสีนำมาพิมพ์ได้แต่การยกกระดาษยังไม่ออกแรงดึงกระดาษที่พิมพ์เนื่องจากเหนียว
	12	ภาพสวดยด้วยกระดาษขยำ	2	จะมีการไว้วางช่วงให้ขยำกระดาษ แต่ชอบช่วงการพิมพ์การยกกระดาษที่พิมพ์ขึ้นลงได้เองดูคล่องแคล่วขึ้น
5	13	เขย่าสีมีภาพ	1	ชอบกิจกรรมนี้มากแต่จะไม่ชอบใจตอนให้หยุดการเขย่า เพื่อให้ทำงานชิ้นใหม่

สัปดาห์ที่	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะ	ความถี่	พฤติกรรมที่แสดงออกขณะทำกิจกรรม
	14	เขย่าสีมีภาพ	0	สามารถให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมดีมาก อารมณ์ดี สามารถทำงานได้ 4 ชิ้น
	15	เขย่าสีมีภาพ	1	ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมดีมากแต่ก็มีบางช่วงที่ไม่อยากเปลี่ยนขั้นตอนที่ทำกิจกรรม
6	16	มหัศจรรย์จากการพับสี	2	ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมดีในขั้นที่ 1 และขั้นที่ 3 แต่ขั้นที่ 3 ไม่ยอมทำจะขยำกระดาษ
	17	มหัศจรรย์จากการพับสี	1	ให้ความร่วมมือ เมื่อใช้อุปกรณ์ช่วย คือใช้ลูกบอลกลิ้งบนกระดาษ และจะกลิ้งบอลเองแต่แรงกดบนกระดาษเบา
	18	มหัศจรรย์จากการพับสี	1	ร่วมทำกิจกรรมได้ดีมาก และเริ่มใช้ลูกบอลทุบบนกระดาษต้องจับมือเปลี่ยนให้ลูบบนกระดาษ
7	19	ดึงเชือกสีสวย	2	ไม่ยอมดึงเชือกแต่จะจับมือผู้ปกครองตลอดการทำกิจกรรม
	20	ดึงเชือกสีสวย	1	ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมบางช่วง เช่น ยอมใช้มือกดกระดาษ และร่วมดึงเชือกได้ 1-3 ครั้ง
	21	ดึงเชือกสีสวย	1	ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และทำกิจกรรมได้หลายขั้นตอน ชอบเอามือกดกระดาษ
8	22	ภาพสวยโรยทรายหินสี	2	ไม่ยอมสัมผัสทรายและหินสี แต่ชอบจับเมื่อทำเสร็จแล้ว
	23	ภาพสวยโรยทรายหินสี	1	ให้ความร่วมมือดีขึ้น โดยใช้อุปกรณ์ช่วยตักทรายและหินสี
	24	ภาพสวยโรยทรายหินสี	1	ร่วมทำกิจกรรมได้หลายขั้นตอนการทำกิจกรรม ยอมจับหินสีและทรายสี แต่ครั้งละนิด นั่งทำกิจกรรมได้จนงานเสร็จ
9	25	พิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ	2	ชอบเอาอุปกรณ์มาเคาะให้เกิดเสียง แต่ไม่ชอบตอนใช้สีเทียนบนภาพ ต้องช่วยจับมือทำกิจกรรมให้ความร่วมมือ
	26	พิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ	0	ชอบฝนสีเทียนบนใบไม้ และระบายสีน้ำ บนกระดาษแล้วเอามือลูบสีที่สีๆ อย่างพอใจสีหน้ายิ้มและหัวเราะ
	27	พิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ	1	ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมดีมาก และช่วยครูเก็บอุปกรณ์จนหมด
10	28	ปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ	0	ให้ความร่วมมือในการสัมผัสเศษวัสดุที่นำมา แต่จะไม่ยอมจับวัสดุกระตุ้นให้สัมผัสค่อยๆ ยอมสัมผัสและจับได้เอง

ลำดับที่	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะ	ความถี่	พฤติกรรมที่แสดงออกขณะทำกิจกรรม
	29	ปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ	0	ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมได้ทุกขั้นตอน จนเสร็จกิจกรรม แต่จะหงุดหงิดเมื่อตากผลงาน ไม่ยอมหนีบผลงาน
	30	ปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ	1	ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมได้อย่าง อารมณ์ดีและสามารถช่วยครูเก็บอุปกรณ์และ ทำความสะอาดบริเวณ ทำกิจกรรมได้อย่าง เรียบร้อย

จากตารางที่ 4.8 พบว่า เด็กคนที่ 7 มีพฤติกรรมความก้าวร้าวลดน้อยลงเมื่อร่วมกิจกรรมศิลปะ จากการทำกิจกรรมศิลปะนั้นจะพบว่าเด็กคนที่ 7 และสามารถร่วมทำกิจกรรมได้ทุกกิจกรรม แต่ช่วงการทำกิจกรรมครั้งแรกจะมีการต่อต้าน หรือ ปฏิเสธ ก่อนลงมือทำกิจกรรม แต่เมื่อครูค่อยๆ ให้สัมผัสหรือลงมือทำสิ่งที่เด็กชอบก่อนแล้วค่อยๆ เพิ่มกิจกรรมให้มากขึ้น ทำให้เด็กคนที่ 7 ร่วมทำกิจกรรมได้ดี และในการทำกิจกรรมเด็กคนที่ 7 จะชอบกิจกรรมที่มีเสียงและการเล่าเรื่องราว เช่น กิจกรรมนิ้วมือสร้างภาพครูจะจับนิ้วมือลากเส้นพร้อมบอกให้เด็กวาดตามคำบอก และบอกนักเรียนว่าเป็นรูปดวงอาทิตย์ส่องแสง เด็กก็จะเพลิดเพลินในการทำกิจกรรม และจากการทำกิจกรรมผู้วิจัยได้สังเกตเด็กคนที่ 7 พบว่า เด็กไม่ชอบการใช้มือในการเคลื่อนไหว หรือจะไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการหยิบจับสิ่งของที่มีลักษณะนุ่มๆ หรือวัตถุที่มีพื้นผิวที่หลากหลาย จะต่อต้านหรือไม่ให้ความร่วมมือมาในช่วงแรกของการทำกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้ผู้ทำการวิจัยได้รู้เหตุผลและให้คำแนะนำ ผู้ปกครองให้กลับไปฝึกการหยิบจับวัตถุที่มีพื้นผิวต่างๆ กัน ให้กับเด็กอย่างสม่ำเสมอ ผลปรากฏว่าช่วงหลังๆ เด็กสามารถร่วมทำกิจกรรมเกี่ยวกับการให้สัมผัส การหยิบจับวัตถุที่มีพื้นผิวต่างๆ กัน เด็กสามารถหยิบจับ สัมผัส สังเกตได้อย่างดีขึ้น

ตารางที่ 4.9 แสดงจำนวนพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กคนที่ 8 ขณะทำกิจกรรมศิลปะ

ลำดับที่	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะ	ความถี่	พฤติกรรมที่แสดงออกขณะทำกิจกรรม
1	1	ละเลงสวดยด้วยมือ	2	ร่วมมือในการทำกิจกรรม แต่จะชอบไปใช้จานสีของเพื่อน และไม่ให้เพื่อนใช้ด้วย
	2	ละเลงสวดยด้วยมือ	1	เริ่มหันมาสนใจจานสีของตนเอง หลังจากครูอธิบายให้ฟัง และครูช่วยจับมือจุ่มจานสีและให้วางมือบนกระดาษ
	3	ละเลงสวดยด้วยมือ	0	จะละเลงจนเต็มหน้ากระดาษ และสามารถเคลื่อนข้อมือและฝ่ามือดีขึ้น
2	4	พิมพ์ภาพด้วยมือเล็กๆ	3	ไม่ยอมสัมผัสอุปกรณ์ แต่จะใช้นิ้วจิ้มดูและเมื่อครูจับมือสัมผัสจะยอมทำตามทีละนิด
	5	พิมพ์ภาพด้วยมือเล็กๆ	1	ต้องเทสีบนกระดาษแล้วช่วยจับนิ้วมือวางบนกระดาษ แล้วปล่อยอิสระ

สัปดาห์ที่	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะ	ความถี่	พฤติกรรมที่แสดงออกขณะทำกิจกรรม
	6	พิมพ์ภาพด้วยมือน้อยๆ	0	ร่วมทำกิจกรรมดีขึ้น แต่ชอบเอาอุปกรณ์มาดิ่งเล่น ก่อนจะร่วมทำกิจกรรมจนเสร็จ
3	7	นิ้วมือสร้างภาพ	2	จะใช้นิ้วจิ้มที่อุปกรณ์ ครูให้ลองจับดูก็จะยอมทำทีละนิด
	8	นิ้วมือสร้างภาพ	2	จะเอานิ้วจุ่มสี และมาแตะที่กระดาษทีละนิ้ว จนเต็มหน้ากระดาษ
	9	นิ้วมือสร้างภาพ	1	ร่วมทำกิจกรรมดีขึ้น แต่ครูยังต้องจับมือช่วยลากเส้น ทั้งแนวตั้ง และแนวนอน
4	10	ภาพสวยด้วยกระดาษขยำ	1	ไม่ยอมทำในตอนแรก แต่เมื่อได้ลองขยำ จะรู้สึกสนุกสนาน
	11	ภาพสวยด้วยกระดาษขยำ	1	ให้ความร่วมมือดีมากในการทำกิจกรรม แต่ยังคงช่วยกระตุ้น
	12	ภาพสวยด้วยกระดาษขยำ	0	ชอบขยำกระดาษ และให้ความร่วมมือทำกิจกรรมได้ดีมาก
5	13	เขย่าสีมีภาพ	1	จะชอบเทสีลงบนกระดาษ แต่จะไม่ยอมจับช้อนตักสีเทลงบนกระดาษ และไม่ยอมเขย่ากล่อง
	14	เขย่าสีมีภาพ	1	ให้ความร่วมมือในขณะที่เขย่ากล่องสีมีเสียง และเขย่าเองได้ดี
	15	เขย่าสีมีภาพ	0	สามารถทำกิจกรรมได้ดีมาก ชอบเอาหูแนบกล่องที่เขย่า
6	16	มหัศจรรย์จากการพับสี	3	ไม่ยอมร่วมกิจกรรม แต่จะชอบบีบสีป้ายไปเรื่อย ๆ และไม่ยอมพับกระดาษตามครู แต่เมื่อเห็นเพื่อนพับจะเอามือแตะกระดาษพับเบา ๆ
	17	มหัศจรรย์จากการพับสี	1	ร่วมกิจกรรมดีมาก แต่จะเอามือไปลูบสีที่พับเสร็จแล้ว ครูจึงจับมือและใช้นิ้วชี้บอกว่าสีอะไร
	18	มหัศจรรย์จากการพับสี	0	ให้ความร่วมมือดีมาก สามารถจับอุปกรณ์ช่วยคือไม้บรรทัดลูบบนกระดาษที่พับสีได้ ทำงานได้ 1 ชิ้น
7	19	ดิ่งเชือกสีสวย	3	ไม่ยอมดิ่งเชือก แต่จะนั่งมองดูเพื่อน ๆ ครูต้องจับมือให้จับเชือก การดิ่งให้ความร่วมมือ
	20	ดิ่งเชือกสีสวย	1	ดิ่งเชือกได้เล็กน้อย และจะหันไปเอามือจุ่มสีและจะเอามือมาทาบบนเชือก
	21	ดิ่งเชือกสีสวย	1	ร่วมทำกิจกรรม แต่การดิ่งยังจับไม่แน่นและไม่ออกแรงต้องช่วยกระตุ้นให้ดิ่ง
8	22	ภาพสวยโรยทรายหินสี	1	ร่วมทำกิจกรรม แต่ไม่ยอมทากาว และครูจะช่วยจับมือโรยให้ได้ยินเสียงร่วมมือดีขึ้น
	23	ภาพสวยโรยทรายหินสี	1	ชอบใช้ปากเป่าทรายสี แต่ต้องคอยสังเกตเพราะจะเอาเข้าปาก

สัปดาห์ที่	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะ	ความถี่	พฤติกรรมที่แสดงออกขณะทำกิจกรรม
	24	ภาพสวยโรยทรายหินสี	1	ร่วมกิจกรรมได้หลายขั้นตอน และจับหินสี และทรายสี กองบนกระดาษที่ทากาว และครูจะช่วยจับมือโรย
9	25	พิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ	2	ร่วมมือในการทำกิจกรรมดี แต่ยังจับวัตถุที่ครูให้ทำกิจกรรม เช่น ใบบ่มมาขยำ
	26	พิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ	1	ไม่ยอมทำกิจกรรมแต่ยอมจับใบบ่ม กุญแจ และสี ครูจับมือให้ถือพู่กันระบายสีโปสเตอร์ ให้ความร่วมมือทำกิจกรรมได้ดีขึ้น
	27	พิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ	1	ให้ความร่วมมือในบางช่วง เช่น ตอนระบายสีน้ำด้วยพู่กัน แห่งใหญ่จะชอบมาก
10	28	ปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ	2	ให้ความร่วมมือในการจับเศษวัสดุที่ครูนำมา แต่ไม่ชอบทากาว และครูช่วยจับมือ วางบนกระดาษภาพที่ติดเศษวัสดุ
	29	ปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ	1	สามารถร่วมกิจกรรมดีมาก หยิบเศษไหมพรมได้เอง
	30	ปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ	0	ร่วมกิจกรรมได้ดีมาก นั่งทำงานได้เสร็จและสามารถช่วยครูเก็บของและทำความสะอาดสถานที่ทำกิจกรรมได้

จากตารางที่ 4.9 พบว่า เด็กคนที่ 8 มีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์สามารถนั่งทำกิจกรรมที่ชอบได้ในเวลานานขึ้น และจากการสังเกตการทำกิจกรรมของเด็กคนที่ 8 พบว่า เด็กคนที่ 8 ชอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ เช่น หยิบเศษไหมพรมได้เอง เพราะมีเด็กสามารถทำกิจกรรมนี้มาก และไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว หรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ส่วนกิจกรรมศิลปะอื่นๆ ก็สามารถทำได้แต่บางกิจกรรมจะสามารถร่วมทำกิจกรรมได้บ้างช่วง และในการทำกิจกรรมผู้ทำการวิจัยหรือครูผู้สอนจะให้เด็กทำกิจกรรมช่วงที่ชอบทำให้นานๆ หลายครั้งๆ แต่จะสลับกับการทำกิจกรรมในขั้นตอนต่อไป แล้วสลับกับสิ่งที่นักเรียนชอบทำ

จากการทำกิจกรรมศิลปะนั้น เด็กคนที่ 8 สามารถจับสิ่งของวัตถุได้มากขึ้น นั่งทำกิจกรรมได้นานขึ้นและสามารถที่จะร่วมนั่งทำกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อนที่มีจำนวนมากได้นานขึ้น มีอารมณ์ดีขึ้น และครูจะสังเกตว่านักเรียนกำลังจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างไร ครูจะรีบปรับพฤติกรรมนั้นก่อนที่เด็กจะทำ ทำให้เด็กลดพฤติกรรมนั้นทันที

ตารางที่ 4.10 แสดงจำนวนพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กคนที่ 9 ขณะทำกิจกรรมศิลปะ

สัปดาห์ที่	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะ	ความถี่	พฤติกรรมที่แสดงออกขณะทำกิจกรรม
1	1	ละเลงสวยด้วยมือ	3	ร่วมมือในการทำกิจกรรมแต่ชอบเอามือเพ जानสีที่วางข้างหน้า เมื่อจับมือให้ปล่อยจางก็จะไม่พอใจ

สัปดาห์ที่	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะ	ความถี่	พฤติกรรมที่แสดงออกขณะทำกิจกรรม
	2	ละเลงสวดยด้วยมือ	2	ให้ความร่วมมือดีในการทำกิจกรรมโดยครู/ผู้ปกครอง ช่วยจับมือจุ่มจานสีและให้วางมือบนกระดาษ
	3	ละเลงสวดยด้วยมือ	2	จะชอบละเลงอยู่จุดเดิมแรงๆ ทำให้กระดาษขาด วันนี้อารมณ์ดีมากสามารถเคลื่อนข้อมือ/ฝ่ามือดีขึ้น
2	4	พิมพ์ภาพด้วยมือน้อยๆ	2	ร่วมทำกิจกรรมแต่ไม่ยอมเอาฝ่ามือพิมพ์แทนพิมพ์ฟองน้ำจะหยิบฟองน้ำเอามากอดไว้แล้วบิดแรงๆ
	5	พิมพ์ภาพด้วยมือน้อยๆ	1	ต้องจับมือวางบนแทนพิมพ์ โดยไม่ให้หยิบแทนพิมพ์
	6	พิมพ์ภาพด้วยมือน้อยๆ	1	ร่วมทำกิจกรรมดี แต่จะชอบดึงแทนพิมพ์ฟองน้ำมากอดไว้และบิดไม่ยอมปล่อย
3	7	นิ้วมือสร้างภาพ	2	จะไม่ยอมเอานิ้วมือออกจากจานสี จะจุ่มนิ้วมือทั้งหมดวางที่จานสีและละเลงสีน้ำบนกระดาษเล่นอย่างสนุก
	8	นิ้วมือสร้างภาพ	2	ต้องเทสีบนกระดาษแล้วช่วยจับนิ้วมือลากเป็นรอยเส้น ขึ้น-ลง แนวนอน-แนวตั้ง แล้วปล่อยอิสระ
	9	นิ้วมือสร้างภาพ	0	ร่วมกิจกรรมดีแต่ชอบเอานิ้วมือขูดกระดาษที่เปียกน้ำจนกระดาษขาดเป็นรูใหญ่
4	10	ภาพสวดยด้วยกระดาษขยำ	1	จะให้ความร่วมมือดีมากในการขยี้กระดาษและในการพิมพ์จะต่อต้านช่วงแรกพอลงมือทำแล้วสนุก
	11	ภาพสวดยด้วยกระดาษขยำ	2	ให้ความร่วมมือดีมากในการทำกิจกรรม การยกดิ่งกระดาษขึ้นยังต้องช่วยกระตุ้น
	12	ภาพสวดยด้วยกระดาษขยำ	0	ให้ความร่วมมือทำกิจกรรมได้ดีมากสามารถนั่งทำกิจกรรมได้เองในบางขั้นตอน ชอบขยี้กระดาษ
5	13	เขย่าสีมีภาพ	2	ไม่ชอบจับช้อนตักสีเทลงบนกระดาษแต่ชอบเขย่ากล่องจะเขย่าได้เอง
	14	เขย่าสีมีภาพ	1	กล่องแรกไม่ยอมตักสี กล่องที่ 2 และ 3 ชอบมาก สามารถเขย่ากล่องสลับซ้าย-ขวาได้เอง
	15	เขย่าสีมีภาพ	0	สามารถทำกิจกรรมได้ดีมากอารมณ์ดีชอบเอาหูแนบกล่องที่เขย่า
6	16	มหัศจรรย์จากการพับสี	2	ไม่ยอมพับกระดาษตามครูแต่ชอบเอามือหมุนฝ่าหลอดสีและเอามือข้างขวาตบบนกระดาษเบาๆ
	17	มหัศจรรย์จากการพับสี	0	นั่งร่วมกิจกรรมดีมากแต่จะเอามือไปลูบสีที่พับเสร็จแล้วครูจึงจับมือวางบนสีที่พับพร้อมบอกว่าสีอะไร

สัปดาห์ที่	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะ	ความถี่	พฤติกรรมที่แสดงออกขณะทำกิจกรรม
	18	มหัศจรรย์จากการพับสี	0	ให้ความร่วมมือดีสามารถจับไม้บรรทัดดูบนกระดาษที่พับสีได้ ทำงานได้ 3 ชิ้น
7	19	ดึงเชือกสีสวย	2	ไม่ยอมดึงเชือกที่จุ่มสี จะเอามือไปวางที่งานครู ต้องจับมือให้จับเชือกการดึงให้ความร่วมมือไม่ไว้วางใจ
	20	ดึงเชือกสีสวย	0	ชอบการดึงเชือกมากแต่ไม่พอใจเมื่อให้ขุดเชือกบนกระดาษเพราะอยากจะได้ของตัวเอง
	21	ดึงเชือกสีสวย	0	ครูขุดเชือกไว้ 4 วง ชอบใจสามารถดึงเชือกได้ แต่การดึงยังจับไม่แน่นและไม่ออกแรงต้องช่วยกระตุ้นให้ดึง
8	22	ภาพสวยโรยทรายหินสี	1	ไม่ยอมจับหิน ทรายสี แต่ชอบทากาว ครูให้นั่งเล่นทรายหินสี โดยจับมือโรยให้ได้ยินเสียงร่วมมือดีขึ้น
	23	ภาพสวยโรยทรายหินสี	1	ชอบนั่งทำกิจกรรมแต่ต้องคอยสังเกตเพราะจะเอาเข้าปาก
	24	ภาพสวยโรยทรายหินสี	0	วันนี้ไม่ร่วมกิจกรรมเนื่องจากปวดท้อง แต่นั่งร่วมในกลุ่มครูให้ฟังเพลงเล่นของเล่นที่มีเสียง
9	25	พิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ	3	ไม่ยอมจับวัสดุที่ครูให้ทำกิจกรรมแต่ชอบเอามือมาจับเวลาที่กำลังทำกิจกรรม เอามือมาลูบๆ ไปไม้
	26	พิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ	1	ไม่ยอมทำกิจกรรมแต่ยอมจับไปไม้ กุญแจ และสี ครูจับมือให้ถือพู่กันระบายสีโปสเตอร์ ให้ความร่วมมือทำกิจกรรมได้ดีขึ้น
	27	พิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ	1	ให้ความร่วมมือในบางช่วง เช่น ตอนฝนสีบนวัสดุ และตอนระบายสีน้ำด้วยพู่กัน แท่งใหญ่จะชอบมาก
10	28	ปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ	0	ไม่ให้ความร่วมมือเมื่อให้จับเศษวัสดุเพราะจะเอาเข้าปาก แต่ชอบทากาวและแปะมือตบบนกระดาษภาพที่ติดเศษวัสดุ ครูบอกว่าช่วยกดให้แน่นๆจะชอบใจ
	29	ปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ	1	สามารถร่วมกิจกรรมดีมากหยิบเศษไหมพรมได้เอง
	30	ปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ	1	ร่วมกิจกรรมได้ดีมากนั่งทำงานได้เสร็จและสามารถช่วยครูเก็บของและทำความสะอาดสถานที่ทำกิจกรรมได้

จากตารางที่ 4.10 พบว่า เด็กคนที่ 9 มีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์สามารถนั่งทำกิจกรรมที่ชอบได้ในเวลานานขึ้น และจากการสังเกตการทำกิจกรรมของเด็กคนที่ 9 พบว่า เด็กคนที่ 9 ชอบกิจกรรมที่เกี่ยวกับน้ำ และกิจกรรมที่มีเสียง เช่น สามารถทำกิจกรรมเขย่าเสียงมีภาพ เพราะมีนักเรียนสามารถทำกิจกรรมนี้มาก และไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว หรือพฤติกรรมที่ไม่

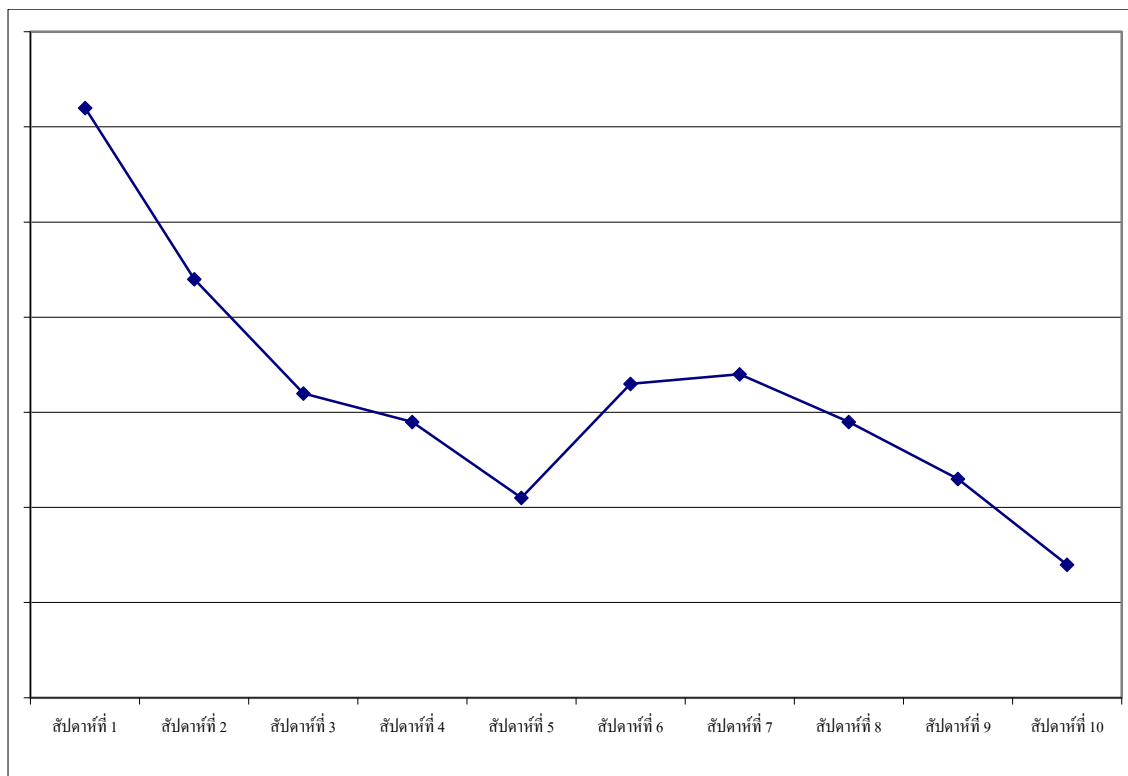
พึงประสงค์ ส่วนกิจกรรมศิลปะอื่นๆ ก็สามารถทำได้แต่บางกิจกรรมจะสามารถร่วมทำกิจกรรมได้บางช่วง และในการทำกิจกรรมผู้ทำการวิจัยหรือครูผู้สอนจะให้เด็กทำกิจกรรมช่วงที่ชอบทำให้นานๆ หลายครั้งๆ แต่จะสลับกับการทำกิจกรรมในขั้นตอนต่อไป แล้วสลับกับสิ่งที่นักเรียนชอบทำ เช่น กิจกรรมมหัศจรรย์จากการพับสี เด็กคนที่ 9 จะชอบหมุนหลอดฝาสี แต่ไม่ชอบลูบสีบนกระดาษ ครูก็จะให้หมุนฝาลอดสี 9 ครั้ง ลูบบนกระดาษสี 9 ครั้ง จนผลงานที่ทำเสร็จ แล้วให้นั่งหมุนหลอดสีเป็นรางวัล ผลปรากฏว่านักเรียนสามารถนั่งทำกิจกรรมได้อย่างอารมณ์ดี และทำงานได้เสร็จ

ตารางที่ 4.11 แสดงความถี่ของพฤติกรรมก้าวร้าวที่เกิดขึ้น ภายใน 10 สัปดาห์ ขณะทำกิจกรรมศิลปะ

สัปดาห์ ที่ จำนวนคน	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	รวม
1	19	9	4	5	3	4	4	3	2	2	55
2	6	6	3	5	2	4	4	4	2	1	37
3	4	4	7	1	3	6	3	3	2	2	35
4	3	4	5	2	2	4	4	4	1	0	29
5	5	4	4	3	1	2	3	4	3	1	30
6	9	3	3	3	3	3	5	2	2	2	35
7	6	6	3	5	2	4	4	4	3	1	38
8	3	4	2	2	2	4	5	3	4	3	32
9	7	4	1	3	3	2	2	2	4	2	30
รวม	62	44	32	29	21	33	34	29	23	14	321

จากตารางที่ 4.11 ความถี่ของพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กทั้ง 9 คน ที่เกิดขึ้นภายใน 10 สัปดาห์ ขณะทำกิจกรรมศิลปะ พบว่า เด็กจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมศิลปะมีประโยชน์ในด้านการพัฒนาอารมณ์ สติปัญญา สมาธิ ความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงการช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก และการประสานงานการเคลื่อนไหวของร่างกาย นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยกระตุ้นการสื่อสาร และเสริมสร้างทักษะสังคม และช่วยให้เด็กเข้าใจอารมณ์ ความคิดของตนเอง และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น มีทักษะการสร้างมนุษยสัมพันธ์ มีทักษะการแก้ปัญหาที่เหมาะสม สามารถปรับตัวในสังคมได้อย่างเหมาะสม และการปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่น

ภาพประกอบที่ 4.1 กราฟแสดงความถี่ของพฤติกรรมก้าวร้าวที่เกิดขึ้น ภายใน 10 สัปดาห์ ขณะทำกิจกรรมศิลปะ

3. ข้อเสนอแนะและการบันทึกเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย

ตารางที่ 4.12 ข้อเสนอแนะและการบันทึกเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคม เพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด

ข้อเสนอแนะ		
กิจกรรม	ข้อเสนอแนะก่อนการจัดกิจกรรม	ข้อเสนอแนะหลังการจัดกิจกรรม
1. ละเลงสวดยด้วยมือ	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ให้ความร่วมมือ โวยวายและนอนดิ้นกับพื้นต้องแยกออกไปนอนฟังเพลง - ไม่ให้ความร่วมมือช่วงแรก เมื่อกระตุ้นให้ทำเริ่มชอบและละเลงได้โดยมีผู้ใหญ่ช่วยจับมือ 	<ul style="list-style-type: none"> - เอามือมาจับมือครูที่กำลังละเลงสี และยอมร่วมกิจกรรมละเลงสี และยอมละเลงเองโดยครูช่วยเคลื่อนข้อมือ - จะจับมือผู้ปกครองที่นั่งทำกิจกรรมด้วยแต่ไม่ยอมเอามือละเลงได้เอง

ข้อสังเกต		
กิจกรรม	ข้อสังเกตก่อนการจัดกิจกรรม	ข้อสังเกตหลังการจัดกิจกรรม
	<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมมือในการทำกิจกรรมแต่ชอบเอามือเทงานสีที่วางข้างหน้า เมื่อจับมือให้ปล่อยงานก็จะไม่พอใจ - ร่วมมือในการทำกิจกรรม แต่จะชอบไปใช้งานสีของเพื่อน และไม่ให้เพื่อนใช้ด้วย - ร่วมมือทำกิจกรรมดีมาก และเริ่มสนใจทำกิจกรรม จนงานสำเร็จ 1 ชิ้น - ไม่ให้ความร่วมมือ แต่จะเอามือจุ่มสีและเทงานสีทิ้ง ครูจับมือวางบนกระดาษ - ไม่ให้ความร่วมมือช่วงแรก เมื่อกระตุ้นให้ทำเริ่มชอบและละเลงได้โดยมีผู้ใหญ่ช่วยจับมือ - ร่วมมือในการทำกิจกรรม แต่จะชอบไปใช้งานสีของเพื่อน และไม่ให้เพื่อนใช้ด้วย - ร่วมมือในการทำกิจกรรมแต่ชอบเอามือเทงานสีที่วางข้างหน้า เมื่อจับมือให้ปล่อยงานก็จะไม่พอใจ 	<ul style="list-style-type: none"> - จะชอบละเลงอยู่จุดเดิมแรงๆ ทำให้กระดาษขาด วันนี้อารมณ์ดีมาก สามารถเคลื่อนข้อมือ/ฝ่ามือดีขึ้น - จะละเลงจนเต็มหน้ากระดาษ และสามารถเคลื่อนข้อมือและฝ่ามือดีขึ้น - ร่วมทำกิจกรรมดีขึ้น และทำงานสำเร็จ 3 ชิ้น ใช้ข้อมือ - ยอมร่วมกิจกรรมละเลงสี และยอมละเลงเอง โดยครูช่วยเคลื่อนข้อมือ - จะจับมือผู้ปกครองที่นั่งทำกิจกรรมด้วยแต่ไม่ยอมเอามือละเลงได้เอง - จะละเลงจนเต็มหน้ากระดาษ และสามารถเคลื่อนข้อมือและฝ่ามือดีขึ้น - ให้ความร่วมมือดีในการทำกิจกรรม โดยครู/ผู้ปกครอง ช่วยจับมือจุ่มงานสีและให้วางมือบนกระดาษ
2. การพิมพ์ภาพด้วยมือเล็กๆ	<ul style="list-style-type: none"> - ชอบเอามือวางที่งานสีจะโวยวายเมื่อให้เอามือออกจะเคาะงานสีให้มีเสียง ต้องจับมือวางบนกระดาษ - จะไม่ยอมสัมผัสอุปกรณ์อะไรเลยจะเก็บมือซ่อนไว้ ครูและผู้ปกครองลองค่อยๆ ให้ทำกิจกรรมที่ละนิดยอมทำบ้าง - ร่วมทำกิจกรรมได้อย่างอารมณ์ดียอมเอานิ้วมือจุ่มสีเอง - ร่วมทำกิจกรรมแต่ไม่ยอมเอาฝ่ามือพิมพ์แทนพิมพ์ฟองน้ำจะหยิบฟองน้ำเอามากอดไว้แล้วบิดแรงๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - ชอบเอามือที่จุ่มสีมาตบลงบนกระดาษให้เกิดเสียงแล้วจะอารมณ์ดีสามารถร่วมกิจกรรมได้จนงานเสร็จ - สามารถนั่งทำกิจกรรมได้โดยเอาสีโปสเตอร์ที่ผสมกับน้ำแล้วเทบนกระดาษแล้วให้พิมพ์บนกระดาษจะชอบใจและทำงานเสร็จ - ร่วมทำกิจกรรมได้ดีมากได้งานที่สำเร็จ 2 ชิ้น และนำไปแขวนตากไว้เอง - ร่วมทำกิจกรรมดี แต่จะชอบดึงแทนพิมพ์ ฟองน้ำมากอดไว้และบิดไม่ยอมปล่อย

ข้อสังเกต		
กิจกรรม	ข้อสังเกตก่อนการจัดกิจกรรม	ข้อสังเกตหลังการจัดกิจกรรม
	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ยอมสัมผัสอุปกรณ์ แต่จะใช้นิ้วจิ้มดู และเมื่อครูจับมือสัมผัสจะยอมทำตามทีละนิด - สัมผัสอุปกรณ์แต่ละชิ้นด้วยความสนใจ แต่จะไม่ยอมทำตามครู และครูจับมือจึงยอมทำกิจกรรมทีละนิด - จะเทจานสี และโยนจานสีทิ้ง ครูต้องจับมือวางบนกระดาษจึงยอมร่วมกิจกรรม - จะไม่ยอมสัมผัสอุปกรณ์อะไรเลย จะเก็บมือซ่อนไว้ ครูและผู้ปกครองลองค่อยๆ ให้ทำกิจกรรมทีละนิดยอมทำบ้าง - ไม่ยอมสัมผัสอุปกรณ์ แต่จะใช้นิ้วจิ้มดู และเมื่อครูจับมือสัมผัสจะยอมทำตามทีละนิด - ร่วมทำกิจกรรมแต่ไม่ยอมเอาฝ่ามือพิมพ์แทนพิมพ์ฟองน้ำจะหยิบฟองน้ำเอามากอดไว้แล้วบิดแรงๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมทำกิจกรรมดีขึ้น แต่ชอบเอาอุปกรณ์มาตีเล่น ก่อนจะร่วมทำกิจกรรมจนเสร็จ - ทำกิจกรรมได้ดีมาก สามารถทำงานได้จนสำเร็จ 1 ชิ้น - สามารถร่วมกิจกรรมได้จนงานเสร็จ - สามารถนั่งทำกิจกรรมได้โดยเอาสี่โปสเตอร์ที่ผสมกับน้ำแล้วเทบนกระดาษแล้วให้พิมพ์บนกระดาษจะชอบใจและทำงานเสร็จ - ร่วมทำกิจกรรมดีขึ้น แต่ชอบเอาอุปกรณ์มาตีเล่น ก่อนจะร่วมทำกิจกรรมจนเสร็จ - ร่วมทำกิจกรรมดี แต่จะชอบดึงแทนพิมพ์ ฟองน้ำมากอดไว้และบิดไม่ยอมปล่อย
3. นิ้วมือสร้างภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ร่วมกิจกรรมเนื่องจากง่วงนอนและหิวแต่นอนอยู่ในบริเวณที่ทำกิจกรรม โดยให้ฟังเพลง - นั่งร่วมทำกิจกรรมได้ดีโดยทำกิจกรรมกับผู้ปกครองขณะทำกิจกรรมผู้ปกครองจะบอกว่าวาดรูปเป็นอะไร - จะไม่ยอมเอานิ้วมือออกจากจานสี จะจุ่มนิ้วมือทั้งหมดวางที่จานสีและละเลงสีน้ำบนกระดาษเล่นอย่างสนุก - จะเอานิ้วจุ่มสี และมาแตะที่กระดาษทีละนิ้ว จนเต็มหน้ากระดาษ 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมดีมาก ชอบใจเมื่อเอามือจุ่มสีมาเคลื่อนไหวบนกระดาษ โดยมีคุณพ่อช่วยทำกิจกรรม - ร่วมทำกิจกรรมได้ดีมากได้งานที่สำเร็จ 2 ชิ้น และนำไปแขวนตากไว้เอง - ร่วมกิจกรรมดีแต่ชอบเอานิ้วมือขูดกระดาษที่เปียกน้ำจนกระดาษขาดเป็นรูใหญ่ - ร่วมทำกิจกรรมดีขึ้น แต่ครูยังต้องจับมือช่วยลากเส้น ทั้งแนวตั้ง และแนวนอน

ข้อสังเกต		
กิจกรรม	ข้อสังเกตก่อนการจัดกิจกรรม	ข้อสังเกตหลังการจัดกิจกรรม
	<ul style="list-style-type: none"> - ทำกิจกรรมได้ดี แต่จะใช้นิ้วมือจุ่มสี และกดลงบนกระดาษจนกระดาษขาดเป็นรู - ไม่ร่วมกิจกรรม แต่จะนั่งมองเพื่อนๆ - นั่งร่วมทำกิจกรรมได้ดี ครูต้องคอยถามว่ารูปอะไร และจะบอกว่าวาดรูปเป็นอะไร - จะเอานิ้วจุ่มสี และมาแตะที่กระดาษที่ละนิ้ว จนเต็มหน้ากระดาษ - จะไม่ยอมเอานิ้วมือออกจากงานสี จะจุ่มนิ้วมือทั้งหมดวางที่งานสีและละเลงสีน้ำบนกระดาษเล่นอย่างสนุก 	<ul style="list-style-type: none"> - ทำกิจกรรมได้ดีมาก สามารถนั่งทำกิจกรรมเองได้ และช่วยครูเก็บอุปกรณ์ - ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมดีมาก - ร่วมทำกิจกรรมดีมาก และเอานิ้วมือจุ่มสีเอง - ร่วมทำกิจกรรมดีขึ้น แต่ครูยังต้องจับมือช่วยลากเส้น ทั้งแนวตั้ง และแนวนอน - ร่วมกิจกรรมดีแต่ชอบเอานิ้วมือขูดกระดาษที่เปียกน้ำจนกระดาษขาดเป็นรูใหญ่
4. พิมพ์สวยด้วยกระดาษขยำ	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ยอมขยำกระดาษแต่ชอบจุ่มสีมาพิมพ์บนมือของตัวเองแต่เวลาไม่พอใจจะขยำด้วยมือทั้งสองข้างพร้อมโวยวายดินลงกับพื้น - จะมีการโวยวายช่วงให้ขยำกระดาษ แต่ชอบช่วงการพิมพ์การยกกระดาษที่พิมพ์ขึ้นลงได้เองดูคล่องแคล่วขึ้น - จะให้ความร่วมมือดีมากในการขยำกระดาษและในการพิมพ์จะต่อต้านช่วงแรกพอลงมือทำแล้วสนุก - ไม่ยอมทำในตอนแรก แต่เมื่อได้ลองขยำ จะรู้สึกสนุกสนาน - ไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม แต่หลังจากเห็นเพื่อน ๆ ทำ จึงลองขยำและรู้สึกสนุกสนาน - ไม่ยอมขยำกระดาษ แต่ชอบจุ่มสีมาพิมพ์บนมือของตัวเองแต่เวลาไม่พอใจจะขยำด้วยมือทั้งสองข้างพร้อม 	<ul style="list-style-type: none"> - ชอบขยำและสามารถพิมพ์สีด้วยกระดาษขยำได้เอง - การพิมพ์กระดาษจะชอบจุ่มสีนำมาพิมพ์ได้แต่การยกกระดาษยังไม่ออกแรงดึงกระดาษที่พิมพ์เนื่องจากเหนียว - ให้ความร่วมมือทำกิจกรรมได้ดีมาก สามารถนั่งทำกิจกรรมได้เองในบางขั้นตอน ชอบขยำกระดาษ - ชอบขยำกระดาษ และให้ความร่วมมือทำกิจกรรมได้ดีมาก - ทำกิจกรรมได้ดีมาก และสามารถใช้เครื่องมือได้ดี - ชอบขยำและสามารถพิมพ์สีด้วยกระดาษขยำได้เอง

ข้อสังเกต		
กิจกรรม	ข้อสังเกตก่อนการจัดกิจกรรม	ข้อสังเกตหลังการจัดกิจกรรม
	<ul style="list-style-type: none"> - การให้ขยำกระดาษยังไม่ออกแรงบีบกระดาษจะโยนทิ้ง ต้องให้ผู้ปกครองจับมือฝึกขยำกระดาษ การพิมพ์ชอบทำ - ไม่ยอมทำในตอนแรก แต่เมื่อได้ลองขยำ จะรู้สึกสนุกสนาน - ให้ความร่วมมือดีมากในการทำกิจกรรม การยกดั่งกระดาษขึ้นยังต้องช่วยกระตุ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - การพิมพ์กระดาษจะชอบจุ่มสีนำมาพิมพ์ได้แต่การยกกระดาษยังไม่ออกแรงดั่งกระดาษที่พิมพ์เนื่องจากเหนื่อย - ชอบขยำกระดาษ และให้ความร่วมมือทำกิจกรรมได้ดีมาก - ให้ความร่วมมือทำกิจกรรมได้ดีมาก สามารถนั่งทำกิจกรรมได้เองในบางขั้นตอน ชอบขยำกระดาษ
5. เขย่าสีมีภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ความร่วมมือดีช่วงที่เขย่ากล่องให้เกิดเสียงจะเขย่าเอง - ชอบกิจกรรมนี้มากแต่จะไม่ชอบใจตอนให้หยุดการเขย่า เพื่อให้ทำงานชิ้นใหม่ - ไม่ชอบจับช้อนตักสีเทลงบนกระดาษ แต่ชอบเขย่ากล่องจะเขย่าได้เอง - จะชอบเทสีลงบนกระดาษ แต่จะไม่ยอมจับช้อนตักสีเทลงบนกระดาษ และไม่ยอมเขย่ากล่อง - ร่วมทำกิจกรรมได้ดี แต่จะชอบแย่งของเพื่อน และจะไม่ยอมเขย่า - ให้ความร่วมมือดีช่วงที่เขย่ากล่องให้เกิดเสียงจะเขย่าเอง - ชอบกิจกรรมนี้มากแต่จะไม่ชอบใจตอนให้หยุดการเขย่า เพื่อให้ทำงานชิ้นใหม่ - จะชอบเทสีลงบนกระดาษ แต่จะไม่ยอมจับช้อนตักสีเทลงบนกระดาษ และไม่ยอมเขย่ากล่อง 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมและอารมณ์ดี และสนใจทำกิจกรรมเอง เช่น จับกล่องเขย่าได้เองโดยไม่ต้องช่วยเมื่อทำงานได้ 3 ชิ้นขึ้นไป - สามารถให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมดีมาก อารมณ์ดี สามารถทำงานได้ 4 ชิ้น - สามารถทำกิจกรรมได้ดีมากอารมณ์ดีชอบเอาหูแนบกล่องที่เขย่า - สามารถทำกิจกรรมได้ดีมาก ชอบเอาหูแนบกล่องที่เขย่า - สามารถทำกิจกรรมได้ดีมาก และทำงานสำเร็จ 3 ชิ้น - ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมและสนใจทำกิจกรรมเอง เช่น จับกล่องเขย่าได้เองโดยไม่ต้องช่วยเมื่อทำงานได้ 2 ชิ้นขึ้นไป - สามารถให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมดีมาก อารมณ์ดี สามารถทำงานได้ 4 ชิ้น - สามารถทำกิจกรรมได้ดีมาก ชอบเอาหูแนบกล่องที่เขย่า

ข้อสังเกต		
กิจกรรม	ข้อสังเกตก่อนการจัดกิจกรรม	ข้อสังเกตหลังการจัดกิจกรรม
	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ชอบจับข้อดักสี่เทลงบนกระดาษ แต่ชอบเขย่ากล่องจะเขย่าได้เอง 	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถทำกิจกรรมได้ดีมากอารมณ์ดีชอบเอาหูแนบกล่องที่เขย่า
6. มหัทศจรย์จากการพับสี	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ยอมร่วมทำกิจกรรมพับกระดาษแต่ยอมหมุนหลอดสีปิบและลูบบนกระดาษทำงานเสร็จ 1 ชิ้น - ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมดีในชั้นที่ 1 และชั้นที่ 3 แต่ชั้นที่ 3 ไม่ยอมทำจะขยำกระดาษ - ไม่ยอมพับกระดาษตามครูแต่ชอบเอามือหมุนฝาหลอดสีและเอามือข้างขวาตบบนกระดาษเบาๆ - ไม่ยอมร่วมกิจกรรม แต่จะชอบปิบสีป้ายไปเรื่อย ๆ และไม่ยอมพับกระดาษตามครู แต่เมื่อเห็นเพื่อนพับจะเอามือแตะกระดาษพับเบา ๆ - ไม่ร่วมกิจกรรม แต่จะปิบสีป้ายที่กระดาษและใช้มือถูไปถูมา ครูจึงจับมือพับกระดาษ - ไม่ยอมร่วมทำกิจกรรมพับกระดาษแต่ยอมหมุนหลอดสีปิบและลูบบนกระดาษทำงานเสร็จ 1 ชิ้น - ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมดีในชั้นที่ 1 และชั้นที่ 3 แต่ชั้นที่ 3 ไม่ยอมทำจะขยำกระดาษ - ไม่ยอมร่วมกิจกรรม แต่จะชอบปิบสีป้ายไปเรื่อย ๆ และไม่ยอมพับกระดาษตามครู แต่เมื่อเห็นเพื่อนพับจะเอามือแตะกระดาษพับเบา ๆ - ไม่ยอมพับกระดาษตามครูแต่ชอบเอามือหมุนฝาหลอดสีและเอามือข้างขวาตบบนกระดาษเบาๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - นั่งทำกิจกรรมได้ดีและอารมณ์ดีจะชอบเอามือที่ลูบกระดาษตบบนกระดาษให้มีความเสี่ยงต้องจับมือให้ตบสลับลูบ - ร่วมทำกิจกรรมได้ดีมาก และเริ่มใช้ลูกบอลทุบบนกระดาษต้องจับมือเปลี่ยนให้ลูบบนกระดาษ - ให้ความร่วมมือดีสามารถจับไม้บรรทัดลูบบนกระดาษที่พับสีได้ทำงานได้ 3 ชิ้น - ให้ความร่วมมือดีมาก สามารถจับอุปกรณ์ช่วย คือไม้บรรทัดลูบบนกระดาษที่พับสีได้ ทำงานได้ 1 ชิ้น - ให้ความร่วมมือดีมาก สามารถปิบสีและพับกระดาษตามครู ทำงานได้ 2 ชิ้น - นั่งทำกิจกรรมได้ดีและอารมณ์ดีจะชอบเอามือที่ลูบกระดาษตบบนกระดาษให้มีความเสี่ยงต้องจับมือให้ตบสลับลูบ - ร่วมทำกิจกรรมได้ดีมาก และเริ่มใช้ลูกบอลทุบบนกระดาษต้องจับมือเปลี่ยนให้ลูบบนกระดาษ - ให้ความร่วมมือดีมาก สามารถจับอุปกรณ์ช่วย คือไม้บรรทัดลูบบนกระดาษที่พับสีได้ ทำงานได้ 1 ชิ้น - ให้ความร่วมมือดีสามารถจับไม้บรรทัดลูบบนกระดาษที่พับสีได้ทำงานได้ 3 ชิ้น
7. ดึงเชือกสี่สวาย	<ul style="list-style-type: none"> - จะโวยวายตอนให้สัมผัสเชือก แต่ชอบตนดึงเชือก 	<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมทำกิจกรรมได้ดีมาก ชอบเอามือจุ่มสีพร้อมเชือก

ข้อสังเกต		
กิจกรรม	ข้อสังเกตก่อนการจัดกิจกรรม	ข้อสังเกตหลังการจัดกิจกรรม
	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ยอมดึงเชือกแต่จะจับมือผู้ปกครองตลอดการทำกิจกรรม - ไม่ยอมดึงเชือกที่จุ่มสี จะเอามือไปวางที่งานครูต้องจับมือให้จับเชือกการดึงให้ความร่วมมือไม่ไว้วางใจ - ไม่ยอมดึงเชือก แต่จะนั่งมองดูเพื่อน ๆ ครูต้องจับมือให้จับเชือก การดึงให้ความร่วมมือ - ร่วมทำกิจกรรมดึงเชือก แต่จะเอาเชือกที่ดึงไปเหยียบเล่น กระโดดข้ามไปข้ามมา ครูต้องให้จับเชือกดึงจึงให้ความร่วมมือ - จะไว้วางใจตอนให้สัมผัสเชือก แต่ชอบตนดึงเชือก - ไม่ยอมดึงเชือกแต่จะจับมือผู้ปกครองตลอดการทำกิจกรรม - ไม่ยอมดึงเชือก แต่จะนั่งมองดูเพื่อน ๆ ครูต้องจับมือให้จับเชือก การดึงให้ความร่วมมือ - ไม่ยอมดึงเชือกที่จุ่มสี จะเอามือไปวางที่งานครูต้องจับมือให้จับเชือกการดึงให้ความร่วมมือไม่ไว้วางใจ 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมและทำกิจกรรมได้หลายขั้นตอน ชอบเอามือกดกระดาษ - - ดึงเชือกได้เล็กน้อย และจะหันไปเอามือจุ่มสีและจะเอาสีมาทาบนเชือก - ร่วมทำกิจกรรมดีมาก ชอบเอามือจุ่มสี และเอามาทาที่เชือก - ร่วมทำกิจกรรมได้ดีมาก ชอบเอามือจุ่มสีพร้อมเชือก - ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมและทำกิจกรรมได้หลายขั้นตอน ชอบเอามือกดกระดาษ - ดึงเชือกได้เล็กน้อย และจะหันไปเอามือจุ่มสีและจะเอาสีมาทาบนเชือก - ครูขุดเชือกไว้ 4 วง ชอบใจสามารถดึงเชือกได้แต่การดึงยังจับไม่แน่นและไม่ออกแรงต้องช่วยกระตุ้นให้ดึง
8. โรยทรายหินสี	<ul style="list-style-type: none"> - จะทากาวอย่างเดียว เปลี่ยนให้หยิบทรายและหินสีมาโรยบนภาพจะกำและโปรยไปที่พื้น ต้องจับมือให้กำและวางบนภาพจะมีการต่อต้านเล็กน้อยแต่ก็ยอมรับกิจกรรม - ไม่ยอมสัมผัสทรายและหินสี แต่ชอบจับเมื่อทำเสร็จแล้ว - ไม่ยอมจับหิน ทรายสี แต่ชอบทากาวครูให้นั่งเล่นทรายหินสี โดยจับมือโรยให้ได้ยินเสียงร่วมมือดีขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมทำกิจกรรมดีขึ้น ยอมรับสัมผัสทรายสีที่โรยบนภาพแล้วครุค่อยๆ เอามือเด็กมาวางที่งานทรายสียอมจับเล่นแต่ๆ ที่งาน - ให้ความร่วมมือดีขึ้น โดยใช้อุปกรณ์ช่วยตักทรายและหินสี - วันนี้ไม่ร่วมกิจกรรมเนื่องจากปวดท้อง แต่นั่งร่วมในกลุ่มครูให้นั่งฟังเพลงเล่นของเล่นที่มีเสียง

ข้อสังเกต		
กิจกรรม	ข้อสังเกตก่อนการจัดกิจกรรม	ข้อสังเกตหลังการจัดกิจกรรม
	<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมทำกิจกรรม แต่ไม่ยอมทากาว และครูจะช่วยจับมือโรยให้ได้ยินเสียงร่วมมือดีขึ้น - ไม่ร่วมทำกิจกรรม แต่จะเอาทรายสีไปใส่หัวเพื่อน และไม่ยอมทากาว - จะทากาวอย่างเดียว เปลี่ยนให้หยิบทรายและหินสีมาโรยบนภาพจะกำและโปรยไปที่พื้น ต้องจับมือให้กำและวางบนภาพจะมีการต่อต้านเล็กน้อยแต่ก็ยอมร่วมกิจกรรม - ไม่ยอมสัมผัสทรายและหินสี แต่ชอบจับเมื่อทำเสร็จแล้ว - ร่วมทำกิจกรรม แต่ไม่ยอมทากาว และครูจะช่วยจับมือโรยให้ได้ยินเสียงร่วมมือดีขึ้น - ไม่ยอมจับหิน ทรายสี แต่ชอบทากาวครูให้นั่งเล่นทรายหินสี โดยจับมือโรยให้ได้ยินเสียงร่วมมือดีขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมกิจกรรมได้หลายขั้นตอน และจับหินสี และทรายสี กองบนกระดาษที่ทากาว และครูจะช่วยจับมือโรย - ทำกิจกรรมดีขึ้น ทากาว และโรยทรายหินสีเอง - ร่วมทำกิจกรรมดีขึ้น ยอมสัมผัสทรายสีที่โรยบนภาพแล้วครูก่อๆเอามือเด็กมาวางที่งานทรายสียอมจับเล่นแตะๆ ที่งาน - ให้ความร่วมมือดีขึ้น โดยใช้อุปกรณ์ช่วยตักทรายและหินสี - ร่วมกิจกรรมได้หลายขั้นตอน และจับหินสี และทรายสี กองบนกระดาษที่ทากาว และครูจะช่วยจับมือโรย - ชอบนั่งทำกิจกรรมแต่ต้องคอยสังเกตเพราะจะเอาเข้าปาก
9. พิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ร่วมทำกิจกรรมเนื่องจากมีอาการไม่สบาย มีน้ำมูกไหลหยุดหงิด แต่นอนฟังเพลงใกล้ๆ ที่ทำกิจกรรม - ชอบเอาอุปกรณ์มาเคาะให้เกิดเสียง แต่ไม่ชอบตอนใช้สี-เทียนบนภาพ ต้องช่วยจับมือทำกิจกรรมให้ความร่วมมือ - ไม่ยอมจับวัตถุที่ครูให้ทำกิจกรรมแต่ชอบเอามือมาจับเวลาที่กำลังทำกิจกรรม เอามือมาลูบๆ ไปไม้ - ให้ความร่วมมือในบางช่วง เช่น ตอนระบายสีน้ำด้วยฟู่กัน แท่งใหญ่จะชอบมาก 	<ul style="list-style-type: none"> - ชอบฝนสีเทียนบนใบไม้ และระบายสีน้ำ บนกระดาษแล้วเอามือลูบสีที่ลื่นๆ อย่างชอบใจสีหน้ายิ้มและหัวเราะ - ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมดีมาก และช่วยครูเก็บอุปกรณ์ทั้งหมด - ให้ความร่วมมือในบางช่วง เช่น ตอนฝนสีบนวัสดุ และตอนระบายสีน้ำด้วยฟู่กัน แท่งใหญ่จะชอบมาก - ร่วมมือในการทำกิจกรรมดี แต่ยังจับวัตถุที่ครูให้ทำกิจกรรม เช่น ใบไม้มาขยำ

ข้อสังเกต		
กิจกรรม	ข้อสังเกตก่อนการจัดกิจกรรม	ข้อสังเกตหลังการจัดกิจกรรม
	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่รวมมือในการทำกิจกรรม แต่จะเอาวัสดุที่ครูเตรียมมาไปโยนเล่น และไม่ยอมทำกิจกรรมต่อ - ไม่รวมทำกิจกรรมเนื่องจากมีอาการไม่สบาย มีน้ำมูกไหลหยุดหืด แต่นอนฟังเพลงใกล้ๆที่ทำกิจกรรม - ชอบเอาอุปกรณ์มาเคาะให้เกิดเสียง แต่ไม่ชอบตอนใช้สีเทียนบนภาพ ต้องช่วยจับมือทำกิจกรรมให้ความร่วมมือ - ร่วมมือในการทำกิจกรรมดี แต่ยังจับวัสดุที่ครูให้ทำกิจกรรม เช่น ไข่ม้วนมาขยำ - ไม่ยอมจับวัสดุที่ครูให้ทำกิจกรรมแต่ชอบเอามือมาจับเวลาที่กำลังทำกิจกรรม เอามือมาลูบๆไปไม้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมทำกิจกรรมดีมาก ร่วมมือดีมาก ตอนวางอุปกรณ์พิมพ์ภาพลงบนกระดาษ - ร่วมทำกิจกรรม แต่จะระบายสีบนกระดาษและจะทำให้กระดาษขาด - ชอบฝนสีเทียนบนไข่ม้วน และระบายสีน้ำ บนกระดาษแล้วเอามือลูบสีที่ลื่นๆ อย่างชอบใจสีหน้ายิ้มและหัวเราะ - ให้ความร่วมมือในบางช่วง เช่น ตอนระบายสีน้ำด้วยฟู่กัน แท่งใหญ่จะชอบมาก - ให้ความร่วมมือในบางช่วง เช่น ตอนฝนสีบนวัสดุ และตอนระบายสีน้ำด้วยฟู่กัน แท่งใหญ่จะชอบมาก
10. การปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - ชอบเอามือทั้ง 2 ข้างวางในจานกาวเล่นจะไม่ร่วมมือช่วงให้ทำกิจกรรมขึ้นไป แต่ก็ยอมทำงานเสร็จ - ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมได้ทุกขั้นตอนจนเสร็จกิจกรรม แต่จะหยุดหืดเมื่อตากผลงาน ไม่ยอมหนีบผลงาน - ไม่ให้ความร่วมมือเมื่อให้จับเศษวัสดุ เพราะจะเอาเข้าปาก แต่ชอบทากาวและแบมือตบบนกระดาษภาพที่ติดเศษวัสดุ ครูบอกว่าช่วยกดให้แน่น ๆ จะชอบใจ - ให้ความร่วมมือในการจับเศษวัสดุที่ครูนำมา แต่ไม่ชอบทากาว และครูช่วยจับมือ วางบนกระดาษภาพที่ติดเศษวัสดุ - จะเอากาวไปโยนเล่น ขว้างปาใส่ผนัง ให้ความร่วมมือในการปะติดเศษวัสดุในบางขั้นตอน 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ความร่วมมือมากขึ้นเกือบทุกขั้นตอนการทำกิจกรรม - ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมได้อย่างอารมณ์ดีและสามารถช่วยครูเก็บอุปกรณ์และทำความสะอาดบริเวณ ทำกิจกรรมได้อย่างเรียบร้อย - ร่วมกิจกรรมได้ดีมากนั่งทำงานได้เสร็จและสามารถช่วยครูเก็บของและทำความสะอาดสถานที่ทำกิจกรรมได้ - ร่วมกิจกรรมได้ดีมาก นั่งทำงานได้เสร็จและสามารถช่วยครูเก็บของและทำความสะอาดสถานที่ทำกิจกรรมได้ - ให้ความร่วมมือกิจกรรมมากขึ้น นั่งทำงานได้เสร็จ 3 ชิ้น

ข้อสังเกต		
กิจกรรม	ข้อสังเกตก่อนการจัดกิจกรรม	ข้อสังเกตหลังการจัดกิจกรรม
	<ul style="list-style-type: none"> - ชอบเอามือทั้ง 2 ข้างวางในจานกาว เล่นจะไม่ร่วมมือช่วงให้ทำกิจกรรมขั้นต่อไป แต่ก็ยอมทำงานเสร็จ - ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมได้ทุกขั้นตอนจนเสร็จกิจกรรม แต่จะหงุดหงิดเมื่อตากผลงาน ไม่ยอมหนีบผลงาน - ให้ความร่วมมือในการจับเศษวัสดุที่ครูนำมา แต่ไม่ชอบทากาว และครูช่วยจับมือ วางบนกระดาษภาพที่ติดเศษวัสดุ - ไม่ให้ความร่วมมือเมื่อให้จับเศษวัสดุ เพราะจะเอาเข้าปาก แต่ชอบทากาว และแบมือตบบนกระดาษภาพที่ติดเศษวัสดุ ครูบอกว่าช่วยกดให้แน่นๆจะพอใจ 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ความร่วมมือมากขึ้นเกือบทุกขั้นตอนการทำกิจกรรม - ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมได้อย่างอารมณ์ดีและสามารถช่วยครูเก็บอุปกรณ์และทำความสะอาดบริเวณ ทำกิจกรรมได้อย่างเรียบร้อย - ร่วมกิจกรรมได้ดีมาก นั่งทำงานได้เสร็จและสามารถช่วยครูเก็บของและทำความสะอาดสถานที่ทำกิจกรรมได้ - ร่วมกิจกรรมได้ดีมากนั่งทำงานได้เสร็จและสามารถช่วยครูเก็บของและทำความสะอาดสถานที่ทำกิจกรรมได้

จากการสังเกตและการบันทึกเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะ 10 กิจกรรมที่กล่าวมา ครูควรเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือเด็กในระหว่างการจัดกิจกรรมอย่างใกล้ชิดครูต้องเป็นผู้ให้กำลังใจแก่เด็กและส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทำกิจกรรมซ้ำอีกรวมทั้งต้องทำหน้าที่ในด้านวินัยโดยเฝ้าสังเกตความเปลี่ยนแปลงในตัวเด็กอย่างสม่ำเสมอ ครูควรจัดกิจกรรมศิลปะ ซึ่งลักษณะของกิจกรรมอาจเป็นการนำภาพการ์ตูนรูปต่างๆ มาให้เด็กระบายสี หรือเด็กอาจวาดภาพเองตามจินตนาการแล้วระบายสี เมื่อเสร็จแล้ว เขียนชื่อผลงานของตนเอง เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ รู้จักสี และการใช้สี ฝึกให้เด็กเกิดสมาธิ นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนากล้ามเนื้อมือของเด็ก และฝึกความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาอีกด้วย ครูต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม เช่น แสงสว่างพอเหมาะ มีเสียงดนตรีเบาๆ บรรยากาศผ่อนคลาย ทำให้เกิดการเชื่อมโยงสมองส่วนประสาทสัมผัสกับสมองส่วนที่คุมกล้ามเนื้อพร้อมๆ กัน การเชื่อมโยงสมองซีกซ้ายเข้ากับซีกขวาที่เป็นด้านจินตนาการ งานศิลปะไม่ควรเป็นการลอกเลียนแบบหรือต้องทำให้เหมือนจริง รวมทั้งไม่เน้นความถูกต้องของสัดส่วน แต่ส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ สังคม และความคิดสร้างสรรค์ ทำให้เด็กสนุกสนาน ชิมชับความงามของสิ่งต่างๆ รอบตัว มีความมั่นใจ ภาคภูมิใจในผลงานของตน ควบคู่กับความสามารถถ่ายทอดการรับรู้ภายในด้านมิติ รูปทรง ขนาด ระยะ ฯลฯ ตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์เด็ก

4. จากการจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย คณะผู้วิจัยได้มีวิธีการดำเนินการตามขั้นตอนการทำคู่มือไว้ดังต่อไปนี้

4.1 วางแผนการดำเนินงาน

4.2 ประชุมวางแผนและมอบหมายงาน

4.3 จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย

4.4 การนำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยไปใช้ในการจัดกิจกรรมมี 10 กิจกรรม ซึ่งประกอบด้วย

1) กิจกรรมละเล่นสวดยด้วยมือ มีขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมดังนี้

1. ครูสาธิตการละเล่นสีให้เด็กดู

2. ใช้ฟองน้ำเปียกเช็ดกระดาษเบาๆ

3. เอามือรีดฟองอากาศให้หมด

4. ตักแบ่งเปียกที่ผสมสีเสร็จแล้ววางบนกระดาษ

5. ใช้ฝ่ามือลูบละเล่นแบ่งให้ทั่วกระดาษ

6. ใช้ส่วนต่างๆ เช่น มือ แขน กำปั้น นิ้วมือเขียนเคลื่อนไหวไปมา บนกระดาษที่ละเล่น แล้วสร้าง

ภาพ

7. ถ้าต้องการเปลี่ยนภาพที่ละเล่นใหม่ให้ใช้ฝ่ามือลูบออก ละเล่นเป็นพื้นให้ทั่วกระดาษ แล้วเริ่มสร้างภาพใหม่ตามใจชอบ

8. ถ้าพอใจแล้วยกกระดาษที่ละเล่นวางบนกระดาษหนังสือพิมพ์ เพื่อตามผลงานให้แห้ง

9. เด็กช่วยกันเก็บอุปกรณ์และไปล้างมือให้สะอาด

2) กิจกรรมการพิมพ์ภาพด้วยมือน้อยๆ มีขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมดังนี้

1. นำฟองน้ำขนาดใหญ่กว่ามือเด็ก ชุบน้ำหมาดๆ

2. เทสีโปสเตอร์สีต่างๆ บนแท่นฟองน้ำ หรือภาชนะต่างๆ หลากๆ สี ขึ้นละสี

3. ครูอธิบายวิธีพิมพ์และสาธิตให้เด็กดู

4. ให้เด็กแบมือข้างหนึ่ง หรือมือทั้งสองข้าง กดลงบนแผ่นแม่พิมพ์สีให้สีติดมือ

5. เด็กกดมือที่ติดสีลงบนกระดาษที่กำหนด

6. เมื่อต้องการพิมพ์อีกให้แบมือวางบนแท่นพิมพ์ฟองน้ำสีต่างๆ นำมาพิมพ์ให้เต็ม

กระดาษ

7. ครูเขียนชื่อและให้เด็กนำผลงานไปผึ่งให้แห้ง

8. ช่วยเก็บอุปกรณ์ และนักเรียนไปล้างมือให้สะอาด

3) กิจกรรมนิ้วมือสร้างภาพ มีขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมดังนี้

1. ให้เด็กใช้นิ้วมือจุ่มลงไปในสีซึ่งครูเตรียมใส่ภาชนะไว้ให้

2. วางนิ้วมือที่จุ่มสีบนกระดาษวาดเขียนที่กำหนด

- สำเร็จ
3. เคลื่อนนิ้วมือที่จุ่มสีลากบนกระดาษวาดไปในทิศทางต่างๆ ตามความคิดของเด็กเอง
 4. เมื่อต้องการสีใหม่ให้จุ่มสีแล้วลากนิ้วมือวาดภาพระบายไปในกระดาษ จนเป็นผลงานที่สำเร็จ
 5. นำภาพไปฝั่งแดดให้แห้ง แล้วช่วยกันเก็บ เช็ดถู ทำความสะอาดโต๊ะทำงาน
 6. เด็กไปทำความสะอาดมือของตนเอง
- 4) กิจกรรมพิมพ์สวดยด้วยกระดาษขยำ มีขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมดังนี้
1. ครูสาธิตวิธีการขยำกระดาษให้เป็นก้อน และวิธีการพิมพ์ให้เด็กดู
 2. ครูให้เด็กฝึกขยำกระดาษ เป็นก้อนขนาดพอเหมาะกับมือเด็ก คนละ 5 ก้อน
 3. นำกระดาษที่ขยำไปจุ่มสีที่จานสีที่ผสมแล้วมีสีต่างๆ ก้อนละสีที่ละก้อน
 4. กัดกระดาษที่จุ่มสีลงบนกระดาษวาดเขียนแล้วกดพิมพ์ให้ทั่วกระดาษตามที่ต้องการ สลับกับกระดาษที่ขยำสีต่างๆ
 5. จากภาพที่ได้เด็กๆ อาจต่อเติมให้ภาพตามที่ต้องการได้ด้วยสีเทียน หรือสีที่อยู่ในภาชนะที่กำหนดได้
 6. เขียนชื่อของเด็กแล้วนำผลงานไปฝั่งให้แห้ง โดยฝั่งในที่ร่ม เพราะจะไม่ทำให้งานแห้งกรอบ หรือม้วนงอ
 7. เด็กช่วยเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาดบริเวณที่ทำงาน
 8. เด็กไปทำความสะอาดมือ
- 5) กิจกรรมเขย่าสีมีภาพ มีขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมดังนี้
1. ครูสาธิตขั้นตอนการทำกิจกรรมให้เด็กดู
 2. ครูแจกอุปกรณ์ให้นักเรียน
 3. เด็กเปิดฝากล่องออก หยิบกระดาษขาวที่ตัดไว้ใส่ลงในกล่อง
 4. หยดสีต่างๆลงบนกระดาษที่อยู่ในกล่อง 2 – 3 หยด
 5. หยิบลูกแก้วใส่ลงไปลงในกล่อง 2 -3 ลูก แล้วปิดฝากล่อง
 6. ใช้มือทั้งสองข้างเขย่ากล่อง
 7. เปิดฝากล่องหยิบผลงานออกมาเขียนชื่อ และนำไปตากในที่ตากผลงาน
 8. ช่วยเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาดในบริเวณที่ทำกิจกรรม
 9. เด็กไปทำความสะอาดมือ
- 6) กิจกรรมมหัศจรรย์จากการพับสี มีขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมดังนี้
1. ครูอธิบายและสาธิตการพับสีให้นักเรียนดู
 2. ให้เด็กนำกระดาษวาดรูปมาพับครึ่ง เมื่อคลี่ออกมาแล้วจะมีรอยพับ
 3. ใช้พู่กันจุ่มสีที่เตรียมไว้ป้ายบนกระดาษหลายๆสี หรือถ้าเป็นสีน้ำไหลอด ให้เปิดฝากล่องก่อนแล้วบีบสีลงบนกระดาษ
 4. ให้เด็กพับกระดาษตามรอยพับเดิม

5. ใช้มือลูบบนกระดาษหรือใช้อุปกรณ์ช่วย เช่น ไม้บรรทัดลูบให้ทั่วๆกระดาษ
 6. เด็กเปิดกระดาษออก จะเห็นลวดลายของสีทั้ง 2 ด้าน เหมือนกัน
 7. เด็กสามารถต่อเติมภาพให้สวยงามได้โดยใช้สีมาวาดต่อภาพตามจินตนาการ
 8. เขียนชื่อเด็กแล้วนำผลงานไปตากให้แห้ง เมื่อแห้งสามารถนำผลงานให้เพื่อนๆดูได้
 9. เด็กช่วยครูเก็บอุปกรณ์และช่วยกันทำความสะอาดบริเวณที่ทำกิจกรรม
- 7) กิจกรรมดึงเชือกสีสวย มีขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมดังนี้
1. ครูสาธิตการทำกิจกรรมการพิมพ์ภาพจากการดึงเชือกให้เด็กดู
 2. ให้เด็กฝึกการออกแรง ดึงเชือก 2-3 รอบ ไปในทิศทางต่างๆ ทางซ้าย – ขวา บน – ล่าง เป็นต้น
 3. ครูแจกอุปกรณ์ให้เด็กทีละคนเพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักการรอคอย
 4. ให้เด็กนำเชือกซบลงไปในงานสี ที่ผสมไว้ 2-3 สี โดยใช้เชือกสีละ 1 เส้น
 5. ยกเชือกที่ซบสี ขึ้นมาวางขดเป็นวงๆ ตามความต้องการบนกระดาษวาดเขียน หรือกระดาษขาว โดยเหลือปลายเชือกไว้สำหรับดึง
 6. วางกระดาษอีกหนึ่งแผ่น กดลงบนบริเวณที่วางเชือก
 7. ใช้มือข้างหนึ่งกดบนกระดาษที่วางทับเชือก ส่วนอีกมือหนึ่งดึงเชือกไปในทิศทางต่างๆ
 8. เปิดกระดาษที่ทับเชือกออก จะได้ภาพเส้นเชือกที่ถูกดึงไปในทิศทางต่างๆตามต้องการ
 9. เขียนชื่อเด็กแล้วนำผลงานไปตากให้แห้ง เมื่อแห้งสามารถนำผลงานให้เพื่อนๆดูได้
 10. เด็กช่วยครูเก็บอุปกรณ์และช่วยกันทำความสะอาดบริเวณที่ทำกิจกรรม
- 8) กิจกรรมรอยทรายหินสี มีขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมดังนี้
1. ครูอธิบายและสาธิตการรอยทรายและหินสีให้เด็กดู
 2. ครูแจกอุปกรณ์ให้เด็กทีละคน
 3. ให้เด็กวาดภาพตามใจชอบ หรือ ให้สัมผัสและรู้จักภาพที่ครูกำหนดให้
 4. ให้เด็กทากาวให้ทั่วๆ ภาพที่นักเรียนวาด หรือ ภาพที่ครูกำหนดให้เติมภาพ
 5. ให้เด็กเลือกหยิบทรายและหินสีตามใจชอบ แล้วโรยลงบนภาพให้เติมภาพแล้วกดลงบนทรายและหินสีให้แน่นๆ
 6. ให้เด็กสำรวจภาพที่รอยทรายและหินสี
 7. เขียนชื่อเด็กแล้วนำผลงานไปตากให้แห้ง เมื่อแห้งสามารถนำผลงานให้เพื่อนๆดูได้
 8. เด็กช่วยครูเก็บอุปกรณ์และช่วยกันทำความสะอาดบริเวณที่ทำกิจกรรม
- 9) กิจกรรมพิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ มีขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมดังนี้
1. ครูนำวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ มาวางบนโต๊ะ
 2. ครูให้เด็กเลือกสัมผัส สังเกต รูปทรง ลักษณะของวัสดุอุปกรณ์ว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร
 3. ครูสาธิตการทำกิจกรรมการพิมพ์ภาพให้นักเรียนดู
 4. เด็กเลือกสีวัสดุอุปกรณ์ที่เตรียมไว้ตามใจชอบ เช่น ไข่ไม้ กุญแจ กรรไกร เหรียญ

เป็นต้น

5. นำสิ่งของที่นักเรียนเลือกวางใต้กระดาษ
6. ให้เด็กใช้สีเทียน หรือ ดินสีดำ ระบายผนังข้างบนภาพ ที่มีใบไม้ กุญแจ กรรไกร เหรียญ วางข้างล่าง แล้วค่อยฝนดินสอสี และย้ายแบบตามใจชอบ
7. เมื่อได้ภาพพิมพ์ตามใจชอบแล้ว เด็กต้องการจะตกแต่งภาพให้สวยงาม ให้ใช้พู่กันจุ่มสีโปสเตอร์ระบายทับภาพที่พิมพ์ภาพให้เต็มพื้นกระดาษ ก็จะได้ภาพที่สวยงามอีกแบบหนึ่ง
8. เขียนชื่อเด็กแล้วนำผลงานไปตากให้แห้ง เมื่อแห้งสามารถนำผลงานให้เพื่อนๆดูได้
9. เด็กช่วยครูเก็บอุปกรณ์และช่วยกันทำความสะอาดบริเวณที่ทำกิจกรรม
- 10) กิจกรรมการปะติดเศษวัสดุตกแต่งภาพ มีขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมดังนี้
 1. ครูให้เด็กสำรวจวัสดุต่างๆ ที่ครูนำมาให้เด็กรู้จัก
 2. ครูสาธิตการทำกิจกรรมการตกแต่งภาพด้วยเศษวัสดุให้เด็กดู
 3. ให้เด็กวาดภาพหรือรู้จักภาพที่ครูกำหนด แล้วเลือกวัสดุที่เตรียมไว้ตามใจชอบ เช่น หลอดน้ำ ไหมพรม เศษผ้า นุ่น กระดาษ เม็ดโฟม เป็นต้น
 4. ให้เด็กทากาวให้ทั่วๆ รูปภาพ หรือภาพวาด
 5. ให้เด็กตกแต่งภาพด้วยวัสดุที่นักเรียนเลือกตามใจชอบ ติดลงภาพให้แน่นๆ
 6. เด็กต้องการจะตกแต่งภาพให้สวยงาม ให้ใช้สีเทียนหรือสีโปสเตอร์ตกแต่งภาพตามใจชอบ ที่พิมพ์ภาพให้เต็มพื้นกระดาษ ก็จะได้ภาพที่สวยงามอีกแบบหนึ่ง
 8. เขียนชื่อเด็กแล้วนำผลงานไปตากให้แห้ง เมื่อแห้งสามารถนำผลงานให้เพื่อนๆดูได้
 9. เด็กช่วยครูเก็บอุปกรณ์และช่วยกันทำความสะอาดบริเวณที่ทำกิจกรรม

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด”

มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาข้อสังเกตและการบันทึกเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสีแก้ว ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเหล่าตำแย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเหล่าขาม สังกัดเทศบาลตำบลสีแก้ว ตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 3 ศูนย์ เป็นครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 6 คน เด็กปฐมวัย 3-4 ขวบ จำนวน 9 คน ซึ่งผู้วิจัย สรุปอภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยมีดังนี้

1. ภายหลังจากทดลองให้เด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมายทำกิจกรรมศิลปะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้ง 10 กิจกรรม กลุ่มเป้าหมายทั้งหมดมีพฤติกรรมความก้าวร้าวลดลงมากและมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น มีอารมณ์ดีและพึงเหตุผลดีขึ้น รู้จักการรอคอย สามารถนั่งร่วมกิจกรรมกับกลุ่มที่มีเพื่อนจำนวนมากได้ในเวลาที่นานขึ้น
2. ข้อสังเกตและการบันทึกเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด สามารถสรุปได้ดังนี้
 - 2.1 ครูจะต้องเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือเด็กในระหว่างทำงานอย่างใกล้ชิด ต้องเป็นทั้งผู้ให้กำลังใจสนับสนุนให้เด็กทำงานซ้ำอีกรวมทั้งต้องทำหน้าที่ในด้านวินิจัย โดยเฝ้าสังเกตความเปลี่ยนแปลงในตัวเด็กอย่างสม่ำเสมอ
 - 2.2 ครูควรจัดกิจกรรมศิลปะซึ่งลักษณะของกิจกรรมอาจเป็นการนำภาพการ์ตูนรูปต่าง ๆ มาให้เด็กระบายสี หรือเด็กอาจวาดภาพเองตามจินตนาการแล้วระบายสี เมื่อเสร็จแล้วเขียนชื่อ

ลงบนผลงานของตนเอง เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ รู้จักสีและการใช้สี ฝึกให้เด็กเกิดสมาธิ นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนากล้ามเนื้อของเด็ก และฝึกความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาอีกด้วย

2.3 ครูต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม เช่น แสงสว่างพอเหมาะ มีเสียงดนตรีเบาๆ บรรยากาศผ่อนคลาย ทำให้เกิดการเชื่อมโยงสมองส่วนประสาทสัมผัสกับสมองส่วนที่คุมกล้ามเนื้อพร้อมๆ กัน การเชื่อมโยงสมองซีกซ้ายเข้ากับซีกขวาที่เป็นด้านจินตนาการ

2.4 งานศิลปะไม่ควรเป็นการลอกเลียนแบบหรือต้องทำให้เหมือนจริง รวมทั้งไม่เน้นความถูกต้องของสัดส่วน แต่ส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ สังคม และความคิดสร้างสรรค์ ทำให้เด็กสนุกสนาน ชิมซับความงามของสิ่งต่างๆ รอบตัว มีความมั่นใจ ภาคภูมิใจในผลงานของตน ควบคู่กับความสามารถถ่ายทอดการรับรู้ภายในด้านมิติ รูปทรง ขนาด ระยะ ฯลฯ ตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์เด็ก

3. คู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะเด็กปฐมวัย ครูใช้เป็นคู่มือประกอบการสอนกิจกรรมศิลปะตามตารางกิจกรรมประจำวัน และตามแผนการจัดประสบการณ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูนำคู่มือไปใช้สอนส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ และมีจินตนาการ อีกทั้งยังฝึกให้เด็กเกิดสมาธิ นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนากล้ามเนื้อของเด็ก และฝึกความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาอีกด้วย การจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย คณะผู้วิจัยได้มีวิธีการดำเนินการตามขั้นตอนการทำคู่มือไว้ดังต่อไปนี้

3.1 วางแผนการดำเนินงาน

3.2 ประชุมวางแผนและมอบหมายงาน

3.3 จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย

3.4 การนำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยไปใช้ในการจัดกิจกรรมมี 10 กิจกรรม ซึ่งประกอบด้วย

1) กิจกรรมละเลงสวดยด้วยมือ มีขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมดังนี้

1. ครูสาธิตการละเลงสีให้เด็กดู

2. ใช้ฟองน้ำเปียกเช็ดกระดาษเบาๆ

3. เอามือรีดฟองอากาศให้หมด

4. ตักแป้งเปียกที่ผสมสีเสร็จแล้ววางบนกระดาษ

5. ใช้ฝ่ามือลูบละเลงแป้งให้ทั่วกระดาษ

6. ใช้ส่วนต่างๆ เช่น มือ แขน กำปั้น นิ้วมือเขียนเคลื่อนไหวไปมา บนกระดาษที่

ละเลง แล้วสร้างภาพ

7. ถ้าต้องการเปลี่ยนภาพที่ละเลงใหม่ให้ใช้ฝ่ามือลูบออก ละเลงเป็นพื้นให้ทั่วกระดาษแล้วเริ่มสร้างภาพใหม่ตามใจชอบ

- ให้แห้ง
8. ถ้าพอใจแล้วยกกระดาษที่ละเลงวาวบนกระดาษหนังสือพิมพ์ เพื่อตามผลงาน
 9. เด็กช่วยกันเก็บอุปกรณ์และไปล้างมือให้สะอาด
- 2) กิจกรรมการพิมพ์ภาพด้วยมือน้อยๆ มีขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมดังนี้
1. นำฟองน้ำขนาดใหญ่กว่ามือเด็ก ชุบน้ำหมาดๆ
 2. เทสีโปสเตอร์สีต่างๆ บนแท่นฟองน้ำ หรือภาชนะต่างๆ หลากๆ สี ชั้นละสี
 3. ครูอธิบายวิธีพิมพ์และสาธิตให้เด็กดู
 4. ให้เด็กแบมือข้างหนึ่ง หรือมือทั้งสองข้าง กดลงบนแผ่นแม่พิมพ์สีให้สีติดมือ
 5. เด็กกดมือที่ติดสีลงบนกระดาษที่กำหนด
 6. เมื่อต้องการพิมพ์อีกให้แบมือวางบนแท่นพิมพ์ฟองน้ำสีต่างๆ นำมาพิมพ์ให้เต็ม
- กระดาษ
7. ครูเขียนชื่อและให้เด็กนำผลงานไปหิ้งให้แห้ง
 8. ช่วยเก็บอุปกรณ์ และนักเรียนไปล้างมือให้สะอาด
- 3) กิจกรรมนิ้วมือสร้างภาพ มีขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมดังนี้
1. ให้เด็กใช้นิ้วมือจุ่มลงไปในสีซึ่งครูเตรียมใส่ภาชนะไว้ให้
 2. วางนิ้วมือที่จุ่มสีบนกระดาษวาดเขียนที่กำหนด
 3. เคลื่อนนิ้วมือที่จุ่มสีลากบนกระดาษวาดไปในทิศทางต่างๆ ตามความคิดของเด็ก
- เอง
4. เมื่อต้องการสีใหม่ให้จุ่มสีแล้วลากนิ้วมือวาดภาพระบายไปในกระดาษ จนเป็น
- ผลงานที่สำเร็จ
5. นำภาพไปหิ้งแดดให้แห้ง แล้วช่วยกันเก็บ เช็ดถู ทำความสะอาดโต๊ะทำงาน
 6. เด็กไปทำความสะอาดมือของตนเอง
- 4) กิจกรรมพิมพ์สวดยด้วยกระดาษขุยมะพร้าว มีขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมดังนี้
1. ครูสาธิตวิธีการขย่ำกระดาษให้เป็นก้อน และวิธีการพิมพ์ให้เด็กดู
 2. ครูให้เด็กฝึกขย่ำกระดาษ เป็นก้อนขนาดพอเหมาะกับมือเด็ก คนละ 5 ก้อน
 3. นำกระดาษที่ขย่ำไปจุ่มสีที่จานสีที่ผสมแล้วมีสีต่างๆ ก้อนละสีที่ละก้อน
 4. กดกระดาษที่จุ่มสีลงบนกระดาษวาดเขียนแล้วกดพิมพ์ให้ทั่วกระดาษตามที่ต้องการ สลับกับกระดาษที่ขย่ำสีต่างๆ
5. จากภาพที่ได้เด็กๆ อาจต่อเติมให้ภาพตามที่ต้องการได้ด้วยสีเทียน หรือสีที่อยู่ในภาชนะที่กำหนดได้
 6. เขียนชื่อของเด็กแล้วนำผลงานไปหิ้งให้แห้ง โดยหิ้งในที่ร่ม เพราะจะไม่ทำให้งานแห้งกรอบ หรือม้วนงอ
 7. เด็กช่วยเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาดบริเวณที่ทำงาน

8. เด็กไปทำความสะอาดมือ
- 5) กิจกรรมเขย่าสีมีภาพ มีขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมดังนี้
 1. ครูสาธิตขั้นตอนการทำกิจกรรมให้เด็กดู
 2. ครูแจกอุปกรณ์ให้นักเรียน
 3. เด็กเปิดฝากล่องออก หยิบกระดาษขาวที่ตัดไว้ใส่ลงในกล่อง
 4. หยดสีต่างๆลงบนกระดาษที่อยู่ในกล่อง 2 - 3 หยด
 5. หยิบลูกแก้วใส่ลงไปลงในกล่อง 2 -3 ลูก แล้วปิดฝากล่อง
 6. ใช้มือทั้งสองข้างเขย่ากล่อง
 7. เปิดฝากล่องหยิบผลงานออกมาเขียนชื่อ และนำไปตากในที่ตากผลงาน
 8. ช่วยเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาดในบริเวณที่ทำกิจกรรม
 9. เด็กไปทำความสะอาดมือ
- 6) กิจกรรมมหัศจรรย์จากการพับสี มีขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมดังนี้
 1. ครูอธิบายและสาธิตการพับสีให้นักเรียนดู
 2. ให้เด็กนำกระดาษวาดรูปมาพับครึ่ง เมื่อคลี่ออกมาแล้วจะมีรอยพับ
 3. ใช้พู่กันจุ่มสีที่เตรียมไว้ป้ายบนกระดาษหลายๆสี หรือถ้าเป็นสีน้ำหลอด ให้เปิดฝากล่องก่อนแล้วป้ายสีลงบนกระดาษ
 4. ให้เด็กพับกระดาษตามรอยพับเดิม
 5. ใช้มือลูบบนกระดาษหรือใช้อุปกรณ์ช่วย เช่น ไม้บรรทัดลูบให้ทั่วๆกระดาษ
 6. เด็กเปิดกระดาษออก จะเห็นลวดลายของสีทั้ง 2 ด้าน เหมือนกัน
 7. เด็กสามารถต่อเติมภาพให้สวยงามได้โดยใช้สีมาวาดต่อภาพตามจินตนาการ
 8. เขียนชื่อเด็กแล้วนำผลงานไปตากให้แห้ง เมื่อแห้งสามารถนำผลงานให้เพื่อนๆดูได้
 9. เด็กช่วยครูเก็บอุปกรณ์และช่วยกันทำความสะอาดบริเวณที่ทำกิจกรรม
- 7) กิจกรรมดึงเชือกสีสวย มีขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมดังนี้
 1. ครูสาธิตการทำกิจกรรมการพิมพ์ภาพจากการดึงเชือกให้เด็กดู
 2. ให้เด็กฝึกการออกแรง ดึงเชือก 2 -3 รอบ ไปในทิศทางต่างๆ ทางซ้าย - ขวา บน-ล่าง เป็นต้น
 3. ครูแจกอุปกรณ์ให้เด็กทีละคนเพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักการรอคอย
 4. ให้เด็กนำเชือกขลุ่ยลงไปในงานสี ที่ผสมไว้ 2-3 สี โดยใช้เชือกสีละ 1 เส้น
 5. ยกเชือกที่ขลุ่ยสี ขึ้นมาวางขดเป็นวงๆ ตามความต้องการบนกระดาษวาดเขียนหรือกระดาษขาว โดยเหลือปลายเชือกไว้สำหรับดึง
 6. วางกระดาษอีกหนึ่งแผ่น กดลงบนบริเวณที่วางเชือก

- ต่าง ๆ
ต้องการ
ได้
7. ใช้มือข้างหนึ่งกดบนกระดาษที่วางทับเชือก ส่วนอีกมือหนึ่งดึงเชือกไปในทิศทาง
 8. เปิดกระดาษที่ทับเชือกออก จะได้ภาพเส้นเชือกที่ถูกดึงไปในทิศทางต่างตาม
 9. เขียนชื่อเด็กแล้วนำผลงานไปตากให้แห้ง เมื่อแห้งสามารถนำผลงานให้เพื่อนๆ ดู
 10. เด็กช่วยครูเก็บอุปกรณ์และช่วยกันทำความสะอาดบริเวณที่ทำกิจกรรม
- 8) กิจกรรมรอยทรายหินสี มีขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมดังนี้
1. ครูอธิบายและสาธิตการรอยทรายและหินสีให้เด็กดู
 2. ครูแจกอุปกรณ์ให้เด็กทีละคน
 3. ให้เด็กวาดภาพตามใจชอบ หรือ ให้สัมผัสและรู้จักภาพที่ครูกำหนดให้
 4. ให้เด็กทากาวให้ทั่วๆ ภาพที่นักเรียนวาด หรือ ภาพที่ครูกำหนดให้เติมภาพ
 5. ให้เด็กเลือกหยิบทรายและหินสีตามใจชอบ แล้วโรยลงบนภาพให้เต็มภาพแล้วกดลงบนทรายและหินสีให้แน่นๆ
- ได้
6. ให้เด็กสำรวจภาพที่รอยทรายและหินสี
 7. เขียนชื่อเด็กแล้วนำผลงานไปตากให้แห้ง เมื่อแห้งสามารถนำผลงานให้เพื่อนๆ ดู
- ได้
8. เด็กช่วยครูเก็บอุปกรณ์และช่วยกันทำความสะอาดบริเวณที่ทำกิจกรรม
- 9) กิจกรรมพิมพ์ภาพวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ มีขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมดังนี้
1. ครูนำวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ มาวางบนโต๊ะ
 2. ครูให้เด็กเลือกสัมผัส สังเกต รูปทรง ลักษณะของวัสดุอุปกรณ์ว่ามีลักษณะเป็น
 3. ครูสาธิตการทำกิจกรรมการพิมพ์ภาพให้นักเรียนดู
 4. เด็กเลือกสีวัสดุอุปกรณ์ที่เตรียมไว้ตามใจชอบ เช่น ไข่ไม้ กุญแจ กรรไกร เหรียญ
 5. นำสิ่งของที่นักเรียนเลือกวางใต้กระดาษ
 6. ให้เด็กใช้สีเทียน หรือ ดินสีดำ ระบายฝนข้างบนภาพ ที่มีไข่ไม้ กุญแจ กรรไกร เหรียญ วางข้างล่าง แล้วค่อยฝนดินสอสี และย้ายแบบตามใจชอบ
 7. เมื่อได้ภาพพิมพ์ตามใจชอบแล้ว เด็กต้องการจะตกแต่งภาพให้สวยงาม ให้ใช้พู่กันจุ่มสีโปสเตอร์ระบายทับภาพที่พิมพ์ภาพให้เต็มพื้นกระดาษ ก็จะได้ภาพที่สวยงามอีกแบบหนึ่ง
 8. เขียนชื่อเด็กแล้วนำผลงานไปตากให้แห้ง เมื่อแห้งสามารถนำผลงานให้เพื่อนๆ ดู
 9. เด็กช่วยครูเก็บอุปกรณ์และช่วยกันทำความสะอาดบริเวณที่ทำกิจกรรม
- เป็นต้น
- อย่างไร
- เป็นต้น
- ได้

- 10) กิจกรรมการประดิษฐ์วัสดุตกแต่งภาพ มีขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมดังนี้
 1. ครูให้เด็กสำรวจวัสดุต่างๆ ที่ครูนำมาให้เด็กรู้จัก
 2. ครูสาธิตการทำกิจกรรมการตกแต่งภาพด้วยเศษวัสดุให้เด็กดู
 3. ให้เด็กวาดภาพหรือรู้จักภาพที่ครูกำหนด แล้วเลือกวัสดุที่เตรียมไว้ตามใจชอบ เช่น หลอดน้ำ โคมพรม เศษผ้า อนุ กระดาษ เม็ดโฟม เป็นต้น
 4. ให้เด็กทากาวให้ทั่วๆ รูปภาพ หรือภาพวาด
 5. ให้เด็กตกแต่งภาพด้วยวัสดุที่นักเรียนเลือกตามใจชอบ ติดลงภาพให้แน่นๆ
 6. เด็กต้องการจะตกแต่งภาพให้สวยงาม ให้ใช้สีเทียนหรือสีโปสเตอร์ตกแต่งภาพตามใจชอบ ที่พิมพ์ภาพให้เต็มพื้นกระดาษ ก็จะได้ภาพที่สวยงามอีกแบบหนึ่ง
 8. เขียนชื่อเด็กแล้วนำผลงานไปตากให้แห้ง เมื่อแห้งสามารถนำผลงานให้เพื่อนๆ ดูได้
 9. เด็กช่วยครูเก็บอุปกรณ์และช่วยกันทำความสะอาดบริเวณที่ทำกิจกรรม

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยการพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด ในครั้งนี้ มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. พฤติกรรมความก้าวร้าวของเด็กชาย-หญิง มีพฤติกรรมความก้าวร้าวลดลง และมีอารมณ์ในการเรียน การทำกิจกรรมดีขึ้นมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลดังนี้

1.1 การจัดกิจกรรมศิลปะโดยให้เด็กได้ลงมือทำศิลปะเอง โดยไม่เน้นความสวยงาม และในการทำกิจกรรมจะมีครูช่วยกระตุ้นการทำกิจกรรม และขณะที่ทำกิจกรรมจะเปิดเพลงเบาๆ ตลอดการทำกิจกรรม

1.2 ทำให้เด็กนั่งทำกิจกรรมได้นานขึ้น มีสมาธิหรืออารมณ์ร่วมในการทำกิจกรรม ถึงแม้ว่าเด็กจะชอบทำกิจกรรมหรือไม่พร้อมจะให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม แต่เด็กก็ยังนั่งอยู่ในบริเวณที่ทำกิจกรรมและหยุดร้องไห้ หรือโวยวาย

1.3 กิจกรรมที่เด็กพร้อมในการทำกิจกรรมศิลปะก็จะไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว หรืออาการหงุดหงิด หรือถ้ามีก็จะมีพฤติกรรมก้าวร่ววน้อยลง มีการหยุดฟัง กฎ ข้อห้าม หรือเหตุผลมากขึ้น ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมตามตารางกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้เพิ่มขึ้น

1.4 การที่เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ ส่งเสริมอิสระภาพในการทำกิจกรรม การเล่น มีสุนทรียภาพต่อสิ่งแวดล้อม เด็กรู้จักชื่นชม และมีพัฒนาการที่ดีต่อสิ่งต่างๆ เป็นสิ่งที่ควรได้รับการฝึกฝนและส่งเสริมพัฒนาการ

1.5 เด็กเกิดความพอใจ และมีความสุขสนุกสนานในขณะที่ทำกิจกรรมศิลปะ ซึ่งเด็กควรทำอย่างพอใจ และมีความสุข มีการพูดคุย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน

1.6 การเปิดโอกาสที่เด็กจะแสดงออกซึ่งความคิดเห็นของเขาและเป็นการพัฒนาภาษาไปด้วย กิจกรรมศิลปะจะช่วยลดความตึงเครียดทางอารมณ์

1.7 การทำกิจกรรมศิลปะจะเป็นการผ่อนคลายอารมณ์ ลดความกดดัน ความก้าวร้าวช่วยสร้างนิสัยในการทำกิจกรรมการทำงานที่ดี ช่วยสร้างความสัมพันธ์การทำงานระหว่างมือกับสายตาให้สัมพันธ์กัน และช่วยให้เด็กรู้จักการสำรวจ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสที่จะใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการของเด็กเอง

1.8 การปูพื้นฐานอันสำคัญที่จะตอบสนองความต้องการของเด็กคือการเอาใจใส่ เข้าใจและสนับสนุนให้กำลังใจ ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวันของตัวเอง และศิลปะยังช่วยจัดประสบการณ์ด้านวัสดุ อุปกรณ์ และประสบการณ์ทางด้านความรู้สึกสัมผัส ซึ่งประสบการณ์เหล่านี้ เป็นการส่งเสริมให้เด็ก ได้เผชิญกับความจริงที่เกี่ยวกับ คน สัตว์ พืช สถานที่ และเหตุการณ์ต่างๆ ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอุบล ตูจินดา (2532) ได้กล่าวถึงคุณค่าของศิลปะที่ช่วยส่งเสริมความพึงพอใจความเจริญงอกงาม และพัฒนาการด้านต่างๆ ดังนี้

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาการทางด้านเคลื่อนไหว การเติบโตการออกกำลังกาย การฝึกหัดใช้มือ แขน ขา กล้ามเนื้อ ความสัมพันธ์ของมือกับประสาทตา ความคิด การรับรู้ และระบบการสั่งงานของสมอง

2. พัฒนาการด้านอารมณ์ ขณะเด็กเจริญเติบโต สิ่งแวดล้อมต่างๆ และประสบการณ์ที่ผ่านมาคือ พื้นฐานของประสบการณ์ใหญ่ การรับรู้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้ที่เด็กมีความพอใจ ความสนใจอยากรู้อยากเห็น การทำงานศิลปะเด็กได้แสดงออกอย่างเสรี เพลิดเพลิน สนุกสนาน และภาคภูมิใจ ซึ่งจะช่วยพัฒนาอารมณ์ เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง มีความพึงพอใจ มีอารมณ์แจ่มใสเบิกบาน ชาบซึ่งในความงามของสิ่งต่างๆ เช่น สีของดวงอาทิตย์ ท้องฟ้า ดอกไม้ หิน ใบไม้ ต้นไม้ รูปร่างของสิ่งต่าง ๆ รอบตัวที่มีอยู่ทุกเวลาทุกสถานที่ การใช้กิจกรรมศิลปะส่งเสริมให้เด็กได้สังเกตมีความสามารถในการมองเห็นความงามเหล่านี้ได้เด็กก็จะเกิดอารมณ์ชื่นชม รู้คุณค่า รู้สึกเป็นสุข

3. พัฒนาการทางสังคม ศิลปะเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่ง ที่จะช่วยเสริมสร้างความรู้สึกร่วมกัน เพราะศิลปะเป็นการสื่อสารอย่างหนึ่ง ระหว่างผู้สร้างผลงานศิลปะด้วยกัน และระหว่างผลงานทางศิลปะกับผู้ชมผลงานศิลปะยังช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างเพื่อนในห้องเรียน ระหว่างครูกับนักเรียน กิจกรรมการแสดงออกทางศิลปะส่วนใหญ่ จึงเน้นสาระที่เกี่ยวข้องกับสังคม และสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว

4. พัฒนาการทางด้านสติปัญญา สติปัญญา คือ เครื่องสะท้อนที่แสดงให้เห็นความสามารถของบุคคลที่ใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ที่สามารถแก้ไขปัญหาก็ได้ การที่เด็กแสดงออกทางศิลปะในแต่ละวัย แต่ละบุคคล และแต่ละช่วงเวลาแตกต่างกัน ย่อมแสดงถึงความแตกต่างทางสติปัญญาด้วย ข้อแตกต่างนั้นอาจจะปรากฏในแง่รายละเอียด รูปทรง การออกแบบ สี ความคิดหรือจินตนาการ กิจกรรมทางศิลปะมีขอบเขตกว้างขวาง เด็กจึงมีโอกาสได้ทดลองทำและ

ค้นหาความสามารถของตนเองว่ามีความถนัด มีความสามารถในการทำอะไรบ้าง ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้มีการสำรวจ ทดลอง สร้างสรรค์กับวัสดุนานาชนิดจะเป็นการเพิ่มประสบการณ์ใหม่ ทำให้มีความคิดริเริ่ม มีเหตุผล มีรสนิยมอันดี มีความเป็นตัวของตัวเอง มีสติปัญญากว้างขวางยิ่งขึ้น

5. พัฒนาการทางด้านความรู้ การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่คนได้รับรู้ความรู้โดยอาศัยประสาทสัมผัส มีความตั้งใจ ความต้องการการรับรู้ของมนุษย์ มักจะมีลักษณะการจัดสิ่งที่จะรับรู้เป็นส่วนรวมหรือเป็นหมวดหมู่ เพราะในการรับรู้แต่ละครั้ง อวัยวะรับรู้สัมผัสหลายอย่างจะทำงานร่วมกัน คือ แทนที่จะรับรู้รายละเอียด เรามักจะรับรู้ส่วนรวมได้มากกว่า นอกจากนี้มนุษย์ยังรับรู้ทางด้านคุณค่า และการวิเคราะห์ควบคู่กันไปด้วย

รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารีพันธ์มณี เสนอว่า “กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถ และสอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดี กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ไม่เป็นเพียงส่งเสริมการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อและตาและผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ที่อาจจะมีเท่านั้น แต่ยังเป็นส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนำไปสู่การเรียนรู้เขียนอ่านอย่างสร้างสรรค์ต่อไป

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย ในระหว่างที่ทำการทดลอง ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเด็กกลุ่มเป้าหมาย พบว่า ในการทำกิจกรรมครั้งที่ 1 นั้น เด็กยังไม่ร่วมมือในการทำกิจกรรม แต่ยอมสัมผัสอุปกรณ์บ้างเป็นบางอย่าง เช่นของที่เป็นนุ่มๆ มีเสียง หรือ เป็นของเหลว น้ำ หรือ กาว และในการทำกิจกรรมครั้งที่ 2 เด็กเริ่มจะชอบช่วงของกิจกรรมบางช่วง ให้ความร่วมมือดีขึ้นกว่าครั้งที่ 1 แต่จะยอมทำช่วงที่ขบอบอย่างเดียวไม่ยอมเปลี่ยน ต้องฝืนจับให้ทำกิจกรรมให้เสร็จ และในการทำกิจกรรมครั้งที่ 3 ผู้ฝึกจะเริ่มสิ่งที่เด็กชอบก่อนจนให้เสร็จกิจกรรม และให้ทำงานขั้นที่ 2 ใหม่เด็กให้ความร่วมมือดีขึ้น ในการทำกิจกรรมศิลปะบางกิจกรรมเด็กจะร่วมมือทำได้ดีทั้ง 3 ครั้ง และการที่ใช้เพลงเปิดเบาๆ ในขณะที่ทำกิจกรรมมีส่วนช่วยให้เด็กทำกิจกรรมได้ดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการวิจัย แสดงว่า การใช้กิจกรรมศิลปะลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัยให้ลดลงได้ และเพื่อให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ยาวนานขึ้น ควรจัดกิจกรรมศิลปะบ่อยๆ เพิ่มระยะเวลา และมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม

1.2 เด็กปฐมวัยที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวต้องการความดูแล ความห่วงใย การกระทำที่นุ่มนวล นับตั้งแต่บุคคลในครอบครัว ก่อนและบุคคลที่ใกล้ชิดเด็ก และมีการพัฒนาการที่เหมาะสมกับความต้องการเด็ก วุฒิภาวะของเด็ก หากขาดการดูแล การเอาใจใส่ การตอบโต้การกระทำที่ผิดจะทำให้เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าวที่แรงขึ้น ผู้ปกครองต้องให้ความร่วมมือในการฝึกที่ต่อเนื่อง

1.3 ในการจัดกิจกรรม สถานที่ ควรให้ความเงียบสงบ ไม่วุ่นวาย ไม่มีคนเดินผ่านไปมา จะทำให้เด็กร่วมกิจกรรมได้ดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

2.1 ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้มีเวลาเพียงพอในการทำกิจกรรมศิลปะ หากทำกิจกรรมศิลปะไม่เสร็จในเวลาที่กำหนดไว้ควรขยายเวลาเพิ่มขึ้น

2.2 ในการทำกิจกรรมศิลปะ ครูควรสังเกตการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด เพื่อสังเกตการณ์มีส่วนร่วมอย่างชัดเจน

2.3 ครูควรสังเกตเด็กว่ามีพฤติกรรมดีขึ้นหรือเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อจะได้หาแนวทางช่วยเหลือและพัฒนาต่อไป

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยต่อไป

3.1 ควรมีการทดลองใช้กิจกรรมเพื่อลดความก้าวร้าวในกลุ่มเด็กระดับอื่นๆ เพื่อศึกษาดูว่าจะได้ผลเหมือนกันหรือไม่

3.2 ควรจะได้ศึกษาประสิทธิภาพของกิจกรรมศิลปะหลังการทดลองแล้ว 1 เดือน 3 เดือน

3.3 ควรมีการจัดทำการศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับการปรับพฤติกรรมเด็กที่ไม่พึงประสงค์ โดยการใช้กิจกรรมต่างๆ เช่น การใช้เพลง การใช้กิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบจังหวะ เป็นต้น

บรรณานุกรม

- คมคาย อนุจันทร์. “ การเปรียบเทียบผลของการควบคุมตนเองและการเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกัน เพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2538.
- คณิต ฤทธิรอด. (2537). การเปรียบเทียบมโนภาพแห่งตน และการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของนักเรียน ที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวกับนักเรียนที่มีพฤติกรรมปกติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จิตทนายวรรณ เตือนฉาย. “ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะวาดภาพนอก”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2541.
- จารุวรรณ ภัทรจารินกุล. (2551). ผลของการใช้เทคนิคการควบคุมตนเองต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนออทิสติกที่เรียนร่วมในโรงเรียนเทศบาล 2 (บ้านหาดใหญ่). วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต.(การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- ชนิดา เกตุอำไพ. (2549). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการกำกับตนเองในการปรับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชลธิชา ชิวปรีชา. (2554). ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง. วิทยานิพนธ์ กศม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชนกพร ชีระกุล. (2541). ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดศิลปะสร้างสรรค์แบบเน้นกระบวนการ. วิทยานิพนธ์ กศม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรี นครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- บุศรินทร์ สิริปัญญาธร. (2541). แนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่เกิดจากการจัดกิจกรรมศิลปะแบบสื่อผสมเป็นกลุ่ม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญทัน ไกรเพชร. (2531). การทดลองปรับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินชั้นอนุบาลโดยใช้การเสริมแรงทางสังคม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ประเทือง ภูมิภักทราคม. (2535). การปรับพฤติกรรม : ทฤษฎีและการประยุกต์. ปทุมธานี : ฝ่ายเอกสารตำรา. วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล. (2543). การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร :ทบวงมหาวิทยาลัย.

- ผจญจิตต์ ช่างมงคล. (2553). ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษที่มีต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย. กศม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรี นครินทรวิโรฒ.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2533). การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ.
- พินดา ขาดยาภา. (2544). กระบวนการพัฒนาการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยโดยการสร้างเรื่องราวในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรเพ็ญ บัวทอง. (2555). ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย. กศม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรรณณี ชูชัย เจนจิต. (2538). จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : คอมแพคท์พริ้นท์,
- พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ. (2537). ปฐมวัย : กิจกรรมและสื่อการสอนเพื่อฝึกทักษะพัฒนาการและการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรีวัลย์ กำเนิดเพชร. (2535). การสอนการปรับพฤติกรรม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรี นครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พีระพงษ์ กุลพิศาล. (2531). 3 มิติทัศนะทางศิลปะและศิลปะศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ศาสนา กรมการศาสนา.
- มะลิฉัตร เอื้ออานนท์. (2543). การเรียนการสอนและประสบการณ์ด้านสุนทรียภาพและศิลปะวิจารณ์. กรุงเทพมหานคร : บริษัทด้านสุทธาการพิมพ์.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2537). กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรี นครินทรวิโรฒ.
- รัชดาภรณ์ ไกรกริ่ง. (2549). ผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าว ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาลบ้านศรีมหาธา อําเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รวีพร ผาด่าน. (2557). ความสามารถในการใช้กลัสมเนื่อมัดเล็กของเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การฉีก ตัด ปะเศษวัสดุ. กศม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รวีวรรณ สุวรรณเจริญ. (2554). ความคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศอลปสร้างสรรค์ด้วยแป้งโดกับลูกกลิ้งหลายลาย. วิทยานิพนธ์ กศม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- วลัยกรณ์ แพร์กิจธรรมชัย. (2555). ผลของการปรับพฤติกรรมเพื่อลดความก้าวร้าวของวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยง. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรภรณ์ นาคะศิริ. (2546). การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้ทรายสี. ปรินญาณิพนธ์ กศม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. พลังการเรียนรู้ : ในกระบวนการทัศน์ใหม่. กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, 2529.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2539). ศิลปศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรินติ้ง เฮ้าส์.
- _____. ศิลปะพินิจ. (2540). กรุงเทพมหานคร : ต้นอ้อแกรมมี.
- ศิริวรรณ ปุ่นคอน. (2547). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ ปรินญาณิ. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. (สาขาจิตวิทยา). ชุมชนบัณฑิต. วิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สิริยา พันโสรี. (2546). การพัฒนาการแสดงออกของพื้นฐานทางศิลปะของเด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุพัตรา พันธูร. (2546). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมพร สุทัศน์ีย์. (2541). จิตวิทยาการปกครองชั้นเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช
- สมศรี เมฆไพบูลย์วัฒนา. (2551). ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ร้อยดอกไม้. ปรินญาณิพนธ์ กศม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- เสาวนีย์ รื่นสุข (2552). พฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม. ปรินญาณิพนธ์ กศม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรี นครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาชิต. (2536). การปรับพฤติกรรม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2539). ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัตยา สายเชื้อ. (2540). กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2542). คู่มือการจัดกิจกรรมที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุชา จันทร์เอม. (2525). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- เสาวลักษณ์ อนุดิษฐ์. (2542). การพัฒนาโปรแกรมศิลปศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปะสำหรับเด็กอนุบาล. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุขุมาลัย คำหวาน. (2543). การลดพฤติกรรมก้าวร้าวโดยเทคนิคตัวแบบและการเสริมแรงทางสังคมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
- สิริยา พันโสรี. (2546). การพัฒนาการแสดงออกของพื้นฐานทางศิลปะของเด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- हररชชช นิลวิเชียร. (2535). ปฐมวัยศึกษาหลักสูตรและแนวปฏิบัติ แผนกวิชาประถมศึกษา. ปัตตานี : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- อโนชชช อธิธำรง. (2550). การใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย. กศม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรี นครินทรวิโรฒ.
- อุบล ตูจินดา. (2532). หลักและวิธีสอนศิลปะ. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรี้นติ้ง เฮาส.
- อารี พันธุ์มณี. (2545). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สู่ความเป็นเลิศ. กรุงเทพมหานคร : ไยใหม่ เอ็ดดูเคท.
- อารี สุทธิพันธ์. (2528). ศิลปะนิยม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : กระดาษสา.
- อุบล ตูจินดา. (2532). หลักและวิธีการสอนศิลปะ. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- Bandura, A. Ross. (1961, June) Dorathea and Russ, Shiela A. (June 1961). Transmission of Aggression through Imitation of aggressive Modrls, Journal of Abnormal and Social Psychology. 36 : 575-582
- B.F Skinner. About Behaviorism. New York : Alford A Kuapt F, 1974.
- Bandura and others n.d.. Principle of behavior modification. New York: Holt, Rinehart & Winston, 1969.
- Bandura. Social Learning and Personality Development. New Jersey : Prentice-Hall, 1977.
- Broman. Possibilities and Fears. Melbourne:Mathematiccal Association of Victoria, 1996.
- Burkowitz. The Influence of media violence on youth. Reading Research Quarterly 21,2(1986) : 161-178.

- Buss. A. H. The Psychology of Aggression. New York: Wiley, 1961.
- Dollard and Miller. Personality and psychotherapy: An analysis in terms of learning, thinking, and culture. New York: McGraw-Hill, 1950.
- Feshbach. Personality. Massachusetts Toronto : D.C. Health and Company, 1996.
- Freud. An outline of psychoanalysis. New York :MacMillan,1974.
- Howard – Gardner. Drawing and Painting in Rudolf Steiner. New York :MacMillan,1974.
- Kelly. Ramona M. ; & Daniel.(1986. July). Effects of An Administrative Plan for Excellence in Creative Arts Experience on the Development of creativity in first Graders. Dissertaion Abstracts Intemational. 44(01) : 32-A.
- Lowenfeld and Brittain. Creative and Mental Growth. New York : Macmillan, 1975.
- Rhoda Kellogg. Analyzing Children's Art. Palo Alto.
- Rimm and Masters. Behavior Therapy Techniques and Empyreal finding.
- Schirmacher Robert. Art and Creative Development for Young Children.
- Stamp. Ray V. (1964. June). Relationship of Measures of Creativity General Intelligence at Memory. Dissertation Abstract Intemational. 5258-A.